

MENDELOVA UNIVERZITA V BRNĚ

Zahradnická fakulta v Lednici

Ústav biotechniky zeleně

**Květinový detail v tvorbě významných zahradních tvůrců poloviny 19.
a počátku 20. století**

Bakalářská práce

Vedoucí bakalářské práce:

Ing. Jiří Martinek, Ph.D.

Vypracovala:

Hana Andrlová

Lednice 2016

Čestné prohlášení

Prohlašuji, že jsem tuto práci: „Květinový detail v tvorbě významných zahradních tvůrců poloviny 19. a počátku 20. století“ vypracovala samostatně a veškeré použité prameny a informace jsou uvedeny v seznamu použité literatury. Souhlasím, aby moje práce byla zveřejněna v souladu s § 47b zákona č. 111/1998 Sb. o vysokých školách ve znění pozdějších předpisů a v souladu s platnou *Směrnicí o zveřejňování vysokoškolských závěrečných prací*.

Jsem si vědoma, že se na moji práci vztahuje zákon č. 121/2000 Sb., autorský zákon, a že Mendelova univerzita v Brně má právo na uzavření licenční smlouvy a užití této práce jako školního díla podle § 60 odst. 1 Autorského zákona.

Dále se zavazuji, že před sepsáním licenční smlouvy o využití díla jinou osobou (subjektem) si vyžádám písemné stanovisko univerzity o tom, že předmětná licenční smlouva není v rozporu s oprávněnými zájmy univerzity a zavazuji se uhradit případný příspěvek na úhradu nákladů spojených se vznikem díla, a to až do jejich skutečné výše.

V Lednici dne:

.....
podpis

Poděkování

Na tomto místě bych ráda poděkovala svému vedoucímu práce, panu Ing. Jiřímu Martinekovi, Ph.D., za veškeré cenné rady a připomínky, pomoc při tvorbě bakalářské práce a za společný čas strávený nad konzultacemi. Dále bych ráda poděkovala paní Ing. Evě Vízkové za cenné rady a poskytnuté materiály. V neposlední řadě bych také ráda poděkovala zaměstnancům Moravské zemské knihovny v Brně, zaměstnancům knihovny na MENDELU a ochotnému personálu ve Vile Čerych. Velký dík patří také mé rodině za podporu při zpracovávání této práce.

Obsah

1. Úvod.....	5
2. Cíl práce.....	6
3. Literární přehled	7
3.1. Definice základních pojmů	7
3.1.1. Květiny, květnice	7
3.1.2. Květinový záhon, květinová skupina.....	7
3.1.3. Kobercový záhon, květiny kobercové, arabeskový záhon, rabato.....	8
3.1.1. Ornament, obruba	10
3.1.2. Parter.....	10
3.2. Styly zahradně architektonické tvorby konce 19. a počátku 20. století.....	11
3.2.1. Secese v zahradní a krajinářské tvorbě.....	11
3.2.2. Kubismus v zahradní a krajinářské tvorbě.....	13
3.2.3. Funkcionalismus v zahradní a krajinářské tvorbě.....	14
3.2.4. Významní tvůrci konce 19. a počátku 20. století.....	15
3.3. Zahrada konce 19. a počátku 20. století.....	16
3.3.1. Zahrada ve městech a při vilách	16
3.3.2. Zahrada na vesnici	17
3.4. Květinový detail.....	18
3.4.1. Rabato	19
3.4.2. Skupiny květinové a mosaikové	21
3.4.3. Solitérní rostliny v trávniku	24
3.4.4. Partie z vytrvalých květin a bylin	24
3.4.5. Podrost stromových a keřových partií	25
3.4.6. Skalnaté partie.....	25
3.4.7. Vodní prvky	26
3.4.8. Výzdoba hrobů.....	26
3.4.9. Nároky, zakládání a údržba květinových prvků	27
3.5. Josef Kumpán.....	16
3.5.1. Příklad osazovacího plánu vilové zahrady.....	31
4. Materiál.....	33
4.1. Základní charakteristika vybraného území	33
4.1.1. Administrativní dělení území.....	33
4.2. Charakteristika přírodních podmínek.....	33

4.2.1.	Geomorfologické členění.....	33
4.2.2.	Geologická stavba.....	34
4.2.3.	Pedologické charakteristiky.....	34
4.2.4.	Klimatické podmínky.....	34
4.2.5.	Hydrologické a hydrogeologické podmínky.....	34
4.2.6.	Biogeografické jednotky v území.....	35
4.2.7.	Čerychova vila v České Skalici.....	36
5.	Metody.....	40
6.	Výsledky.....	41
7.	Diskuse.....	44
8.	Závěr.....	45
9.	Souhrn a Resume, klíčová slova.....	46
10.	Seznam použité literatury a pramenů.....	47

1. Úvod

Květiny jsou již od pradávna neodmyslitelnou součástí každodenního života, člověk se jimi obklopuje a zdobí, uctívá jejich symboliku, okrašluje si jimi obydlí a zahradu, používá jich při bohoslužbách a náboženských obřadech apod. Každá historicky známá civilizace (kulturní národ) měla svůj osobitý pohled na používání a význam květin v zahradní a krajinářské tvorbě, kdy poskytovaly člověku radost, uvolnění v přírodním prostředí, pomáhaly osvěžit mikroklima. Z toho vyplývá lidská touha neustále objevovat, pěstovat a šlechtit nové a nové druhy a odrůdy, jež by napomáhaly obohatit prostory jejich každodenního bytí svou krásou a rozmanitostí.

„Neobyčejná různost tvarů, pestrost barev a mnohdy i libá vůně květů, pak i snadné pěstování květin jednoletých i trvalek získává si čím dále tím více milovníků a to vším právem, neboť jsou nejen nejpřirozenější, ale řeknu přímo, i nejděčnější ozdobou zahrad a zahrádek vůbec, ale i proto, že lze upotřebiti jejich květů snadno pro ozdobu váz, kterými oživujeme své byty i proto, že dávají nejčastěji cenný materiál k vazbě kytic a věnců.

Mimo to dlužno také doznati, že záhonky a skupiny osazované mnohými až do nedávna ještě moderními a proto obvyklými květinami, třebaže z počátku každému se zalíbily, zevšedňují po čase, nedoznávajíce po celé letní období žádné změny. Zato záhonek nebo rabátka osázené různými druhy a tvary květin letních nebo vytrvalých, které od jara následují a se střídají až do pozdního podzimu jedna druhou v květenství, působí milým dojmem, poskytujíce oku stále v určitých obdobích změnu barev a tvarů.“¹

Tato práce si klade za cíl prostudovat dobové používání květin a využít těchto poznatků v modelovém objektu.

¹ TĚŠITEL, Jan Josef. *Pěstování květin v zahradách a zahrádkách*. 2. přepracované a značně rozmnožené vyd. V Praze: Zemědělské knihkupectví A. Neubert, 1930, 196 s. Rolníkova knihovna.

2. Cíl práce

Cílem bakalářské práce je shromáždit dostupné podklady, zpracovat a porovnat získané odborné informace z oblasti dobových bylinných vegetačních prvků poloviny 19. a počátku 20. století se zaměřením na Českou republiku. Na základě literární rešerše stručně charakterizovat zahradně architektonické styly a nejvýznamnější tvůrce tohoto období. Dále vystihnout principy tehdejšího zakládání zahrad, požívání a postupy zakládání a údržby bylinných vegetačních prvků. V praktické části je snahou interpretovat získané informace v podobě květinového detailu v historickém kontextu do modelového území. Druhá část je dále zaměřena na konkrétního zahradního architekta přelomu 19. a 20. století, Josefa Kumpána, a zpracovává návrh obnovy modelového objektu do podrobnosti studie se zastoupením květinových prvků.

3. Literární přehled

3.1. Definice základních pojmů

3.1.1. Květiny, květnice

Květiny, jakožto půvabný prvek zahradního umění, jsou definovány jako „rostliny pěstované pro výzdobu zahrad a parků, příbytků, balkonů a oken, pro řezy do váz a k vazačství. Vedle několika druhů z naší domácí flóry, pěstují se hlavně květiny cizokrajné, pocházející takřka z celého světa. Podle způsobu pěstování je rozdělujeme na květiny venkovní a skleníkové.“²

S květinami souvisí i další pojem, květnice, což je označení pro „staročeský název květinového oddělení zahrady, na rozdíl od zelnice a štěpnice.“³ První zmínky o této části zahrady nacházíme v raném středověku, kdy byly součástí klášterních zahrad, později i větších šlechtických zahrad. Sortiment rostlin byl zpočátku velmi chudý, zastoupen převážně domácí květenou, kde se kromě květin pěstovaly i léčivé rostliny. Teprve v 16. století, s rostoucím blahobytem měšťanských vrstev, dochází ke zvýšení obliby květnic a častějšími styky s cizinou se podstatně zvětšil sortiment rostlin. Pozdější změny estetického nazírání baroka, rokoka, empíru a romantismu postupně potlačily původní pojetí květnice.⁴

3.1.2. Květinový záhon, květinová skupina

Květinový záhon je snad tím nejvýznamnějším prvkem, detailem zahradního umění. Na rozdíl od dřevin jde o vegetační prvek s krátkou dobou působnosti, který vnáší do kompozice především barevnost, množství rozličných tvarů a textur. Jedna z možných definic charakterizuje květinový záhon jako „formu uplatnění květin v zahradně architektonické tvorbě. Na rozdíl od ostatních, převážně polyfunkčních prvků zahradně architektonické kompozice (dřeviny, trávničky, voda, terén aj.) mají květinové záhony téměř výhradně estetický význam.“⁵ Z hlediska výtvarného uplatnění květinových záhonů jsou možné čtyři základní způsoby jejich pojetí, jež se dají vzájemně kombinovat. Jedná se o květinové záhony podle půdorysného uspořádání pravidelné a nepravidelné, podle výškového uspořádání jednoúrovňové, víceúrovňové, stupňovité a rozvolněné, uspořádané podle barevnosti a podle sledu vykvétání.⁶

Novější literatura popisuje záhon květin jako „uměle vytvořené společenstvo bylin na zahradnickými technologiemi připraveném stanovišti tak, aby byla zajištěna jeho taxonomická

² KAVKA, Bohumil. Květiny. In STEHLÍK, Václav, et al. *Naučný slovník zemědělský: 3 K-L*. Praha: Státní zemědělské nakladatelství, 1971, s. 832

³ MACOUN, Stanislav. Květnice. In KAVINA, Karel. Et al. *Zahradnický a ovocnicko-vinařský slovník naučný: Díl II. E-M*. Praha: Československá akademie zemědělská, 1938, s. 413-414

⁴ MACOUN, Stanislav. Květnice. In KAVINA, Karel. Et al. *Zahradnický a ovocnicko-vinařský slovník naučný: Díl II. E-M*. Praha: Československá akademie zemědělská, 1938, s. 413-414

⁵ MAREČEK, Jiří. Květinový záhon. In MAREČEK, František. *Zahradnický slovník naučný: 3 CH-M*. Praha: Ústav zemědělských a potravinářských informací, 1997, s. 250. ISBN: 80-85120-62-3.

⁶ MAREČEK, Jiří. Květinový záhon. In MAREČEK, František. *Zahradnický slovník naučný: 3 CH-M*. Praha: Ústav zemědělských a potravinářských informací, 1997, s. 250. ISBN: 80-85120-62-3.

čistota. Taxonomická čistota je termín, kterým vymezujeme taxonomickou skladbu odpovídající striktně kompozičnímu záměru. Záhon květin je zpravidla dále vymezen vnějším tvarem od okolí, vnitřním členěním, dobou účinnosti a intenzitou údržby v souladu s kompozičním záměrem a ekologicko-pěstitelskými nároky taxonů. Záhon květin je bylinný vegetační prvek.⁷

Květinovou skupinou se rozumí každý záhon upravený do určitého tvaru a osázený kvetoucími nebo listnatými květinami. Volba tvarů skupin bývá rozmanitá, stejně jako osázení, jež bývá buď výhradně z kvetoucích, nebo listnatých rostlin, kombinováno různě dle výšky, tvaru a barvy květin. Tvary skupin se řídí hlavně podle slohu nejbližších budov, pomníků nebo jiných významných objektů. Nejčastěji se jedná o tvary kruhové, elipsovité, polokruhové, vejčité, hvězdovitě a čtvercové. Podle druhů rostlin se rozeznávají skupiny květinové (z kvetoucích rostlin), kobercové (z nízkých barevných rostlin) a listnaté.⁸

3.1.3. Kobercový záhon, květiny kobercové, arabský záhon, rabato

Dalšími termíny, týkajícími se květinových výsadeb záhonového typu, jsou kobercový záhon, arabský záhon a rabato.

Kobercové záhony jsou definovány jako „květinové záhony bohatě členěné v ornamentu, vycházejícího z geometrických tvarů nebo rostlinných a folklorních motivů, s ornamentem uzavřeným (uvnitř záhonu), otevřeným (jednotlivé součásti ornamentu rozloženy v trávníku) nebo kombinovaným, připomínajícím orientální koberce (odtud název).“⁹ Pro tento typ výsadby se používal velmi bohatý sortiment rostlin – letniček, trvalek, cibulovin, dřevin i okrasných trav, který byl umožněn rozsáhlou introdukcí a intenzivním šlechtěním. Terén záhonů byl náročně modelován a vysazovaly se různé varianty podle ročních období. Tyto záhony se vysazovaly hlavně v okolí budov, ale také v krajinářských partiích, kde tříštily travnaté plochy a působily cize jako neorganické přílepy. Postupem času se zvrhly v jakousi manýristickou šablonu, podporovanou vydáváním bohatě ilustrovaných vzorníků. „Tyto negativní rysy často dodnes zastiňují to, že šlo o zahradnické umění vycházející z hluboké znalosti rostlinného materiálu, náročné na přípravu sadby, půdy a ošetřování během vegetace. Kobercové záhony se dodnes uplatňují v některých zámeckých a lázeňských parcích a u významných městských budov.“¹⁰

Pro kobercové záhony (výsadby kobercové) bylo zapotřebí pěstovat speciální druhy květin, tedy květiny kobercové. Ty „jsou skupinou okrasných rostlin, z nichž se dříve vysazovaly tzv. kobercové

⁷ KUŤKOVÁ, T. ŠIMEK, P. *Kritické zhodnocení nabídky trvalek na našem trhu: Záhon květin*. In Luhačovice 2000. Luhačovice: Společnost pro zahradní a krajinářskou tvorbu, 2000, s. 55

⁸ KULIŠAN, Alois Josef. *Květinové skupiny: Návod k zakládání, osazování a ošetřování květinových skupin jak kobercových a kvetoucích, tak i listnatých. S četnými návrhy a snímky provedených prací, jakož i popisem všech rostlin, hodících se k jejich osazování*. V Praze, Zemědělské knihkupectví A. Neubert, rok neuveden, 56 s.

⁹ NOVÁK, Zdeněk. *Kobercové záhony*. In MAREČEK, František. *Zahradnický slovník naučný: 3 CH-M*. Praha: Ústav zemědělských a potravinářských informací, 1997, s. 181. ISBN 80-85120-62-3.

¹⁰ NOVÁK, Zdeněk. *Kobercové záhony*. In MAREČEK, František. *Zahradnický slovník naučný: 3 CH-M*. Praha: Ústav zemědělských a potravinářských informací, 1997, s. 181. ISBN 80-85120-62-3.

záhony podle ornamentálních vzorů. Jsou to jednak nízké trsnaté druhy, které mohou bez tvarování vytvořit přísné geometrické vzory (*Ageratum, Achyranthes, Alternanthera, Echeveria, Iresine, Pilea*), jednak druhy, jimiž se dosahuje větších barevných kontrastů (*Coleus, Gnaphalium*). Množí se snadno řízky z přezimovaných rostlin. V současné době se ještě hojně používají k osazování hrobů.¹¹

Arabeskový záhon neboli arabeska je druh rostlinného ornamentu, který do jisté míry ovlivnil v minulosti pojetí tzv. kobercových květinových výsadeb. Tento rostlinný ornament byl původně používán v arabském světě (odtud název) a rozvinut zejména v období renesance. „Ornament vyniká vysokou mírou stylizace a geometrickými formami s často velmi rozmanitým a složitým proplétáním.“¹² „Záhony tohoto typu měly tvar palmety, mušle nebo medailonu, které byly kombinovány s různými motivy – stylizované větve, úponky, květiny. Prostorově byly situovány před budovou nebo v ose parteru.“¹³

Rabato je libovolně dlouhý, nanejvýš 1,5 m široký záhon, který se táhne rovnoběžně s cestou nebo nějakým jiným pevným předmětem; nejčastěji bývá osázen směsí rozmanitých květin.¹⁴ Pokud jsou takové záhonky užší a vinou se jako stuhy podél dlouhých, rovných nebo křivolakých cest, nazývají se květinovým věncovím, girlandou nebo bordurou. Svůj původ má rabato v úzkých dlouhých ornamentálních záhonech plates – bandes, obklopujících geometrické pozdně renesanční a barokní zámecké partery.

Rabata byla tvořena nejčastěji květinovými výsadbami, někdy vypískovanými plochami, které byly ohraničeny pečlivě udržovaným trávníkem či nízkými tvarovanými živými plůtky. Vypískovaná rabata sloužila v letním období k umístování atraktivních rostlin v nádobách (*Camellia, Laurus, Fuchsia*, citrusové rostliny apod.). Rabata byla zakládána buď v rovině s okolním terénem, nebo ve středu vypouklá, čehož se dosahovalo výsadbou různě vysokých květin nebo modelací terénu.¹⁵ „Rabato je též název pro záhony volně položené v trávnících nebo podél budov a plotů.“¹⁶ Půdorys je obvykle obdélníkový, časem se pojem rabato přenesl i na záhony různých tvarů – kruhový, elipsovité, spirálovité apod., které již nemají ohraničující účel. Později se pojem přenesl i na obrubové záhony a skupiny květin zcela nepravidelné.¹⁷ „Termín rabato se později přenesl i na běžné typy,

¹¹MATOUŠ, Ján. Květiny kobercové. In STEHLÍK, Václav, et al. *Naučný slovník zemědělský: 3 K-L*. Praha: Státní zemědělské nakladatelství, 1971, s. 834.

¹²MAREČEK, Jiří. Arabeska. In MAREČEK, František. *Zahradnický slovník naučný: 1 A-C*. Praha: Ústav zemědělských a potravinářských informací, 1994, s. 120. ISBN: 80-85120-51-8.

¹³FRÝBORTOVÁ, Oldřiška. *Květinový detail v objektech s kulturně historickými hodnotami*. Lednice, 2013. 104 s. Diplomová práce. Mendelova univerzita v Brně, Zahradnická fakulta v Lednici

¹⁴FULÍN, Martin. *Květiny zahradní v zimě venku vytrvalé: (pereny či ostálky) : návod ku pěstění a použití jich v zahrádkách, zahradách i sadech : rukověť pro každého milovníka zahradnictví a přátele květin*. V Praze: Zemědělské nakladatelství A. Neubert, 1925, 292 s.

¹⁵MAREČEK, Jiří. Rabato. In MAREČEK, František. *Zahradnický slovník naučný: 5 R-Ž*. 1. vyd. Praha: Ústav zemědělských a potravinářských informací, 2001, 674 s. ISBN 80-7271-075-3.

¹⁶KAVKA, Bohumil. Rabato. In STEHLÍK, Václav, et al. *Naučný slovník zemědělský: 8 Q-Ž*. Praha: Státní zemědělské nakladatelství, 1981, s. 11-12.

¹⁷MACOUN, Stanislav. Rabato. In KAVINA, Karel, et al. *Zahradnický a ovocnicko-vinařský slovník naučný: Díl III. N-Ž*. Praha: Československá akademie zemědělská, 1942, s. 304

většinou plošně méně rozsáhlých květinových záhonů. V současné době se pojem rabato používá téměř výhradně v terminologii historických zahrad, zatímco v běžné sadovnické praxi jsou vžitě pojmy květinový záhon, květinová výsadba.“¹⁸

3.1.1. Ornament, obruba

S květinovými výsadbami úzce souvisí také pojem ornament. Ten je „v sadovnictví zejména zdobnou, nejčastěji pravidelnou nebo alespoň souměrnou výsadbou z různobarevných rostlin, většinou letniček, uspořádanou podle nákresu; volba vhodných rostlin vyhovujících výškou, vzrůstem, olistěním, barvou listů, otužilostí, konečně i vzájemným souladem barev bývala jistě věcí nemalé zkušenosti zahradníkovy a jeho vkusu. Z ornamentů se časem vyvinuly i výsadby mosaikové a kobercové, často velmi umělé a nákladné; nyní se od nich ve většině parků upouští nebo se často nahrazují ornamenty značně zjednodušenými a tedy i levnějšími. Na mnohé zámecké ornamenty se přicházeli podívat milovníci zahradních rostlin namnoze z veliké dálky. Nezřídka se zahradní ornamenty přizpůsobovaly rázu národních ornamentů, tak např. v českých zemích se místy napodobovaly slovácké výšivky, ne vždy s uměleckým zdarem.“¹⁹

Ve starší literatuře se často setkáváme s pojmem obruba. Jde o ochranný lem z rostlin kolem záhonů a květinových skupin a z neživého materiálu podél cest v parcích a zahradách. Obruba cest se zhotovuje z cihel nebo betonových obrubnic tak, aby byl její vrchní okraj v rovině se záhonem a současně 5 cm nad úrovní okraje cesty. Na obruby vysázené z rostlin se volí taxony podle účelu obruby. „Vysoké obruby se dělají při širokých cestách ze zimostrázu (*Buxus*) nebo zakrslých dřívíků (*Berberis*) a možno je v takovém případě považovati spíše za živé plůtky než za obruby. Vyšší trvalé obruby tvoří dále: *Iberis sempervirens*, *Teucrium chamaedrys*, *Evonymus gracilis* apod. Z perenových nižších rostlin možno na obruby používat rodů: *Saxifraga*, *Armeria*, *Aubrietia*, *Thymus*, *Arabis*, *Vinca*, *Santolina*, *Iris (pumila)* aj. Tyto obruby neskýtají ovšem ostrou linii. Z letniček se velmi dobře hodí nízký *Tagetes*, *Sanvitalia*, *Alyssum*, *Nemophila*, *Nemesia*, *Kochia* (vyšší obruba) aj. Obrubové rostliny mají býti pokud možno pravidelného vzrůstu nebo dobře snášeti řez.“²⁰

O obrubách se lze mnoho dovědět například i v publikacích Martina Fulína (Fulín, 1891, 1925) a Josefa Vaňka (Vaněk, 1925), kteří této problematice ve svých publikacích věnovali nemalou pozornost.

3.1.2. Parter

Ucelená část zahrady, v níž lze nalézt téměř všechny výše uvedené a popsané prvky, se nazývá parter. V sadovnictví jde o „jeden nebo několik pravidelných květinových záhonů, tvořících

¹⁸ MAREČEK, Jiří. Rabato. In MAREČEK, František. *Zahradnický slovník naučný: 5 R-Ž*. 1. vyd. Praha: Ústav zemědělských a potravinářských informací, 2001, 674 s. ISBN 80-7271-075-3.

¹⁹ KAMENICKÝ, Karel. Ornament. In KAVINA, Karel, et al. *Zahradnický a ovocnicko-vinařský slovník naučný: Díl III. N-Ž*. Praha: Československá akademie zemědělská, 1942, s. 91.

²⁰ VANĚK, Josef. Obruba. In KAVINA, Karel, et al. *Zahradnický a ovocnicko-vinařský slovník naučný: Díl III. N-Ž*. Praha: Československá akademie zemědělská, 1942, s. 53

reprezentační část okrasné zahrady v nejbližším okolí budovy. Parter tvoří obvykle svojí pravidelností přechod mezi budovou a zahradou.²¹ „Je vyzdoben rostlinnými ornamenty a figurami, květinovými záhony v geometrických formách, sochami, fontánami, nádobovými rostlinami. Důležitou součástí parteru je síť cest a podíl travnatých ploch. Rozlišuje se několik typů, např. parter vodní, květinový, anglický.“²² V historických zahradách se parter objevuje hlavně v barokní zahradě francouzské, kde bývá značných rozměrů a je též zdoben ornamentálními květinovými záhony, které bývají někdy nahrazeny stříhaným zimozrázem (*Buxus*). V 18. a 19. století bývaly parterové záhony osazovány pestrolistými letničkami, ze kterých byly tvořeny koberce, erby, hesla apod., doplněny tzv. kobercovými květinovými záhony.²³

3.2. Styly zahradně architektonické tvorby konce 19. a počátku 20. století

3.2.1. Secese v zahradní a krajinářské tvorbě

Secese je poslední styl, který ovlivnil všechny formy umění, módu a nově i design, konce 19. a počátku 20. století. Název secese (něm. Sezession, odštěpení) pochází od uměleckých spolků (v Berlíně, Mnichově a ve Vídni), které se oddělily od konservativních akademií. Název secese má několik synonym a to Art nouveau (používaný ve Francii) a Jugendstil (typický pro Německo). „S ornamentálností secese souvisí její záliba v linii a plošnosti.“ Secese vyhledává neobvyklé barevné odstíny, aby se odlišila od historické tradiční ornamentiky, a obrací se přímo k přírodním tvarům (listy, květy, lidské a zvířecí tělo). S tím také souvisí pozornost, jež byla věnována národním tradicím a prvkům.

Secesní architektura se dělí na dynamickou, kterou lze vymezit státy západní Evropy jako je Francie a Belgie a konzervativní (v tvaru a dekoru) typickou pro země Rakouska-Uherska.

Neodmyslitelnou součástí umění secese je sadovnická tvorba. Jejím hlavním znakem jsou pravidelné květinové záhony, zejména kobercového typu (stříhané listy a později i květy rostlin v záhonu). Na rozdíl od již v historii používaných květinových záhonů, secese do nich vnáší nový dekor, připomínající popínavé rostliny. Záhony jsou vysázeny z rostlin s barevným listem (odrůdy *Coleus blumei*, *Iresine herbstii*, *Salvia horminum*, *Begonia semperflorens*, aj.). Až později se používají k tomuto účelu rostliny ozdobné květem (zejména letničky – *Tagetes erecta*, *Tagetes patula*, *Lobelia erinus*, *Zinnia*, *Ageratum*) snášející řez. Pro ohraničení záhonů a zejména vyznačení dekoru krupny,

²¹ KLOUČEK, Josef. Parter. In KAVINA, Karel, et al. *Zahradnický a ovocnicko-vinařský slovník naučný: Díl III. N-Ž*. Praha: Československá akademie zemědělská, 1942, s. 137

²² NOVÁK, Zdeněk. Parter. In MAREČEK, František. *Zahradnický slovník naučný: 4 N-Q*. Praha: Ústav zemědělských a potravinářských informací, 1999, s. 221. ISBN 80-86153-60-6.

²³ KLOUČEK, Josef. Parter. In KAVINA, Karel, et al. *Zahradnický a ovocnicko-vinařský slovník naučný: Díl III. N-Ž*. Praha: Československá akademie zemědělská, 1942, s. 137

se používaly odrůdy netřesků (*Sempervivum sp.*). Dynamika a řád se v záhonech objevují pomocí rostlin pěstovaných na kmínku. I tyto výrazně vyšší vegetační prvky mají v záhonech pravidelný spon. Většinou se jedná o nádobové rostliny zapařené v terénu, vnášející do kompozice i zajímavý habitus a texturu listu (banánovník, palmy, agáve, aj.), což bylo nejpůsobivější při použití jako solitéry na vrcholu krupny. K jejich přezimování sloužily jak oranžérie, z předchozích období, tak hlavně nové litinové skleníky (např. Palmový skleník v Schönbrunnu ve Vídni, v Kopidlně na Jičínsku, aj.). Skleníky byly koncipovány na dvě funkce, a to na přezimování nádobových rostlin a jako celoroční oázy klidu, dané romantickým pojetím stálých výsadeb, kde nechyběly lavičky, jezírka s vodopády pro chov barevných rybek i klece s exotickým ptactvem. V ČR nalezneme typický příklad soudobého osázení již jen v Palmovém skleníku v Lednici.

Na přelomu 19. a 20. století vznikají na území českých zemí v každém větším městě tzv. okrašlovací spolky, jež lze dnes přirovnat k občanským sdružením, neziskovým organizacím či nadacím. Zrušeny byly v roce 1948 a již nikdy neobnovily.

Nově vzniklým parkům, v místech po zbouraných hradbách, dominoval vliv anglického krajinářství a nikdy jim nechyběly výše zmíněné ornamentální květinové záhony kobercového typu. Tyto záhony lze nalézt i v předchozích obdobích, vzniklých v anglických krajinářských parcích, jako módní vrstva období secese. V zahradách a parcích se typickým vegetačním prvkem stávají popínavé rostliny (např. *Rosa*, *Hedera*), pro které jsou stavěny dřevěné opěrné konstrukce. Běžně se popínavé rostliny využívaly na fasádě šlechtických sídel a to zejména v přízemí, pro optické snížení stavby a zakrytí fasády ze starších období (nesecesní).

Novým fenoménem, s nímž přišla secese, daná i vysokou kupní silou mezi měšťany (buržoazii), je nezbytná rodinná okrasná zahrada u vily nebo domu v městské zástavbě. Hlavním prvkem těchto zahrad jsou výše zmíněné květinové záhony. Nechybí ale ani keřové a stromové patro, s častým použitím ovocných druhů a popínavých rostlin, pergoly, loubí ani altány.

Nejvýznamnějším a co se týče zahradní architektury i nejpłodnějším autorem secesních zahrad a parků byl František Thomayer. Abychom pochopili jeho tvorbu, musíme si připomenout, že bohatost a hýřivost květinových skupin k nám přinesl z Francie, kde v polovině 19. století vrcholila radost z nově vypěstovaných i dovezených rostlin, jejich barev a odstínů.²⁴ Thomayerova tvorba byla nepřeborná, řešení jeho zahrad a parků byla často netradiční. Svou osobností ovlivnil vývoj našeho zahradnictví na dlouhou dobu, ať to bylo zvlněním travnaté plochy, ornamenty, jež používá, či zahloubenými parterry, dokázal dokonale pracovat s terénem, dřevinami a vodou. Při své tvorbě také začal uplatňovat opatření proti negativním vlivům města na životní prostředí. Z důvodu vysoce postavených zákazníků navrhoval soukromé zahrady a parky (u zámků či velkých sídel) značných rozměrů. V návrzích těchto zahrad zcela převládá přírodní styl, pravidelná část se omezuje na parter s bohatým ornamentem, ale jinak

²⁴ STEINOVÁ, Šárka. František Thomayer - život a dílo zahradního architekta. Praha: Národní zemědělské muzeum, 2008. ISBN 978-80-86874-09-8.

jednoduchým. Zahradní úpravy Františka Thomayera tak působí především velkorysostí, přehledností, volnými prostory a stromovými skupinami.

3.2.2. Kubismus v zahradní a krajinářské tvorbě

Kubismus bylo avantgardní umělecké hnutí první poloviny 20. století. Princip kubismu spočívá v rozkládání předmětů na jednoduché geometrické tvary (především krychle – latinsky *cubus*), které byly pak pomocí fantazie skládány do obrazu, ale i do projektů stavební a zahradní architektury. Název „kubismus“ vychází z hanlivé kritiky stylu a jeho děl Louisem Vauxcellesem („*bizarre cubiques*“ = podivná krychle). Autoři brali inspiraci z předchozích architektonických stylů, jako je gotika, baroko a klasicismus. Pouze na území dnešní České republiky se styl uplatnil i ve stavební a zahradní architektuře a to na principu, že interiér (nábytek, obrazy, aj.), exteriér i okolí domu (zahrada), byly tvořeny jako jednotné umělecké dílo. Architekti Josef Gočár, Josef Chochol a Pavel Janák založili za tímto účelem v roce 1912 Pražské umělecké dílny a navrhovali pro ně nábytek. Výrobě drobných kubistických předmětů se začalo věnovat i družstvo Artěl. Tento silný rozběh přerušila první světová válka, kdy došlo k útlumu většiny stavebních podniků a po ní nástup nových uměleckých stylů (např. purismus). Kubismus měl velký dopad na umělce prvního desetiletí 20. století a ovlivnil vývoj nových uměleckých stylů (futurismus, konstruktivismus, a expresionismus).

Kubismus ovlivnil v letech 1911-23 zejména rodinné zahrady při vilách v témže stylu a nevyhnul se ani úpravám několika málo parků. Zahrady měly pravidelné členění záhonů se střihaným trávníkem na půdorysu kubistických tvarů, které byly lemované zídka nebo živým plotem. Dalšími kompozičními prvky byly dřeviny, často tvarované, vysazované v pravidelném sponu. Méně časté je použití ornamentálních květinových záhonů v rodinných zahradách, uplatnění naopak nachází v městských a lázeňských parcích. Hlavně rodinné zahrady ohraničovala podezdívka s pilíři prolomenými mřížovou nebo dřevěnou výplní v designu kubismu. V některých zahradách a parcích hrají významnou roli dřevěné altánky v kubistickém pojetí.

Teprve tento styl uvědomil si krásu logiky a účelově členěného půdorysu a hmoty stavby, estetiku konstruktivních částí a nových stavebních hmot.²⁵

Nejvýznamnější zahrada první čtvrtiny 20. století, v celoevropském měřítku, vznikla při projektu rodinného domu pod Vyšehradem, pro stavitele Ing. Bedřicha Kovařovice – **Kovařovicova vila**, tzv. **Dům pod Vyšehradem**. Josef Chochol vytvořil před zahradním průčelím vily, na nevelkém pozemku, unikátní zahradu inspirovanou geniem loci Vyšehradu. Proto i pro Vyšehrad tak typický barokní bastion, byl použit v řešení projektu. Kompozice byla založena na ose procházející od vily, středem zahrady na Hradčany, jako pohledovou dominantu a na využití parcely. Půdorys určují dva kubistické tvary, lichoběžník a trojúhelník, přiléhající k sobě základnami a vilou jako vrcholem

²⁵ FIERLINGER, Otakar. *Zahrada a obydlí: základní zásady zahradní komposice*. V Praze: Jan Laichter, 1938, 55 s., [32] l. fot. příl. Umění a řemesla, 14.

lichoběžníku. Mírný svah zahrady byl překonán pomocí schodiště a ostrých protáhlých, trojúhelníkových, nakloněných záhonů v duchu kubismu (symbolika bastionu).

3.2.3. Funkcionalismus v zahradní a krajinářské tvorbě

Funkcionalismus je architektonický sloh, který je založen na principu, že forma následuje funkci. Funkcionalistické budovy jsou velice strohé, ale elegantní až luxusní, ať již v použitých materiálech (ocel, kámen, sklo, beton), nejmodernějších technických zařízeních, tak i v designu mobiliáře a interiéru. Nejvýznamnější architekt této etapy Adolf Loos označil ornament (např. secese) za zločin, stejně jako Le Corbusier hlásal, že dekorace a barva se hodí pro nižší třídy, sedláky a divochy. Proto je architektura funkcionalismu bez zbytečného dekoru, se strohou fasádou většinou bílé barvy, nebo v šedi betonu. Maximální zdobnost byla dána neomítanou cihelnou fasádou nebo pásem oken. Na žádné stavbě nechyběla rovná střecha sloužící jako střešní zahrada, sluneční lázně (solárium), nebo terasa pro konání rodinných akcí s výhledem na město. Pro interiéry jsou typické židle z ohýbaného dřeva nebo ocelových trubek, a další mobiliář zejména od českých firem Tonet, UP závodů, aj.

V prvorepublikovém Československu dospěl funkcionalismus od konce 20. let do 50. let 20. století k vrcholné formě a většina staveb v tomto smyslu se řadí k evropské architektonické špičce. Změnou politického systému po roce 1948, jej nahradil styl socialistického realismu, po vzoru Sovětského svazu. Ve státech západní Evropy, USA, atd. byl vedoucím architektonickým slohem až do 70. let 20. století.

Funkcionalismus a teoretické statě jeho autorů ovlivnily zahradní architekturu od 20. let 20. století a nepřímo ji ovlivňují dodnes. Styl se projevil ve všech sférách zahradní a krajinářské tvorby, od rodinných zahrad přes městské parky až po zimní zahrady a rozmístění pokojových rostlin v interiéru. V zahradách tohoto stylu nenajdeme ornamentální kobercové záhony, ani jiné dekorativní prvky, ale jen funkční prvky, jako např. velké plochy stříhaného trávníku, trvalkové záhony, skupiny keřů a solitérní nebo skupinové výsadby dřevin. Rodinnou zahradu této doby lze charakterizovat pravidelným členěním, velkou plochou a rozdělením na užitkovou a okrasnou část. Pro českou zahradní architekturu je typickou dřevinou *Picea pungens* 'Glauca', který u většiny funkcionalistických vilek rámoval vstup. Dále převisle rostoucí kultivary, jako *Betula pendula* 'Pendula' a *Salix alba* 'Tristis', *Salix x sepulcralis*. Široký sortiment školkařských a perenařských podniků (pěstujících trvalky) ovlivňoval použití velké škály rostlin v zajímavých a do detailu promyšlených kompozicích. Velmi častou součástí zahrad byla rosaria a alpina (skalky). Významnou ukázkou spojení zahradní a stavební architektury jsou zahrady a vily na sídlišti Baba v Praze.

Jedním z prvních příkladů je terasovitá zahrada vybudovaná podle projektu Jaromíra Krejčara z roku 1923 pro spisovatele Vladislava Vančuru ve Zbraslavi u Prahy; typická je také zahrada projektovaná Karlem Simonem u vily Na přesypu v Tróji v Praze, zbudovaná v roce 1933, kde se nalevo od vstupní branky rozkládá ovocná zahrada, napravo se rozprostírá parková část s jehličnany, *Fagus* a s *Platanus*, přičemž oplocení lemují řada *Populus alba*. Karel Stráník, někdejší asistent

a spolupracovník Le Corbusiera, vytvořil v pražském Podolí Na Podkovce u své vily z roku 1936 zahradu ve značně členitém terénu a vybavil ji architektonicky komponovanou vegetací v systému schodišť a vyrovnávajících drobných stupňů s poklidnou terasou nad střechou garáže.²⁶

3.2.4. Významní tvůrci konce 19. a počátku 20. století

Vedle Františka Thomayera (viz kapitola 3.2.1. Secese v zahradní a krajinářské tvorbě) nesmí být opomenut ani vynikající český zahradník, odborný redaktor a spisovatel Martin Fulín (29.11.1853 – 13.10.1926), jež se zabýval hlavně pěstováním vytrvalých květin a českých botanických zvláštností. Spolu s Františkem Thomayerem redigoval *Časopis českých zahradníků* a později založil *Českou flóru*. Je autorem mnohých zahradnických spisků a jeho stěžejním dílem se stala kniha *Květiny zahradní v zimě venku vytrvalé (pereny či ostálky)*, jako výsledek šedesátiletého pilného pozorování rostlin, vlastních zkušeností a znalostí. Díky tomu se stal nejlepším vzorem v oboru a jeho myšlenky je třeba šířit i dále.

V zahradnické a publikační činnosti se velmi dobře prosadil také Josef Vaněk (* 6.2.1886 Bukovina u Hradce Králové, † 9.9.1968 v Chrudimi). Ten pocházel z rodiny malozemědělce a již od raného dětství oplýval neskutečnou touhou a láskou k rostlinám. Po absolvování několika škol u nás i v zahraničí se vrací domů a roku 1908 zakládá v Chrudimi, po vzoru německých pěstitelů a školkařů, soukromý zahradnický podnik, spíše velkokapacitní zahradnictví s rozsáhlou školkou s ovocnými dřevinami a okrasnými rostlinami. Zabýval se množením a křížením různých zahradních rostlin a vypěstoval mnoho nových odrůd jirinek, peren, okrasných keřů, růží, pelargoníí, letniček i ovocných stromů, jako např. jablko Ontario, Nonetit, Wagnerovo a mnoho dalších. Speciální oddělení firmy bylo zaměřeno i na projektování zahrad a sadů. Značného vzestupu se závod i zahradní architektura dočkali za první republiky. Projektovány byly zahrady domácí, vilové, školní, veřejné sady, úpravy hřbitovů, veřejná hřiště, zahrady na střechách a mnoho dalších. „Některé projekty nabyly značného významu, jako např. sadovnické úpravy v Praze na Barrandově, veřejné sady v Nových Zámcích a v Prievidzi či botanický sad při Národním slovenském muzeu v Turč. Sv. Martině. Ze zahraničních projektů to byl např. státní park v Bělehradě Topčideru.“²⁷ Josef Vaněk, jako neobvykle aktivní a velmi úspěšný zahradní architekt, byl průkopníkem a propagátorem našeho československého zahradnictví, publikoval také řadu knih a článků v oboru zahradnictví a ovocnářství. V roce 1909 přijal místo redaktora v časopise *Zahrada domácí a školní*, kdy od roku 1910 tento časopis vycházel pod jménem *Zahrada*, v němž se nachází množství Vaňkových plánů. Ani znárodnění jeho velkozávodu po roce 1948 ho neodradilo a dál pokračoval ve svých všestranných aktivitách ve veřejné a osvětové činnosti. Za necelé čtyři desítky let Vaňkovi činnosti bylo celkově vyprodukováno přes 4000 projektů.

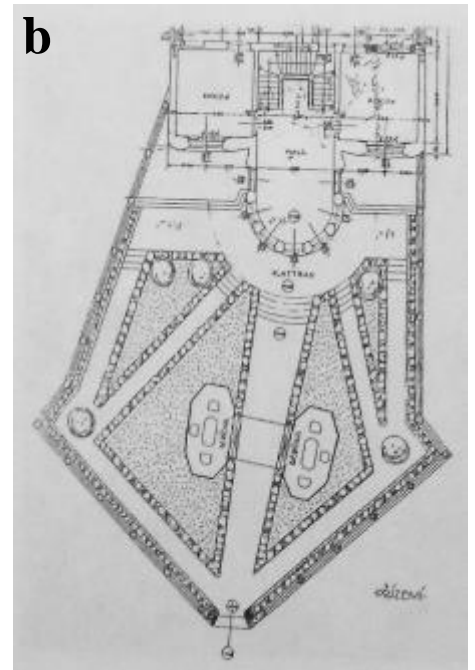
²⁶ PACÁKOVÁ-HOŠŤÁLKOVÁ, Božena. *Zahrady a parky v Čechách, na Moravě a ve Slezsku*. 1. vyd. Praha: Libri, 1999, 521 s., [32] s. obr. příl. ISBN 80-85983-55-9.

²⁷ CHALUPNÍKOVÁ, Barbora. *Vývoj zahradní architektury 1. poloviny 20. století se zaměřením na zahradního architekta Josefa Vaňka*. Pardubice, 2011. 109 s. Bakalářská práce. Univerzita Pardubice, fakulta filozofická

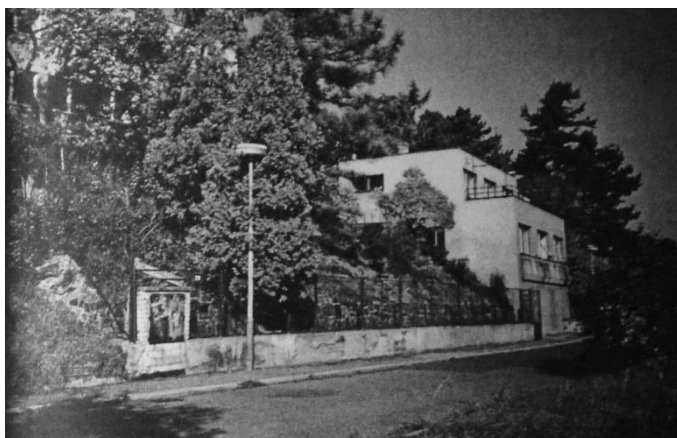
Styly zahradně architektonické tvorby

a

b

c

d

Secesní zahrada (a) u vily Františka Bílka z let 1910-12 u Chotkových sadů v Praze; kubistická zahrada (b), autorizovaný půdorys zahrady u vily pod Vyšehradem podle návrhu Josefa Chochola z let 1912-13; vilová čtvrť Baba v Praze (c), funkcionalistické završení snah o řešení zahradního města; vstup do funkcionalistické zahrady (d) u vily Karla Stráníka z roku 1936.

Významným českým zahradním architektem byl také Josef Kumpán (1885-1961) viz samostatná stať 3.5. Josef Kumpán.

3.3. Zahrada konce 19. a počátku 20. století

Během svého dlouhého vývoje procházela zahrada jednotlivými obdobími, která jsou výsledkem určitých představ, názorů a životních podmínek, jež se projevují určitou výtvarnou formou. „I když se jednotlivé formy zdánlivě rozcházejí, mají navzájem určitou spojitost, ba dokonce se vzájemně doplňují a podmiňují.“²⁸

Největším přínosem pro sadovnickou tvorbu je objektivní studium starých hodnot, jehož nejcenějším poznatkem je pojem tzv. kontrastů a polarity, podle nichž je možno výrazové prostředky třídit do dvou velkých skupin. První skupina vymezuje vše lineární plastické, tedy jde o klidnou, jasnou, v sobě uzavřenou formu. „Linii je podřízen obraz v ploše a prostoru.“²⁹ Druhá vymezuje vše malířsky nejasné, neurčité kontury, tedy se jedná o formu otevřenou a pohyblivou. „Nepravidelná kompozice je tudíž studium přírodních prostorů, plastiky přirozeného terénu, vegetace a otevřeného horizontu.“³⁰

Dřívější generace prošly řadou období, která přinesla nové umělecké hodnoty, jako je například impresionismus, který učí dívat se na přírodu za měnící se atmosféry v každé době zejména tam, kde kombinace světla, stínu a barev je hlavní podmínkou obrazů; expresionismus, jež je projevem silného osobitého výrazu abstraktní koncepce, a kubismus přivádějící nás k účelově čistým výrazovým prostředkům.

Takzvaný konstruktivismus neovlivnil pouze tehdejší stavebnictví, ale i zahrady, neboť i zde jde o členění prostoru a ploch podle účelových zásad, kdy vzniká jejich jasný a logický půdorys. „Totéž platí o stavební náplni zahrady, schodištích, terasách, loubích, zdech, bazénech atd., jež mají vždy býti nejen okrasné, ale též účelové.“³¹

3.3.1. Zahrada ve městech a při vilách

Soudobí autoři různých knih o zahradním umění navádějí čtenáře, jak postupovat při výběru pozemku, při tvorbě vlastní zahrady a zároveň také jak o ni správně pečovat. Konkrétně Kynčl, Kumpán a Hněvkovský zahradu rozdělují do tří částí, a to na:

- „ozdobnou zahradu čili květnici – ta se soustředí kolem domu, aby jeho obyvatelé užili krásy a vůně květin v záhonech a ozdobných keřů. Aby vynikla krása květin v plné míře, vysazují se na záhony podle výšky, doby a barvy květů tak, aby kvetly střídavě

²⁸ FIERLINGER, Otakar. *Zahrada a obydlí: základní zásady zahradní komposice*. V Praze: Jan Laichter, 1938, 55 s., [32] l. fot. příl. Umění a řemesla, 14.

²⁹ FIERLINGER, Otakar. *Zahrada a obydlí: základní zásady zahradní komposice*. V Praze: Jan Laichter, 1938, 55 s., [32] l. fot. příl. Umění a řemesla, 14.

³⁰ FIERLINGER, Otakar. *Zahrada a obydlí: základní zásady zahradní komposice*. V Praze: Jan Laichter, 1938, 55 s., [32] l. fot. příl. Umění a řemesla, 14.

³¹ FIERLINGER, Otakar. *Zahrada a obydlí: základní zásady zahradní komposice*. V Praze: Jan Laichter, 1938, 55 s., [32] l. fot. příl. Umění a řemesla, 14.

po celé léto. Vysazuje se několik trsů téhož druhu vedle sebe, aby se lépe uplatnily jejich barvy. Tato část zahrady má tvořit organický celek s domem, má být plna útulnosti, domáckosti, světla a stínu. Toho se dosáhne jedině jednoduchou, ale vkusnou úpravou.

- **ovocnou zahradu čili štěpnici** – ovocné stromy se vysazují zpravidla do řad na odlehlejších místě zahrady, aby před okny zůstalo místo pro květiny a jiné okrasné rostliny a u vedlejšího vchodu do domu pro zeleninu. V menších domácích zahradách se pěstují krsky, ve větších zahradách, jaké bývají zpravidla na venkově, polokmeny a vysokokmeny. Na venkově bývá celá zahrada osázena ovocnými stromy a jen zcela malá zahrádka květinová bývá před okny.
- **zelinářskou zahradu čili kuchyňskou zahradu** – protože hospodyně často potřebuje rychlé přísady polévkové zeleniny a jiných rostlin, sází se zelenina na několik záhonů v blízkosti vedlejšího vchodu do domu. Jde-li o vypěstování většího množství zeleniny, pěstuje se na záhonech poněkud vzdálených od stavení. Jako hospodářský oddíl domácí zahrady má být zelinářská zahrada založena jednoduše a má tvořit s ozdobnou částí zahrady kolem stavení ladný celek. Nesprávně se domnívají lidé, že zelinářská zahrada není hezká. Jsou-li cesty vroubeny květinovými záhony, na kterých tvoří malebné přerušování stromky rybízové a angreštové, a je-li stále v pořádku, je i tato část zahrady ozdobná.³²

Podrobným popisem jednotlivých částí zahrady, počínaje oplocením a jemu přiměřeným vchodem, zahradním nábytkem a besídkami, přes popis dětské zahrádky, hospodářského dvorku; charakteristiku, zakládání a údržbu vegetačních prvků jako je trávník, okrasné i užitkové dřeviny, živé ploty, růže, popínavé rostliny, letničky, dvouletky (jarní květiny³³), rostliny vytrvalé (pereny), cibulnaté a hlíznaté rostliny, ozdobné traviny; také popisem okrašlování oken a balkonů, zakládáním tehdy moderních skalek a alpin, pravidelných i přírodních vodních prvků, se zabývá nemálo českých autorů. K této publikační činnosti je vedle především vědomí omezeného počtu děl v českém jazyce. Ke studiu zahrad přelomu 19. a 20. století a jejich prvků velmi dobře poslouží např. publikace: *Domáci zahradnictví* (Kynčl, 1928), *Naše rodinné zahrady* (část I. a II., Těšitel, 1931), *Novodobé zahrady* (Kumpán, rok neuveden), *Zahrady pro okrasu a pěstování květin* (Dumek, 1890), *Zahrada a obydlí* (Fierlinger, 1938), *Domáci zahrada, ilustrované domácí zahradnictví* (Fulín, 1891), *Domáci zahrada, úplně ilustrované domácí zahradnictví* (Fulín, 1907) a mnoho dalších.

3.3.2. Zahrada na vesnici

„Rozpomeňme se na vesničky našich babiček a dědečků. Nebyly snad zdravotně tak bezzávadné – ale bylo zde viděti nezměrnou lásku ke květinám, keřům a stromům. Venkovský lid si rád zpříjemňoval

³² KYNČL, Jan, Josef KUMPÁN a Jaroslav HNĚVKOVSKÝ. *Domáci zahradnictví*. 2. doplněné vydání. Praha: Orbis, 1928, 244 s.

³³ Tehdejší autoři používají pro dvouleté rostliny označení „jarní květiny“

své okolí pestrou květenou malých zahrádek, jež byly tvořeny v souladu s tradicí, založenou na životě a zvycích jeho předchůdců. V těchto prostých selských zahrádkách projevoval se smysl pro účelné rozdělení plochy a harmonií barev, zde se projevovala neumělkovaná organizace celku i všech jednotlivostí.³⁴

Hlavní náplň venkovských zahrad tvořily druhy rostlin od pradávna zde pěstované, jež přecházely z generace na generaci. Z pěstovaných keřů to byl pouze vonný *Syringa*, *Cytisus*, *Viburnum* a *Philadelphus*³⁵, které si tu udržely prvenství. Ze stálezelených keřů byl nejoblíbenější *Buxus* a *Hedera*. S nimi byla často pěstována *Rosa* × *centifolia* a *Rosa* × *centifolia* 'Muscosa', na záhonku osvědčené staré druhy šlechtěných růží. Z bylin byly pěstovány hlavně květiny vynikající svou vůní a pestrým květem, dále kuchyňské koření a léčivé byliny, také medonosné a pylodárné květiny.

Popisem venkovských zahrad, jejich jednotlivými částmi a rozdělením na předzahrádku a samotnou větší zahradu za domem, sortimentem pěstovaných rostlin, popisem vegetace tehdejších vesnic a budoucí sadovou úpravou se zabývá Josef Kumpán ve své publikaci *Sadová úprava vesnic, zahrady na venkově* (1939).

3.4. Květinový detail

Využití peren bylo velmi rozmanité a řídilo se podle vkusu majitele nebo podle účelu, tzn., kdy měly být pereny v květu. V parku bylo upotřebení peren odlišné od použití v zahradě. V parku, kde je více volného místa, se vysazovaly pereny jednotlivě do trávníku, kdežto v zahradách se vytvářejí většinou tzv. perenová rabata, skalní partie, skupiny květinové apod.

Na zřeteli musela být doba a barva květu, tvar a velikost trvalek, pokud se jejich dobré vlastnosti a přednosti měly plně uplatnit. Na velké plochy se umístily vysoké pereny, jako *Astilbe*, *Bocconia*³⁶, *Delphinium*, *Paeonia* apod., na menší plochy zase nízké nebo středně vysoké trvalky, jako *Acanthus*, *Eryngium*, *Hemerocallis*, *Dicentra* atd. Výborné pozadí skýtaly zdi a ploty porostlé plaménkem (*Clematis*) a pnoucími růžemi (*Rosa*). Pruhy podél cest těšily oko kolemjdoucího, rohy na křižovatkách cest se daly vhodně označit jednotlivými dekorativními trvalkami nebo vhodně tvarovanými skupinami květin. Rohy vedle schodiště do verandy nebo domu bývaly obyčejně holé a pusté, daly se však snadno výborně oživit vysokými květinami jako *Delphinium*, *Salvia*, různé *Gladiolus*, s obrubou nízkých *Gladiolus* apod. Do stinných koutů se vysazoval *Doronicum* aj.; odpočívadla se maskovala pomocí *Phlox*, *Helenium*, *Helianthemum*; svahy vyvýšených besídek nebo vyhlídek se osazovaly pomocí *Campanula*, polovysokými *Chrysanthemum*, *Aster* nebo skromnými *Lupinus*, *Tulipa*.³⁷

³⁴ KUMPÁN, Josef. *Sadová úprava vesnice: zahrady na venkově: nepostradatelná příručka pro obecní úřady, okrašlovací spolky a majitele zahrad na venkově: obsahuje mimo jiné seznamy a popisy rostlin, jež se hodí k vysazování na návěs a do venkovských zahrad*. Praha: J. Kumpán, 1939, 52 s.

³⁵ *Philadelphus* – pustoryl – dříve označován jako jasmín

³⁶ *Bocconia* – okecek – dnes používána terminologie *Macleaya*

³⁷ VANĚK, Josef. *Nejkrásnější ozdobou zahrady jsou pereny: květiny zahradní vytrvalé, jich pěstění a upotřebení*. Chrudim: Zahradnická bursa, 1925, 362, [4] s.

Stálé zmenšování výdajů na údržbu ozdobných květinových zahrad donutilo pěstitele, zahradníky, sadovnické architekty aj. poohlédnout se po příhodné náhradě za poměrně drahé květiny skupinové a rostliny mosaikové. Touto nejprůhodnější náhradou byly shledány byliny a květiny vytrvalé.

Následující podkapitoly uvádějí jednotlivé způsoby použití bylinných vegetačních prvků podle historických pramenů, použity tudíž jsou dobové pojmy a označení.

3.4.1. Rabato

Na rabatech se používaly buď jen rostliny letní nebo jen vytrvalé, nebo obou pohromadě. Podle okolností se v pozadí nebo uprostřed rabata vysazovala řada polokmenných dřevin jako je *Rosa*, *Syringa* apod. Při takové směsi se sázely vytrvalé rostliny jednotlivě, vyšší dozadu nebo do středu, nižší do popředí, s mezerami vyplněnými letními květinami tak, aby byly hojně promíchány. K osázení rabat se hodily všechny středně vysoké kvetoucí pereny, nevhodné byly příliš velké, rozrůstající se do značných rozměrů (šířky i výšky), a naopak i zcela nízké. Co se týče samotné úpravy záhonu, širší rabato se tvořilo trochu vypouklé, užší pak zcela ploché na povrchu.

Na rabatech byly pereny zdánlivě nepravidelně smíchány, ve skutečnosti ale musely být vysazovány s ohledem na vzrůst, olistění a dobu květu. Těchto skutečností muselo být akceptováno nejen proto, aby bylo rabato od jara do podzimu v květu, ale muselo se také počítat s barvou květu, aby se docílilo malebného, dobře stínovaného barevného obrazu.

„Sestavování perenového rabata je jedna z nejtěžších úloh při zakládání zahrad. Má-li rabato po celé vegetační období kvést, musí se brát zřetel na dobu květenství, které je u jednotlivých druhů peren velice odchylné; některé kvetou již v březnu, jiné teprve v září. Bohužel nemá tato jinak bohatá skupina rostlin žádné zástupce, které by po celé vegetační období kvetly. Proto nám není možno vykouzlit celoroční jednobarevné efekty pomocí peren. Když jsme již udělali pečlivé sestavení peren pro rabato, nutno jej ještě doplnit letničkami (*Antirrhinum*, letní *Aster* atd.), aby po odkvětu peren některá místa nezůstala prázdná.“³⁸ Rovněž na jaře kvetoucích peren bylo menší množství, bylo proto vhodné rabato doplnit množstvím záhy kvetoucích hlíz a cibulí, jako např. *Galanthus*, *Leucojum*, *Scilla*, *Tulipa*, *Narcissus*, *Hyacinthus* apod. Výhodně se také uplatnily mezi vysokými perenami, které z jara mají jen málo listů.

Na paměti také musela být velikost a tvar vzrůstu. Volba druhů s ohledem na výšku se řídila podle toho, na které straně rabata je vedena cesta nebo z které strany je veden pohled. Bylo-li rabato těsně vedle cesty k pozorování z blízka, či nebylo-li z blízka k dosažení a muselo se pozorovat z větší dálky, v tom případě se volily druhy tak, aby vynikly hlavně jejich barevné efekty. Pokud bylo rabato přístupno a viditelné z obou stran, na střed se vysazovaly vysoké pereny a kolem nich nižší až k obrubě; jednostranné rabato se osazovalo nejvyššími perenami do zadní, vnější řady a nízké pak na vnitřní řady.

³⁸ KUMPÁN, J. *Novodobé zahrady*. Praha: Nákladem Vydavatelství národohospodářských publikací V. J. Procházka, rok neuveden, 96 s.

Perenové rabato velmi dobře vypadalo u zdí a plotů, stejně tak dobře i před okny, např. k maskování hranice mezi zelinářskou a ozdobnou částí zahrady. Nejlépe vyniklo perenové rabato s pozadím z tmavého živého plotu (*Taxus*, *Thuja*). Mimo to se také výborně hodila před skupiny keřů v parku. Každopádně byl pohled na smíšené perenové rabato velmi krásný a jeho hlavní předností byla celoroční spousta květů.

Všechny nízké nebo drobnokvěté pereny lépe vynikly pohromadě ve větším množství. Na dlouhých rabatech se nechávalo vyniknout v určitých vzdálenostech některým barvám, jako např. větší množství bílých a modrých *Campanula* nebo *Delphinium*, jinde červený *Papaver*, *Tritoma*³⁹, *Phlox* apod. Ve velkých zahradách se mohla určitá rabata vysázet výhradně jedním druhem, kdy se při vhodném výběru taxonů docílilo dlouhé doby kvetení.

V rozsáhlejších zahradách se mohla rabata osázet jednotlivými barvami, tzn. jedno v červené barvě, druhé ve žluté, další v modré apod., nebo dle ročního období jako rabato jarní, kam se vysazují pereny na jaře kvetoucí, nebo letní rabato či podzimní. V malých zahradách se osazovala rabata tak, aby po celé léto něco kvetlo, s ohledem ovšem na výšku peren a harmonii barev.

Kolem rabata situovaného podél cesty se často vytvářela obruba z pruhu trávníku. Jiné obruby mohly být vysázeny z tzv. obrubových peren, jichž je značný počet druhů. Velmi hezkým dojmem, obzvláště v době květu, působila jednodruhová obruba v pravidelně členěné zahradě. Problémem takové obruby ale byla po odkvětu ztráta působivosti, daného účinku. Proto bylo lepší v zahradách, kde nebylo nutné přesně dbát kontur, vysázet smíšenou obrubu, od každého druhu vždy několik kusů vedle sebe, takže střídavě neustále něco kvetlo. Někdy bývala obruba rabata ze zimozrázu (*Buxus*), kam se již neumísťovaly nízké obrubové pereny, nýbrž vyšší, od 20-30 cm. V užitkových, zelinářských a ovocnářských zahradách byly oblíbeny rabatové záhonky doplněné keři nesoucimi bobulové plody. Takové záhonky byly lemovány vytrvalými rostlinami upotřebujícími v kuchyni, jako je *Allium schoenoprasum*, *Thymus*, o něco vyšší pak *Salvia*, *Hyssopus*, *Lavandula* apod.

Způsob osazování rabat, respektive výběr a uspořádání rostlin mohlo být do nekonečna rozdílné. Sortiment rodů a druhů byl tehdy již tak rozsáhlý, že bylo možno každému vkusu a všem podmínkám vyhovět. (viz Tabule 2-9)

Údržba rabat a věncových záhonků spočívala v jarním a případně i podzimním obrytí, častějším okopávání a pletí, dle potřeby zalitím, přivázáním rostlin k opoře a případném odřezání odkvetlých a odumírajících částí rostlin. Obruby se udržovaly v potřebných rozměrech přistřihováním na jaře před začátkem růstu a v létě po dokončení růstu prvního výhonu.

³⁹ *Tritoma* – mnohokvět – dnes používána terminologie *Kniphofia*

3.4.2. Skupiny květinové a mosaikové

Jedním z mnoha způsobů uplatnění květinových výsadeb v moderně řešených sadových úpravách přelomu 19. a 20. století byly především květinové skupiny. Pro svoji oblíbenost jim byla v mnoha ohledech věnována nemalá pozornost.⁴⁰

Květinové skupiny se staly nepostradatelným doplňkem nejen obytných (soukromých), ale také veřejných zahrad. Uspořádání a rozměry skupin se nejčastěji řídily podle majetkových poměrů nebo vkusu držitele zahrady. V malých domácích zahrádkách byly vytvářeny skupiny méně nákladné, osazované výhradně kvetoucími nebo listnatými rostlinami, vlastnoručně doma vypěstovanými. Majitelé větších zahrad, vlastníci skleníky a pařeniště, si naopak mohli dovolit nákladnější a propracovanější skupiny z kvetoucích, ale i kobercových rostlin.⁴¹

Květinové skupiny se zpravidla zakládaly v trávniku v blízkosti cest, na křižovatkách, na pískové ploše s travnatou obrubou apod.; jako nevhodné umístění je uváděn střed trávniku. Aby lépe vynikl celkový účinek skupiny, na okraji se valounovitě zvyšoval trávník a celá skupina se přiměřeně rozměrům plasticky modelovala⁴².

Jak správně založit různé tvary květinových skupin s četnými návrhy vnitřního členění a způsobu osázení podrobně popisuje Kulišan v knize *Květinové skupiny* (rok neuveden) a Fulín v knihách *Domácí zahrada* (2. rozmnožené vydání, 1907) a *Kobercové skupiny květinové* (1908). (viz Tabule 10-14)

3.4.2.1. Skupiny z kvetoucích rostlin

V obytných zahradách se nejčastěji vytvářely skupiny z kvetoucích rostlin kvůli vysoké nákladnosti kobercových skupin. Pro tyto kvetoucí skupiny se obvykle volily jednoduché obrazce s většími plochami, kdy větší plocha jedné barvy lépe vynikla než malá ploška s mnoha druhy různých barev. Skupiny se nejčastěji osazovaly dvakrát ročně a to rostlinami jarními a následně letními, stále kvetoucími. Do jarních skupin se používaly rostliny cibulnaté, jako jsou *Hyacinthus*, *Tulipa*, *Narcissus tazetta*, *Narcissus*, *Crocus*, *Scilla*, *Muscari*, *Galanthus* a *Leucojum*, nebo listnaté rostliny jako *Myosotis*, *Viola* × *wittrockiana*, *Bellis*, *Viola*, *Silene*, *Phlox divaricata*, *Arabis* aj.

Kvetoucí vytrvalé rostliny bývaly před lety ve skupinách velice oblíbeny; bez skupin *Lychnis viscaria* 'Flore Pleno', *Polemonium*, *Oenothera* apod. si před 150 lety nikdo nedovedl představit květnici při jarním osázení. Avšak záliba ve skupinách kobercových potlačila tento směr volné přírody a nahradila je zástupci tropického původu. Tento směr se však brzy stal výstředností a takovéto rostliny

⁴⁰ FRÝBORTOVÁ, Oldřiška. *Květinový detail v objektech s kulturně historickými hodnotami*. Lednice, 2013. 104 s. Diplomová práce. Mendelova univerzita v Brně, Zahradnická fakulta v Lednici

⁴¹ KULIŠAN, Alois Josef. *Květinové skupiny: Návod k zakládání, osazování a ošetřování květinových skupin jak kobercových a kvetoucích, tak i listnatých*. S četnými návrhy a snímky provedených prací, jakož i popisem všech rostlin, hodících se k jejich osazování. V Praze, Zemědělské knihkupectví A. Neubert, rok neuveden, 56 s.

⁴² KULIŠAN, Alois Josef. *Květinové skupiny: Návod k zakládání, osazování a ošetřování květinových skupin jak kobercových a kvetoucích, tak i listnatých*. S četnými návrhy a snímky provedených prací, jakož i popisem všech rostlin, hodících se k jejich osazování. V Praze, Zemědělské knihkupectví A. Neubert, rok neuveden, 56 s.

se nahrazovaly květinami vytrvalými, letničkami nebo rostlinami skleníkovými. K zavržení kobercových skupin přispěla hlavně nákladnost a složitá údržba, kdy byly záhonky na jaře ponechány prázdné až do doby možného osázení, nebo pokud přeci byly něčím osázeny, musela tato náhrada předčasně ustoupit druhé sadbě, u níž obvykle velmi dlouho trvá, než vytvoří potřebný efekt. Skupiny květin vytrvalých se mohly založit již na podzim po sklizni letniček, takže poskytovaly utěšený vzhled již na podzim; na jaře byla potřeba pouze skupiny poopravit. Vytrvalé rostliny hodící se k osázení květinových skupin byly rozdělovány na dočasné a stálé. Dočasné se vysazovaly do skupin na podzim nebo časně zjara; po odkvetení se přenesly na záhonky rezervní či zásobní, kde se nadále pěstovaly, aby zesílily pro použití v příštím roce. Květiny stálé okrašlovaly po celý rok jim vytyčené stanoviště. Vesměs se jednalo o květiny kvetoucí v pozdním létě a skupiny jimi osázené bývaly větších rozměrů, dále od cesty. Zvláště příhodnými pro trvalé skupiny se staly *Althaea rosea* 'Flore Pleno', *Gaillardia* × *grandiflora*, *Helianthus* × *multiflorus* (velkokvětý i plně kvetoucí), *Malva moschata* a všechny kultivary *Phlox decussata*. Hromadným kvetením zaujal zvláště *Achillea ptarmica* 'Flore Pleno'. Na obruby (jednoduché i vzorkované, mosaikové) se používaly rostliny nízké, většinou se zbarveným listem, pro něž byl květ věcí vedlejší.

Rostliny potřebné pro osázení skupin se zpravidla pěstovaly na záložních záhonech, popřípadě v hrncích nebo truhlících, jelikož k výsadbě se musely používat plně vyvinuté, dospělé rostliny.

3.4.2.2. Skupiny listnaté

Nejlépe se uplatnily v zastíněných částech zahrad, kde se kvetoucí rostliny nedokonale vyvíjely. Skupiny z listnatých rostlin jsou dekorativní zejména svým nápadným tvarem a vzrůstem, ale také barvou listů. Nejlépe se uplatní jejich půvab zvláště ve větších rozměrech. K osázení se používaly rostliny jednoleté jako *Perilla nankinensis*, *Ricinus*, *Solanum*, *Nicotiana* a *Amaranthus*, i víceleté, jako *Caladium*, *Canna*, *Coleus*, *Musa*, *Rheum*, *Funkia*⁴³, *Cineraria maritima*⁴⁴, různé palmy a skleníkové rostliny (viz Tabule 15). Díky vhodnému umístění a volbě rostlin se uplatnila ladnost listnatých skupin, jež tvoří stejnoměrný celek, při němž náležitě vynikly barvy listů.⁴⁵

3.4.2.3. Skupiny kobercové

Kobercové skupiny byly pro své složité provedení nejpracnější a zároveň i nejnákladnější. Jako vzory kobercovým skupinám sloužily národní výšivky nebo také architektonická výzdoba domu, přičemž se docílilo sjednocení slohu. Do středu těchto skupin se obvykle umísťovaly vyšší kvetoucí rostliny, palmy nebo jiné dekorativní rostliny – *Dracaena*, *Yucca*, *Agave*, *Chamaerops*, *Phoenix*.

⁴³ *Funkia* – bohyška – dnes používána terminologie *Hosta*

⁴⁴ *Cineraria maritima* – starček přímořský – dnes používána terminologie *Senecio cineraria* či *Senecio bicolor* subsp. *cineraria*

⁴⁵ KULIŠAN, Alois Josef. Květinové skupiny: Návod k zakládání, osazování a ošetřování květinových skupin jak kobercových a kvetoucích, tak i listnatých. S četnými návrhy a snímky provedených prací, jakož i popisem všech rostlin, hodících se k jejich osazování. V Praze, Zemědělské knihkupectví A. Neubert, rok neúveden, 56 s.

Na okraje pak rostliny kobercové. Obruba mohla být v závislosti na rozměrech celé skupiny úzká i široká nebo také vyzdobena ornamenty. (viz Tabule 16-20)

3.4.2.3.1. Květinové skupiny ornamentální

Používání ornamentu spadá do prvopočátků sadovnictví. Již staří Řekové a Římané zakládali trávníky do geometrických tvarů, ale svého vrcholu dosáhl ornament až v době renesanční a barokní, kdy byly ornamenty natolik složité, že bychom se je dnes neodvážili realizovat. Klasické ornamenty se udržely dodnes, avšak časem podlely změnám vytríbenosti vkusu, stejně tak i tvarům rostlin, jež novější doba přinesla.

Také v Čechách se udržel vlastní ornament, především na kraslicích, výšivkách, skříních apod., ale k zahradnickým účelům použit nebyl. Jen malá skupina přizpůsobených základních tvarů mohla být použita při sestavování květinových skupin a i celých květnic. Všechny ornamenty představují předměty, s nimiž lidé přicházeli do styku: květ jabloňový, růžový, karafiát, chrpa, slunečnice, tulipán, jablíčko, srdéčko apod. Pro osázení se volily barvy rostlin z přírody, tzn., že kalíšek květu byl zelený, vnitřek květu žlutý, plátky červené, úponky žlutozelené atd. Pokud se při výsadbě dodržovaly tyto původní barvy, docílilo se působivého, velmi milého dojmu.

Při navrhování ornamentální květinové skupiny rozhodovala celá řada různých činitelů, především okolí a jeho poloha sama, celkový rozměr plochy a přesné umístění. Skoro vždy se před nádherný portál, vstup, arkýř apod. umisťovalo kombinované seskupení, tzv. květinový parter, protože nádherné průčelí stavby vyžadovalo stejně nádhernou květinovou výzdobu, kdy ozdoby na stavbě takřka splývají s výzdobou květinových vzorů. Důležité přitom bylo, aby květinová výzdoba odpovídala slohu stavby, kdy se k renesanci nejlépe hodil čtyřhranný, plochý nebo trochu prohloubený květinový parter, baroku zase lépe odpovídal kruh, polokruh nebo vějíř. Kromě průčelních a vstupních prostor se v zahradě označovala ornamentální skupinou i jiná místa, která nevyžadovala tak přísné uspořádání a kde se uplatnila větší volnost obrazce.

Ornamentální květinové skupiny byly v podstatě dvojího typu. Jedny tvořily určitý obrazec narýsovaný na ploše s použitím zásadně nižších, nejvíce barevných rostlin, které se střiháním udržovaly v přesných mezích obrazce. Takovéto skupiny se nazývaly mosaiky nebo rostlinné koberce, kdy koberce předváděly opravdovou mozaiku, nebo byl nákras vložen na jednobarevné pole. U druhého typu ornamentální skupiny bylo použito vedle nízkých také větších rostlin, kdy byl obrazec jen zpola vytyčen nebo se omezoval pouze na olemování skupiny.

Tvůrcem u nás tak oblíbeného moravského či československého ornamentu v mozaikovém květinářství té doby byl František Thomayer, jež jako první použil dekor moravských výšivek pro květinové vzory. Tyto tvary mohly působit jednoduchým, zdánlivě prostým dojmem, poskytovaly však tvůrci nejširší pole k rozmanitým kombinacím (viz Tabule 21). Ornamentu se dalo stejně výhodně použít i pro borduru, lemovku i celou skupinu. (viz Tabule 22-23)

Všeobecně bylo ustáleno pravidlo, že čistá mozaika se hodila spíše pro zahradu pravidelného slohu, kdežto smíšená skupina se dala lépe přizpůsobit přírodnímu slohu. Přejít mezi moderně

vyzdobenou květnicí a přírodním parkem byl vždy tvořen jednotnými skupinami, buď kvetoucími, nebo listnatými.

Zvláštním módním výstřelkem mozaiky této doby byly z rostlin vytvořené různé plastické figury. Velkou zálibou v tomto směru vynikaly americké sady, u nás vzhledem k finanční náročnosti a negativním postojům estetiků se spokojilo s košíky, balonky a jehlany (viz Tabule 24). Dosti oblíbené byly také tvary různých brouků, motýlů, pavouků apod. (viz Tabule 25). Nejvíce jsme se však u nás mohli setkávat se znakem země nebo města, stejně tak různé nápisy z mozaikových rostlin nebyly vzácností.

3.4.3. Solitérní rostliny v trávniku

Ke květinovým skupinám situovaným v trávniku, ať už z rostlin vytrvalých nebo letniček, patřily disperzně rozmístěné jednotlivé rostliny, mající za úkol vedle upoutání pozornosti pozorovatele také usnadnění přechodu k jakémukoli dalšímu útvaru.

Používány byly takové rostliny, jež dorůstaly větších rozměrů a měly zajímavé tvary, často s velkým listem nebo i kvetoucí, v závislosti na vzdálenosti od květinové skupiny.

K doprovodu květinových skupin se vytvářelo v nevelké vzdálenosti, pro samostatně umístěné rostliny, jeden či několik menších kruhových záhonků, uzavírajících dohromady jakousi figuru. Tyto záhonky byly osázeny jedním druhem nebo alespoň stejně vzrůstnými druhy, nejlépe kvetoucími a ne moc velkými. Pokud byl ale kruhový záhonek umístěn v trávniku ve větší vzdálenosti od květinové skupiny, nesouvisející s touto skupinou, používalo se rostlin mohutných rozměrů (čím více v ústraní, tím větší). Pro oba typy platilo pravidlo, že bylo-li kruhových záhonků více pohromadě, osazovaly se tímž druhem.

3.4.4. Partie z vytrvalých květin a bylin

Nejdůležitější roli v krajinném sadovnictví hraje „perenová partie“, což bylo vlastně sloučení značného počtu peren v jednotnou skupinu uzavřenou nebo složenou z jednotlivých bodů. Uzavřená „perenová partie“ byla sestavena z různých rostlin, ohraničena trávnikem nebo přesně vymezenou obrubou. Otevřená „perenová partie“ byla obrazcem složeným z jednotlivých, samostatně stojících rostlin rozmístěných v drnu. Nejčastěji však bývaly oba způsoby propojeny, kdy pozadí tvořila skupina uzavřená a vpředu se rozvolňovala v jednotlivé rozptýlené solitéry.

Pro uzavřené partie se doporučovaly dva způsoby osázení. Buď se rostliny seřadily podle výšky, nejvyšší do pozadí a nízké na okraj, nebo se vysoké rostliny vysadily jednotlivě na větší vzdálenost od sebe a mezery mezi nimi se vyplnily nízkými. Totéž platilo i pro otevřené partie, pouze se volily rostliny tvořící hustší trsy.

Při osazování „perenových partií“ bylo zapotřebí mít na paměti vzdálenost partie od pozorovatele. Pokud byl prostor od cesty ke skupině menší, mohlo se využít i drobnokvětých rostlin v pestré směsi, kdy každá jednotlivá rostlina upoutala sama o sobě. Vzdálenější partie v pozadí trávniku

bývaly sestaveny z velkokvětých druhů a jen skvělých barev. Pro působivější efekt se vysazovalo vždy několik rostlin téhož druhu pohromadě, tvořících jeden ucelený předmět. Bylo nutno také brát ohled na polohu partie, zda byla stinná či výslunná. Nejčastěji však bývala poloha polovýslunná, kam se hodila téměř kterákoli květina. Travniny, ať už kvetoucí nebo ornamentální, hodily se pouze do otevřené partie k osamocení; totéž platilo i o ornamentálních rostlinách s velkým listem.

3.4.5. Podrost stromových a keřových partií

K úpravě umělého podrostu stromů se používaly nejrůznější směsi rostlin, vyšší, nižší i plazivé, někde osamocené, jinde ve větším shromáždění. Čím méně se používalo pravidelnosti, tím byl podrost úhlednější. Kromě běžně používaných rostlin se ještě místy rozmísťovaly rozmanité cibuloviny. Vše se následně oselo travním semenem z druhů snášejších stín, jako např. *Poa nemoralis* a *Poa pratensis*, *Agrostis stolonifera*, *Agrostis canina*, *Koeleria cristata*, *Cynosurus cristatus* a *Festuca heterophylla*.

Podobným způsobem se oživovaly i keřové partie, kde se ale jednalo spíše o jarní výzdobu. Používalo se výhradně časně kvetoucích nízkých rostlin, hlavně hlíznatých a cibulovin.

3.4.6. Skalnaté partie

Okrasná skalka by měla představovat kus přirozené krajiny, musí se tedy co možná nejvíce přiblížit skutečnosti. Skalnaté (horské) partie vyžadují pozemek se svažitém terénem, pokud takového není, musí se při zakládání dopomoci přesunem půdy.

Rozlehlejší horská partie se mohla sestavit jako souvislá skalka místy přerušovaná jednotlivými rostlinami nebo shlukem bylin, keřů nebo stromků. Také se mohla vytvořit jako drnem obrostlá stráž, kde místy vynikaly jednotlivé balvany a skalní útvary s jednotlivými i ve shlucích vysazenými nižšími i vyššími květinami a bylinami, stromy a keři jehličnatými i listnatými.

Na skalnaté partie menších rozměrů se používaly keře tvarů nižších a řidších, štíhle nebo rozlehle a nepravidelně rostoucích.

K oživení jakýchkoli skalnatých partií se vedle stromů a keřů upotřebovaly pouze vytrvalé rostliny. Používaly se hlavně rostliny nazývané alpinskými či horskými bylinami, především plazivého a drnovitého vzrůstu. Mezi kameny se do skupin sázely plazivé nebo drnovitě rostoucí alpinky, k patě balvanů kapradiny nebo nižší dekorativní byliny a všude jinde se co nejmalebněji rozmísťovaly jednotlivě nebo i ve shlucích libovolné květiny. Na paměti ale přetrvávalo pravidlo, že volba rostlin podléhá životním požadavkům jednotlivých druhů, v závislosti především na umístění vůči slunečnímu svitu. Pro chladné stinné polohy se nejčastěji používal *Vinca minor* a *Lamium galeobdolon*, na jižní strany proti plnému slunci *Sedum spurium*, *Sedum aureum*, *Sedum album*, *Dianthus caesius* a *Cerastium tomentosum*; pro polovýslunné polohy pak některé *Saxifraga*, jako např. *Saxifraga caespitosa* a některé *Alsine*⁴⁶ a *Aubrietia*⁴⁷.

⁴⁶ *Alsine* – kuříčka – dnes používána terminologie *Arenaria*

⁴⁷ *Aubrietia* – taříčka – dnes používána terminologie *Aubrieta*

3.4.7. Vodní prvky

Snad nejdůležitějším prvkem zahradní a krajinářské architektury je voda, již si nelze představit bez výzdoby vytrvalými rostlinami. Umělá i přírodní jezírka a potůčky obklopené vytrvalými rostlinami dodávají každému prostoru utěšeného výrazu.

Pokud bylo jezírko v rovině, obvykle hladina vody splývala se svěží zelení okolního trávníku; ohraničení bývalo místy rozlehlejší, naznačeno skupinou bylin sahajících až do vody. Bylo-li pozadí jezírka vyvýšeno, předurčovalo k vytvoření horské či skalnaté partie, popřípadě doplněné i vodopádem.

Při volbě rostlin záleží na zavodnění, kdy se u jílovitých břehů nasycených vodou používaly bahenní rostliny, ve větší vzdálenosti, kam již voda neproniká, přecházela tato úprava pobřeží v „perenovou partii“. Pro umělé vodní prvky, jako jsou fontány, se používaly také bahenní rostliny vysazené do dřevěných truhlíků. Tlaku padající vody zde nejlépe odolávaly rostliny s úzkými mečovitými listy, naopak u rozlehlé klidné hladiny okrasných bazénů se využívalo rostlin s plochými širokými listy.

3.4.8. Výzdoba hrobů

Také úpravě hřbitovů se na našem území na přelomu 19. a 20. století věnovala nemalá pozornost projevující se větším citem a porozuměním. Upřednostňovala se taková úprava hřbitovů, kdy se vytvářela jakási zahrada zesnulých; namísto doposud používaného, tísnivým dojmem působícího, množství kamene. Musela zde proto být hojnost dřevin a květinové výzdoby, aby oči pozůstalých našly uklidnění a osvěžení. Vzrostlé *Chamaecyparis*, *Thuja*, jakož i různé smuteční stromy, dodávaly starým hřbitovům jakýsi slavnostní ráz a zvláštní klid.⁴⁸

Na velkých městských hřbitovech bylo sotva k nalezení takových ideálů, jakých bylo na venkově na každém kroku. Venkovské hřbitovy mohly být příkladem, jak vhodně a krásně lze hroby osazovat a zdobit letničkami nebo trvalkami. Vynikaly zde něžné, často chudičké hroby osázené květinami, zpravidla vypěstovanými doma za okny, jimiž byly *Viola* × *wittrockiana*, *Myosotis* a *Silene*, popřípadě zdobené trsy *Iris*, *Aquilegia* apod., oproti velkoměstským hřbitovům, jež jsou nejčastěji zdobeny i málo umělecky tesaným kamenem – mrtvou hmotou.⁴⁹

Využívaly se květiny záhy z jara vykvétající, jež se mohly snadno vypěstovat doma v truhlících nebo pařezích (pařezích). Při výběru květin se bral ohled na to, že hřbitovy byly nejčastěji na exponovaných místech vzdálených od města, kde sluneční paprsky po celý den stanoviště vysušovaly. Také půda zde často nebyla dostatečně výživná, musely se proto volit takové květiny, které by tyto méně příznivé podmínky dobře snášely. Mezi takové patřily zvláště *Tropaeolum majus* neúnavně kvetoucí po celé léto, *Celosia*, *Ageratum* a mnoho jiných, také vytrvalých květin, mezi nimiž

⁴⁸ VANĚK, Josef. *Květinová výzdoba hrobů*. V Chrudimi: Nakladatelství zahradnické literatury (Josef Vaněk), 1940, 158 s.

⁴⁹ TĚŠITEL, Jan Josef. *Pěstování květin v zahradách a zahrádkách*. 2. přepracované a značně rozmnožené vyd. V Praze: Zemědělské knihkupectví A. Neubert, 1930, 196 s. Rolníkova knihovna.

stojí za zmínku např. *Viola cornuta*, *Aubrietia* a jiné, jimž jsou právě takové poměry příznivé. Také popínavé nižší i vyšší květiny se mohly používat k oživení zábradlí, oplétání křížů apod., hlavně již zmíněná *Tropaeolum majus*, nebo *Cobaea* milující výsluní aj.⁵⁰ Na hrobech méně často ošetřovaných se zachoval zvyk vysazovat malolistý nebo velkolistý *Hedera* či *Vinca*. Je s podivem, že dosud se k osazování hrobů používalo tak málo cibulnatých rostlin, i když byl k dispozici dost bohatý sortiment: *Crocus*, *Muscari*, *Scilla*, *Galanthus*, *Leucojum*, četné druhy *Narcissus*, velkokvěté a plnokvěté *Colchicum*, *Lilium*, *Tulipa*, *Hyacinthus* apod. Také se hojně uplatňují zakrslé konifery, zvláště na hrobech osázených přírodním způsobem, na alpinech.

Způsoby osázení hrobů se do nekonečna měnily, mohlo se řídit vkusem zákazníka, majitele, nebo podle toho, co měl dotyčný v zásobě vypěstováno. Při tom se muselo stále přidržovat předepsaných kontur, zachovávat výškový poměr u jednotlivých květin a dbát na harmonii barev. U hrobů osázených do určitých obrazců se musely během vegetace kontury těchto obrazců neustále udržovat, aby do sebe rostliny nevrůstaly a tím nezanikly požadované tvary.⁵¹ (viz Tabule 26-27)

Mnohem více informací o hřbitovech a návrzích osazování hrobů, rodinných hrobek, urnových hájů apod. publikoval Jasef Vaněk ve svém díle *Květinová výzdoba hrobů* (1940).

3.4.9. Nároky, zakládání a údržba květinových prvků

Podrobnější popis zakládání a údržby květinových vegetačních prvků lze nalézt ve většině již zmíněných publikacích (viz kapitola 3.3. Zahrada konce 19. a počátku 20. století), ale také v knize *Květiny zahradní v zimě venku vytrvalé (pereny či ostálky)* (Fulín, 1925), *Květinové skupiny* (Kulišan, rok neuveden), *Pěstování květin v zahradách a zahrádkách, květiny jednoleté (letničky) a vytrvalé (trvalky)* (Těšitel, 1923 a 1930), *Nejkrásnější ozdobou zahrady jsou pereny* (Vaněk, 1925), *Zahradnické květinářství* (Vaněk, 1949) a mnoha dalších.

Někteří autoři ve svých publikacích podrobně charakterizují části zahrad i jednotlivé skupiny rostlin (ať už se jedná o letničky, dvouletky, trvalky, traviny či dřeviny). Podrobně zde popisují jejich vzhled, nároky, způsob výsevu či výsadby, množení, ošetřování, ochranu proti chorobám a škůdcům či výběr rostlin pro dané stanoviště. Tyto údaje jsou stálé a tak se přejímají. Dnešní autoři proto podávají velmi podobné, ne-li totožné informace. Jiní autoři se omezují na kalendář prací (i když někdy dosti podrobný i s ohledem na hospodářská zvířata) prováděných v jednotlivých měsících během celého roku. Někteří se s podivem soustředí „pouze“ na kompozici a způsoby zakládání různých tvarů květinových skupin a záhonů s uvedením možného osázení či výběrem rostlin na dané stanoviště.

Každopádně údržba nejen vegetačních prvků se prováděla velmi pečlivě, přestože nebylo mechanizovaných strojů a precizního nářadí jako je tomu dnes. Dříve si lidé museli vystačit s ocelovými rýči, lopatami, vidlemi, motykami a motyčkami, železnými a dřevěnými hráběmi, provázkem

⁵⁰ TĚŠITEL, Jan Josef. *Pěstování květin v zahradách a zahrádkách*. 2. přepracované a značně rozmnožené vyd. V Praze: Zemědělské nakladatelství A. Neubert, 1930, 196 s. Rolníková knihovna.

⁵¹ VANĚK, Josef. *Květinová výzdoba hrobů*. V Chrudimi: Nakladatelství zahradnické literatury (Josef Vaněk), 1940, 158 s.

na kolících, sázecími kolíky, konvemi či hadicemi, srpy a kosami, nůžkami na živé ploty a malými zahradnickými nůžkami, žabkami, pilkami, prohazovačkami, síty, žebříky, kolečky, aj.⁵²

Zámožnější majitelé, hlavně vilových zahrad, si mohli dovolit najmout na údržbu i několik zahradníků, kteří se o pozemky náležitě a precizně starali. K údržbě trávníků jim dopomohly například i ruční žací strojky. (viz Tabule 28)

⁵² KYNČL, Jan, Josef KUMPÁN a Jaroslav HNĚVKOVSKÝ. *Domáci zahradnictví*. 2. doplněné vydání. Praha: Orbis, 1928, 244 s.

TĚŠITEL, Jan Josef. *Pěstování květin v zahradách a zahrádkách*. 2. přepracované a značně rozmnožené vyd. V Praze: Zemědělské knihkupectví A. Neubert, 1930, 196 s. Rolníková knihovna.

Květinový detail

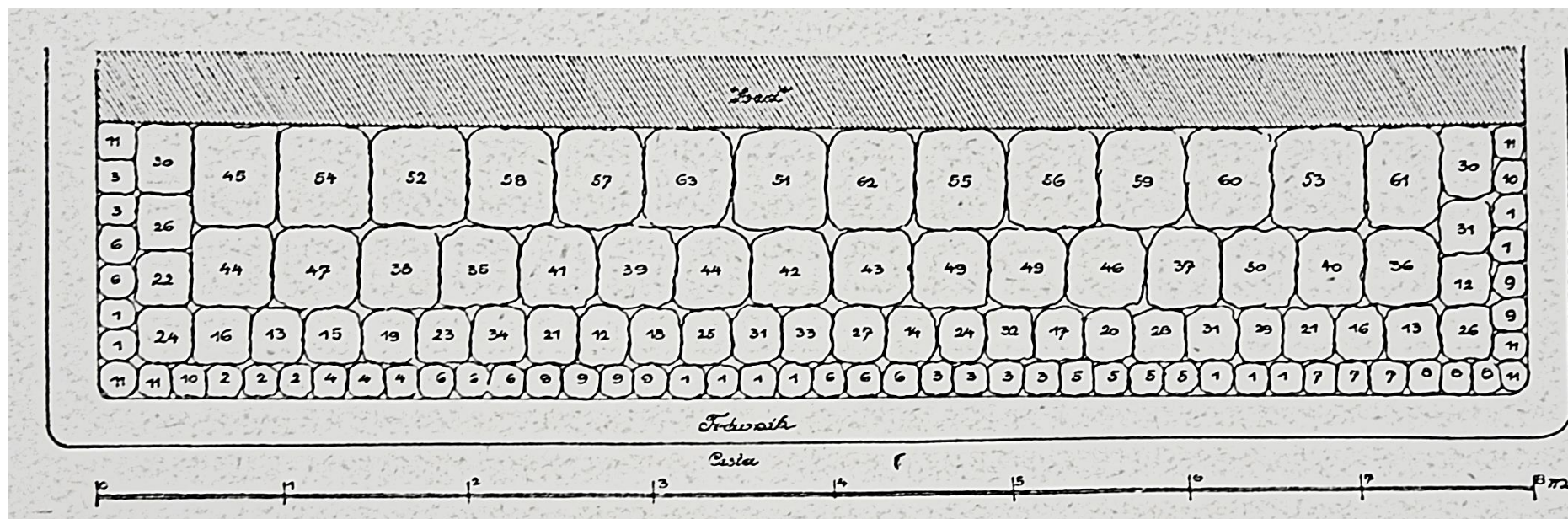

Schéma osázení rabata při domě nebo jiné zdi, plotě apod. (Vaněk, 1925)

Tabule 2: Rabato při domě nebo jiné zdi, plotě apod. Šířka 150 cm, délka 8 m; kolem rabata pruh travníkový (Vaněk, 1925)

Květinový detail

1. Normální osázení – výběr peren pro květenství přes celé léto (čísla na schématu odpovídají číslům u peren)

Obruba

1. <i>Saponaria ocimoides</i>	7. <i>Pyrethrum Tschihatschewi</i>
2. <i>Phlox divaricata (canadensis)</i>	8. <i>Campanula carpathica alba</i>
3. <i>Phlox setacea rosea</i>	9. <i>Arabis alpina</i>
4. <i>Armeria Laucheana</i>	10. <i>Viola cornuta 'G. Wermig'</i>
5. <i>Aubrietia graeca</i>	11. <i>Vinca minor</i>
6. <i>Cerastium Biebersteini</i>	

I. řada

12. <i>Geum Heldreichii</i>	24. <i>Oenothera speciosa</i>
13. <i>Trollius hybridus</i>	25. <i>Leucanthemum maximum Lacustre</i>
14. <i>Centaurea montana</i>	26. <i>Astilbe japonica</i> var. 'Gladstone'
15. <i>Narcissus poeticus</i>	27. <i>Anchusa myosotidiflora</i>
16. <i>Incarvillea Delavayi</i>	28. <i>Lychnis Haageana</i>
17. <i>Aquilegia alba grandiflora</i>	29. <i>Pentstemon</i>
18. <i>Tradescantia virginica alba</i>	30. <i>Papaver nudicaule</i>
19. <i>Erigeron Coulteri</i>	31. <i>Bergenia crassifolia</i>
20. <i>Achillea millefolium 'Cherrys Queen'</i>	32. <i>Campanula glomerata superba</i>
21. <i>Aster alpinum Leichtlini</i>	33. <i>Chelone barbata</i>
22. <i>Leucanthemum 'Česká píseň'</i>	34. <i>Stachys lanata</i>
23. <i>Campanula Humosa</i>	

II. řada

35. <i>Aquilegia alpina</i>	43. <i>Helenium pumilum magnificum</i>
36. <i>Iris germanica 'Ilsan'</i>	44. <i>Phlox</i> různé
37. <i>Hemerocallis fulva</i>	45. <i>Delphinium Belladonna</i>
38. <i>Pyrethrum 'Martin Fulín'</i>	46. <i>Delphinium Belladonna persimon</i>
39. <i>Paeonia</i>	47. <i>Astilbe Arendsi 'Hyacinth'</i>
40. <i>Erigeron 'Fontainebleu'</i>	49. <i>Astilbe Arendsi 'Rubella'</i>
41. <i>Gaillardia grandiflora</i>	49. <i>Gypsophila paniculata</i>
42. <i>Achillea ptarmica 'The Pearl'</i>	50. <i>Saponaria officinalis flore plena</i>

III. řada

51. <i>Anchusa italica 'Dropmore'</i>	58. <i>Aster Treasure</i>
52. <i>Achillea eupatoria Parker's variegata</i>	59. <i>Bocconia japonica</i>
53. <i>Delphinium 'Legionář'</i>	60. <i>Helenium Gartensonne</i>
54. <i>Papaver orientale</i>	61. <i>Senecio clivorum</i>
55. <i>Althaea rosea</i>	62. <i>Solidago 'Frühgold'</i>
56. <i>Aconitum Napellus</i>	63. <i>Rudbeckia Herbstsonne</i>
57. <i>Aster 'Lill Fardell'</i>	

Tabule 3: Rabato při domě nebo jiné zdi, plotě apod. Šířka 150 cm, délka 8 m; kolem rabata pruh trávnickový (Vaněk, 1925)

Květinový detail

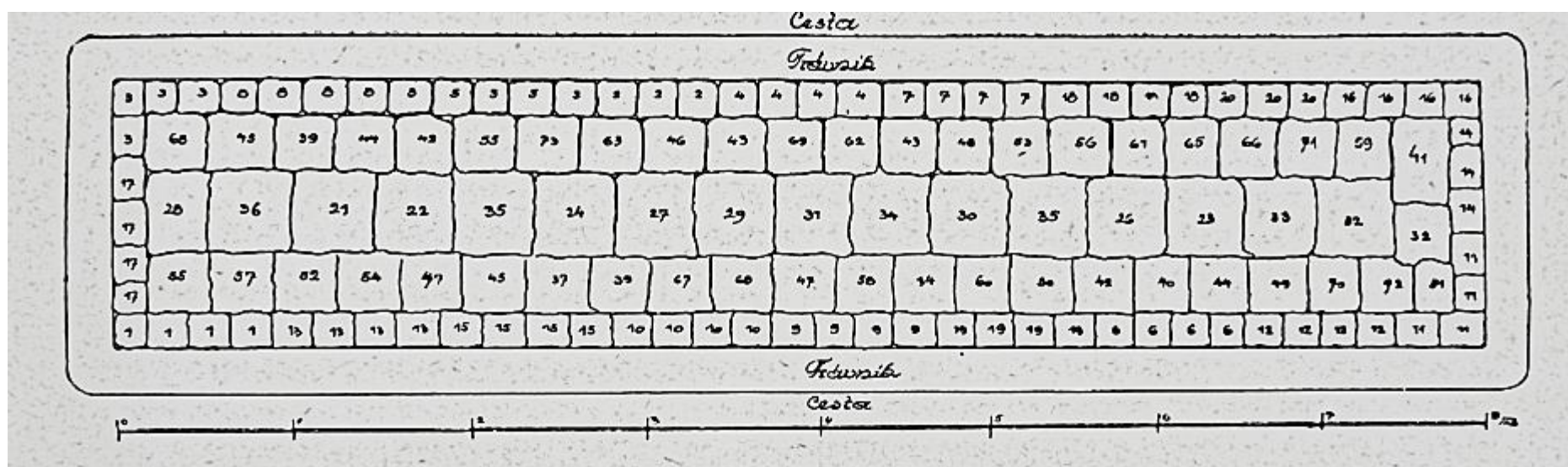

Schéma osázení rabata kolem něhož vedou cesty; zde jsou nejvyšší pereny uprostřed, na obě strany pak nižší (Vaněk, 1925)

Tabule 4: Rabato s okolo vedoucími cestami (Vaněk, 1925)

Květinový detail

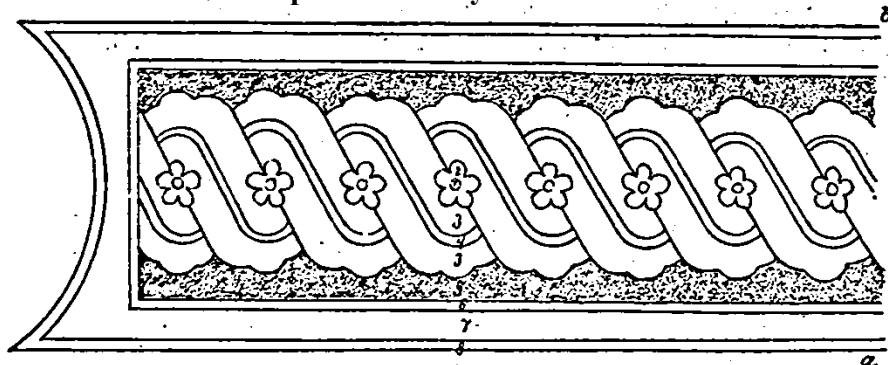
1. Normální osázení pro květenství přes celé léto

1. <i>Viola cornuta</i> 'G. Wermig'	38. <i>Geum trifolium</i>
2. <i>Viola cornuta</i> 'Augusta'	39. <i>Trollius c.</i> 'Fire Globbe'
3. <i>Vinca minor</i>	40. <i>Aquilegia flabellata nana</i>
4. <i>Silene acaulis</i>	41. <i>Centaurea montana</i>
5. <i>Primula</i> různé	42. <i>Nepeta Mussinii</i>
6. <i>Phlox divaricata</i>	43. <i>Potentilla grandiflora</i>
7. <i>Lychnis viscaria splendens</i>	44. <i>Leucanthemum</i> 'Česká Píseň'
8. <i>Helleborus niger</i>	45. <i>Incarvillea Delavayi</i>
9. <i>Campanula carpathica compacta</i>	46. <i>Iris florentina vera</i>
10. <i>Bellis perennis</i>	47. <i>Iris aureola</i>
11. <i>Asarum</i>	48. <i>Iris Ilsan</i>
12. <i>Armeria</i>	49. <i>Physalis Franchetti</i>
13. <i>Arabis</i>	50. <i>Erigeron Coulteri</i>
14. <i>Alyssum saxatile compactum</i>	51. <i>Aster alpina</i> 'Leichtlini'
15. <i>Saponaria ocimoides</i>	52. <i>Coreopsis grandiflora</i>
16. <i>Epimedium niveum</i>	53. <i>Pentstemon pubescens</i>
17. <i>Heuchera gracillima</i>	54. <i>Delphinium chinense cineraria</i>
18. <i>Veronica repens</i>	55. <i>Oenothera speciosa</i>
19. <i>Cerastium Biebersteinii</i>	56. <i>Funkia undulata</i> var.
20. <i>Saxifraga latifolia</i>	57. <i>Astilbe japonica</i> 'Gladstone'
21. <i>Phlox</i> 'Sommerkleid'	58. <i>Leucanthemum maximum</i> 'Lacustre'
22. <i>Papaver orientale</i>	59. <i>Leucanthemum maximum laciniatum</i>
23. <i>Helenium</i> 'Biegelowi'	60. <i>Aconitum californicum</i>
24. <i>Helenium autumnale</i> 'Julisonne'	61. <i>Statice tatarica</i>
25. <i>Aster</i> 'Beauty Proserpine'	62. <i>Aster alpinum</i> 'Tmavá kráska'
26. <i>Aster Novi Belgi</i> 'Stříbrná hvězda'	63. <i>Aster Amellus rubellus</i>
27. <i>Aster</i> 'Rosalinde'	64. <i>Aster Amellus</i> 'Kráska z Ronsdorfu'
28. <i>Achillea eupatoria</i> 'Parker's variety'	65. <i>Aster Amellus</i> 'Preciosa'
29. <i>Delphinium</i> 'Belladonna Persimon'	66. <i>Campanula glomerata dahurica</i>
30. <i>Delphinium hybridum</i> 'Schlangenbad'	67. <i>Papaver nudicaule</i>
31. <i>Spiraea ulmaria flore pleno</i>	68. <i>Dianthus caryophyllus flore pleno</i>
32. <i>Astilbe Arendsi</i> 'Vesta'	69. <i>Helleborus</i> hybridy
33. <i>Hemerocallis fulva</i>	70. <i>Chrysanthemum</i> 'Altgold'
34. <i>Coreopsis Eldorado</i>	71. <i>Chrysanthemum</i> 'Zvergsonne'
35. <i>Achillea ptarmica</i> 'The Pearl'	72. <i>Stachys lanata</i>
36. <i>Monarda didyma</i>	73. <i>Tradescantia virginica</i>
37. <i>Campanula Humosa</i>	

Tabule 5: Rabato s okolo vedoucími cestami (Vaněk, 1925)

Květinový detail

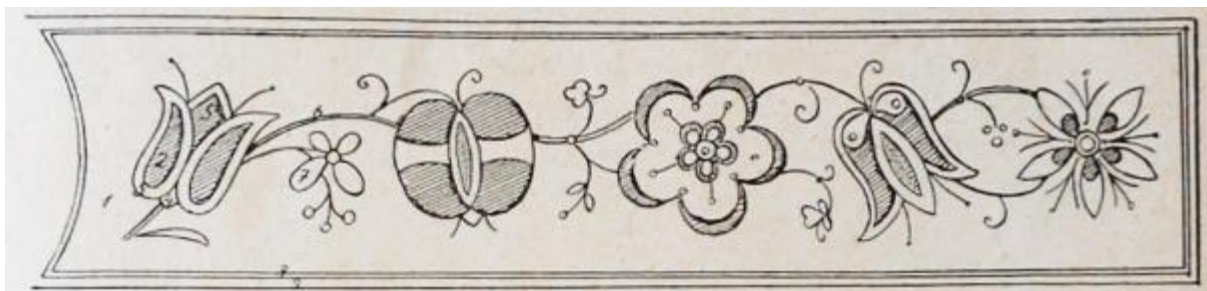
a Plastická ozdoba pro rovnočarý trávník

Tmavěji označené pole je prohloubeno, aby obrazec lépe vynikl.

1 žlutá <i>Sagina</i>	6 <i>Echeveria secunda</i> – obruba
2 <i>Alternanthera paniculata</i> – obruba hvězdy	7 <i>Alternanthera paronychioides</i> - lem bordury
3 <i>Antennaria tomentosa</i>	8 <i>Sempervivum calcareum</i> – obruba
4 <i>Sempervivum Dellusoni</i>	a, b – trávník
5 <i>Herniaria glabra</i> – podklad bordury	

b Rabátka či lemůvka z rostlinné mosaiky s nákresem dle národního ornamentu

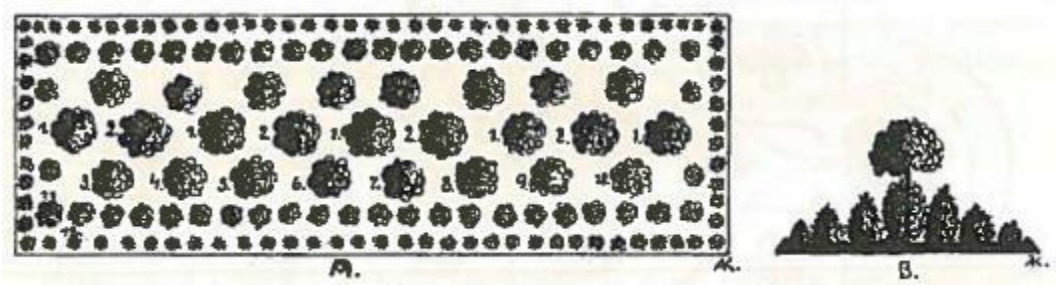

1 <i>Antennaria candidissima</i> – půda	6 <i>Sempervivum fimbriatum</i>
2 <i>Alternanthera amoena</i>	7 <i>Alternanthera paronychioides</i>
3 <i>Echeveria rosacea</i>	8 řada <i>Sempervivum calcareum</i>
4 <i>Herniaria glabra</i>	9 <i>Alternanthera grandis</i> – vnější obruba
5 <i>Alternanthera aurea</i>	

Tabule 6: Rabato (Fulín, 1907, 1908)

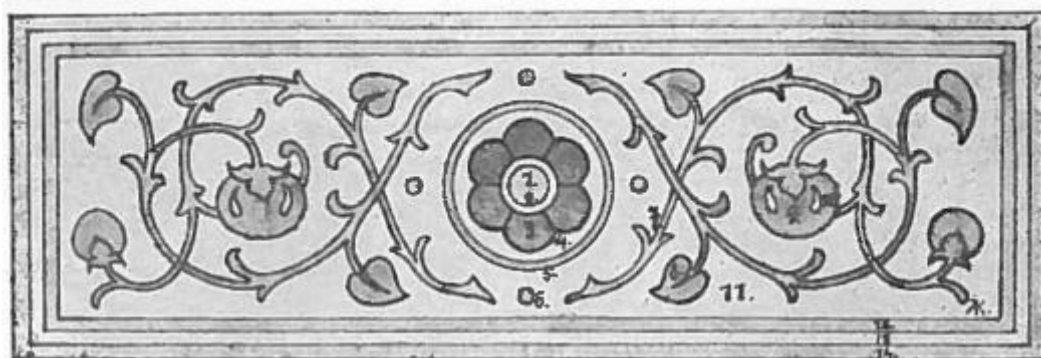
Květinový detail

a Květinové rabato s růžemi (A) a boční pohled (B)

1 keřovité růže	11 květiny 35-50cm vysoké
2 vysokokmenné růže	12 obruba z rostlin výšky 10-20cm
3-10 pereny nebo letničky 60-70cm vysoké	

b Kobercové rabato s národním ornamentem

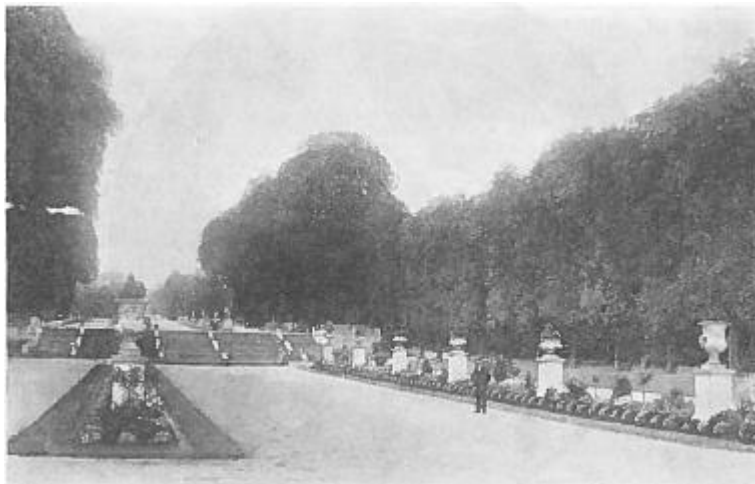
1 <i>Dracaena indivisa</i>	7 <i>Alternanthera ensifolia</i>
2 <i>Achyranthes Verschaffeltii fol. aureis variegatis</i>	8 <i>Herniaria glabra</i>
3 <i>Lobelia 'Císař Vilém'</i> s obrubou paprsku z <i>Alternanthera aurea</i>	9 <i>Alternanthera paronychioides</i>
4 <i>Sedum aureum</i>	10 žlutá <i>Spergula</i>
5 <i>Iresine Wallisi</i>	12 a 14 <i>Alternanthera amoena</i>
6 <i>Echeveria glauca</i> , kolem <i>Alternanthera ensifolia</i>	13 <i>Gnaphalium lanatum</i>

Ornament a růžice jsou plasticky vyvýšeny.

Rabato se hodí do větší pískové plochy, jako součást parteru nebo do trávníku před budovu.

Květinový detail

a Květinová rabata s architektonickou výzdobou

b Květinový záhon s ratolestí a růžicí

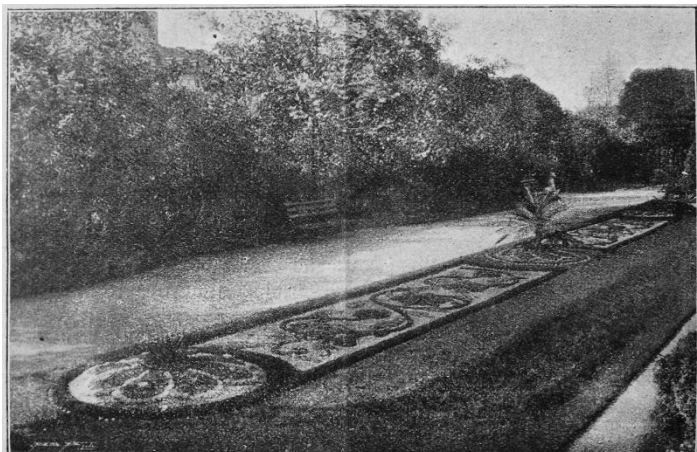
Skupina byla provedena v roce 1897 v sadě na Karlově náměstí a je složena ze tří částí – obruby, nákrasu ve sníženém poli a vyvýšené růžice. Skupina je 2,5m široká a asi 13m dlouhá. Nákras představuje stylizovanou větévku s listy, poupaty a několika květy položenou na snížené půdě (viz č. 1).

1 <i>Antennaria tomentosa</i> – snížená plocha	8 <i>Mesembrianthemum cordifolium varieg.</i> – půda růžice
2 <i>Herniaria glabra</i> – plochy listů	9 <i>Alternanthera compacta rosea</i> – podklad osmi polí růžice
3 <i>Alternanthera ensifolia</i> – větévky	10 <i>Alternanthera picta</i> – kolo
4 <i>Alternanthera amoena</i> – pětilaločné květy	11 <i>Echeveria secunda glauca</i> – jednotlivé řady dvojité pásky
5 větší <i>Cordyline indivisa</i> – střed růžice	12 <i>Alternanthera amoena</i> – páska dělicí ve středu č. 11
6 <i>Sedum carneum varieg.</i> – věneček	13 trávnicková obruba
7 jednotlivé <i>Echeveria Scheideckeri</i> vroubené řádkou <i>Alternanthera aurea</i>	

Tabule 8: Rabato

Květinový detail

a Mosaiková bordura

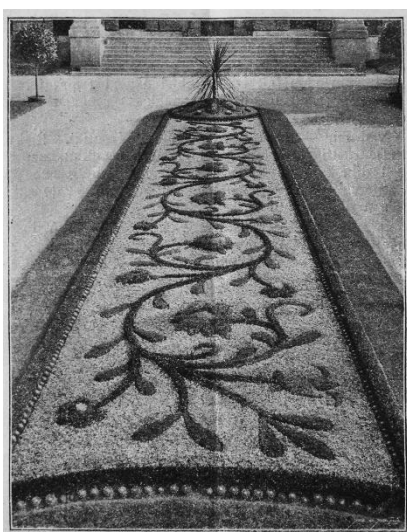

Popředí květnice ve velkém sadě u nádražní dráhy Františka Josefa I. byla velice příhodným místem pro vkusně volený vzorek ornamentální bordury, kterou zakončují, popřípadě rozdělují velké květinové dekorativní medailony.

Obě mosaikové bordury byly vytvořeny v pražských sadech roku 1898 a tvoří základ vzorce československé výšivky. Vzor je plasticky mírně vyvýšen nad nepatrnou prohlubní, čímž lépe vyniknou plastické obrysy, jednotlivé druhy rostlin i vlastní nákres.

Jako podklad se nejlépe hodí šedobílá *Antennaria tomentosa* a ke znázorňování figur jsou nenahraditelnými *Herniaria*, *Spergula*, skromná *Sedum*, různé *Sempervivum* apod.

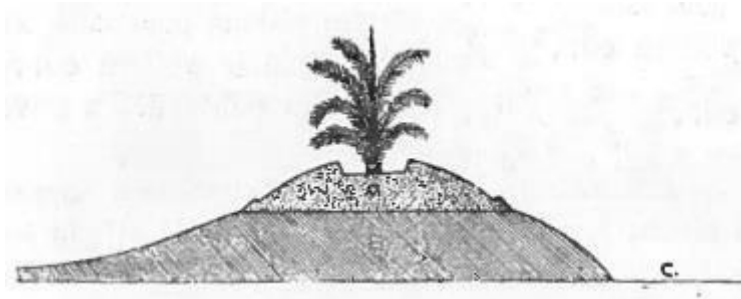
b Mosaiková bordura

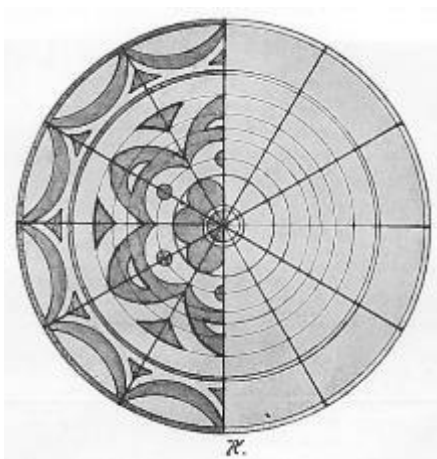
Neméně příhodným místem pro mosaikovou skupinu byl průčelní parter proti schodišti v severní části sadu na Karlově náměstí; i zde je bordura zakončena medailonem.

Květinový detail

a Průřez skupiny umístěné na okraji trávníku

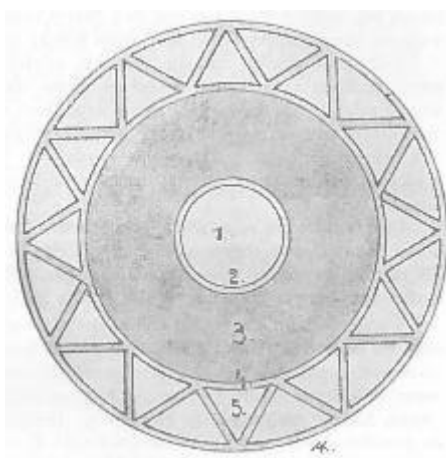

b Rozdělení skupiny pomocí kruhů a přímek pro správné nanesení plánu

Při zakládání kobercové skupiny bylo nutné dbát přesných rozměrů, protože nesprávně umístěný střed nebo špatně rozdělená skupina po vysázení působí rušivě svojí nepravidelností.

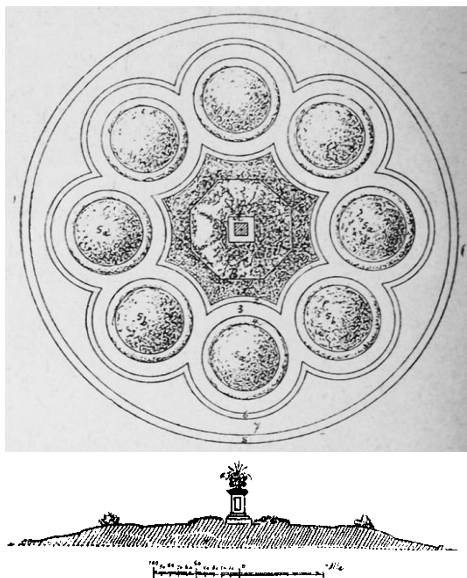
c Jednoduchá skupina s kobercovou ohrubou

Skupina je u středu přiměřeně vyvýšena
1 *Musa Ensete* s dosti širokou a hlubokou záhlvkovou mísou
2 *Perilla nankinensis*
3 *Begonia semperflorens* 'Erfordia'
4 *Alternanthera amoena* dva řádky
5 *Sedum aureum*

Květinový detail

a Kruhová skupina se skulpturou ve středu, s průřezem skupinou

A váza nebo figura na podstavci, případně vysoká rostlina (*Coleus Verschafeltii*)

B *Cineraria maritima* – půda podstavce

Hvězda:

1 *Iresine Lindenii*

2 *Santolina tomentosa* – obruba

3 *Alternanthera aurea* – podklad hl. pole

4 *Festuca glauca* – obruba koleček

5 *Sempervivum* zelené střídavě s *Echeveria secunda* – jednotlivá kolečka

6 *Alternanthera amoena* obruba nákrese

7 *Antennaria tomentosa* – výplň laloků

8 *Alternanthera ferox* – vnější obruba

Založena byla v roce 1885 v Bruselské botanické zahradě J. Mrázkem, průměr skupiny činil 5m.

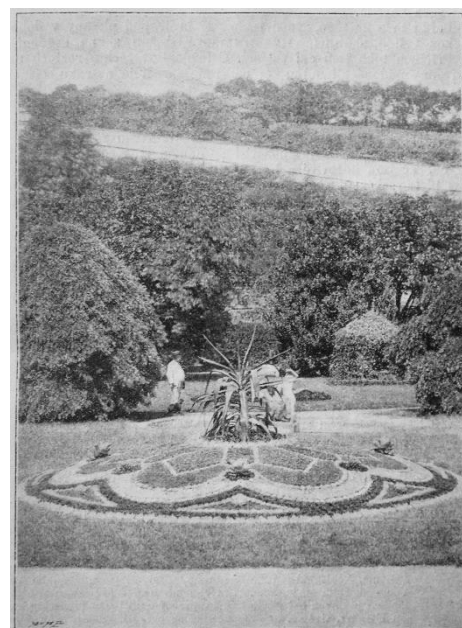
b Vypouklá kruhová skupina jako koberec

Aby byl každý jednotlivý ornament od cesty viditelný, měla by být skupina pozvolna ke středu vyvýšena. Střed je tvořen velkou listnatou rostlinou, kolem níž se rozprostírá ornament v hrubších rysech a při okraji pak následuje vlastní mosaiková bordura.

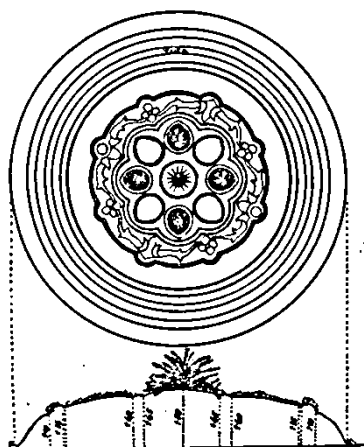
c Kruhová skupina se šestipaprskovou hvězdou

Tuto skupinu vytvořil v roce 1899 a každoročně obměňoval vrchní zahradník knížecí Fürstenbergské zahrady v Praze na Malé Straně pan F. Liebl. Střed skupiny tvoří skvostný exemplář *Yucca Ehrenbergii* s okolním mosaikovým vzorcem z pestrolistých drobných rostlin.

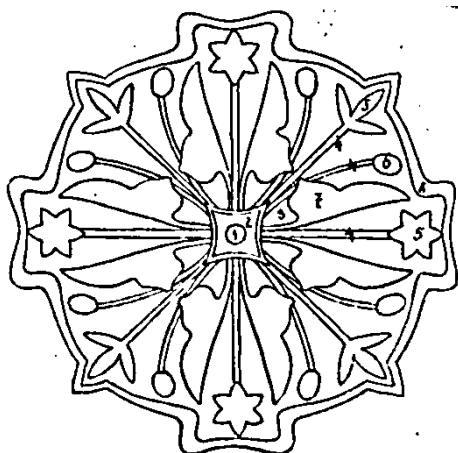
Květinový detail

a Osamocená vysoká plastická skupina s kruhovou bordubou

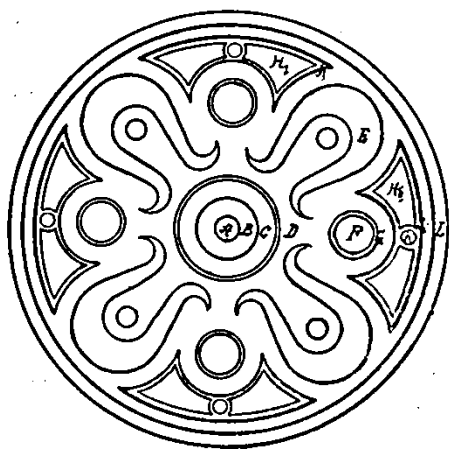
Střed skupiny tvoří statný *Phoenix canadensis* s bohatě kvetoucím podrostem a obrubou, kolem něhož se nachází osmipaprsková hvězda z dekorativních kvetoucích rostlin. Na to navazuje mosaiková obruba, kolem níž je široký pruh drnu střídající se s bordurou kobercových rostlin.

b Figurální empírová mosaika

Tato skupina není ani hvězdou, ani kruhem. V průměru měřila asi 6,5m a byla ke středu mírně vyvýšená.

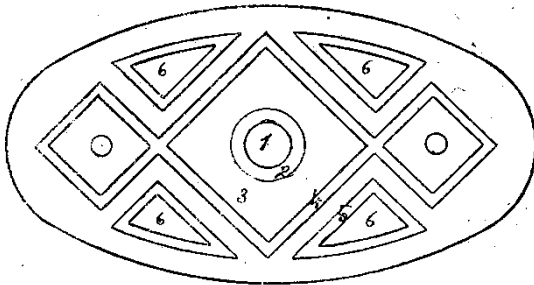
c Kruhová skupina s vloženou mosaikou

Tato skupina se hodí jako vstupní (může být do středu hodně vyvýšená) i jako součást většího seskupení (v parteru se jen mírně zvyšuje). Návrh vloček je osázen nejvíce temně zbarvenými rostlinami, aby se lépe odlišoval od bělošedého podkladu.

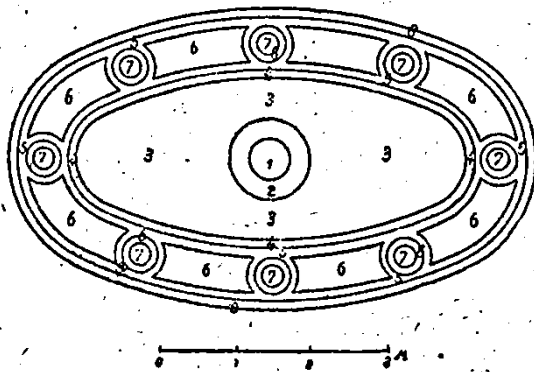
Květinový detail

a Elipsa s mřížovým nákresem

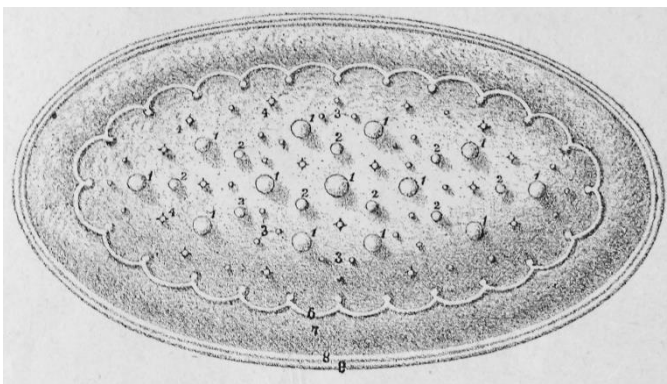
- 1 efektivní rostlina *Dracaena* obklopená *Coleus Negro*
- 2 *Centaurea candidissima*
- 3 *Alternanthera amoena* – podklad vzoru
- v obou postranních čtvercích jednotlivé lantany
- 4 *Pyrethrum aureum* nebo *Alternanthera aurea*
- 5 *Echeveria secunda* – obruba výplně
- 6 *Achyranthes acuminata* – výplně
- Obruba celé skupiny z *Gnaphalium lanatum*

b Elipsa z květin s mosaikovou obrubou

- 1 silná *Cordyline indivisa* nebo *Yucca pendula*
- 2 bíle kvetoucí *Pelargonium*
- 3 pole z *Heliotropium* (vanilka)
- 4 řada *Achyranthes Verschaffeltii*
- 5 rámeček *Pyrethrum aureum*
- 6 políčka z *Iresine* nebo *Alternanthera*
- 7 kolečka z *Lobelia erinus*, střed tvoří větší *Echeveria*
- 8 obruba kolem celé skupiny z *Echeveria secunda*

c Skupina z květin ve volném seřadění s pravidelnou obrubou

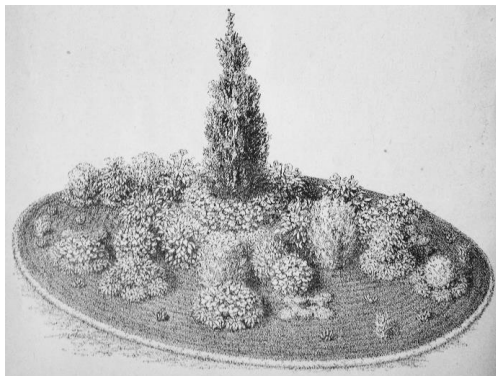
Střed zaujmají jednotlivé byliny:

- 1 *Achyranthes aureoreticulata*
- 2 bohatě kvetoucí fuchsie
- podrost (3) *Coleus* a (4) *Ageratum*, mohou být zaměněny za *Begonia semperflorens*
- podklad tvoří *Alternanthera ensifolia*
- arabesku (6) tvoří pruh *Mesembrianthemum cordifolium aureum*
- jednotlivé cípy (5) značeny ojedinělou *Echeveria Scheideckeri*
- výplň mezi skupinou a obrubou tvoří *Herniaria glabra* (7)
- 8 *Alternanthera ferox*
- 9 *Echeveria rosacea*

Tabule 13: Skupiny květinové (Fulín, 1907 a 1908)

Květinový detail

a Seskupení nejrozličnějších rostlin v jeden celek

Květinové skupiny mohou být také nepravidelné, osázené různými jednotlivými rostlinami v ladný celek. Střed tvoří jehlancovitý jehličnan (*Cupressus Lawsoniana*), kolem něhož se nachází věneček růžových *Pelargonium* lemovaný pestrolistým *Pelargonium Bijou*. Celá ostatní plocha je malebně osázena většími rostlinami, jako je *Begonia*, *Pelargonium*, *Coleus*, *Fuchsia*, *Impatiens*, *Calceolaria* nebo také listnaté tvrdší rostliny bez květu. Nejlépe se však hodí rostliny do koulí a jehlanů přirezávané. Půda se vyplní *Antennaria*, *Hernaria* nebo některou z *Alternanthera*; nejlepší rostlinaou na obrubu je *Echeveria*. Autorem skupiny je F. Thomayer.

b Skupina hvězdovitá

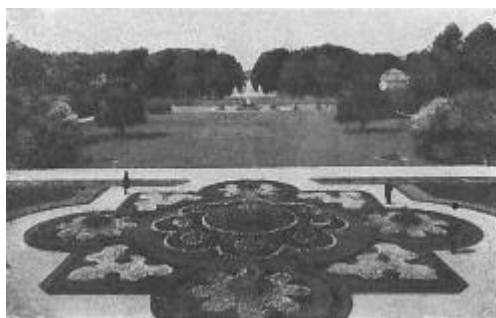
Vedle skupin kruhových se nejčastěji zakládají skupiny hvězdovité pro svoji jednoduchost a snadné provedení. Tato skupina byla vytvořena v královských sadech v Praze. Střed tvoří stříhaný *Buxus*, paprsky hvězdy jsou osázeny kvetoucími rostlinami a lemovány některou barevnou kobercovou rostlinou. Obrubu tvoří pásy z *Hedera* a nízké kulovité *Buxus*.

c, d Čtvercové skupiny

c

Moderními zahradami byly považovány takové, jež se vyznačovaly hranatými tvary. Proto se také květinové skupiny vytváří čtvercové. Obrázky (b) a (c) zobrazují tutéž květinovou skupinu osázenou dvojím způsobem. První (b) je zhotovena z rostlin listnatých (kobercových) a druhá (c) z rostlin kvetoucích.

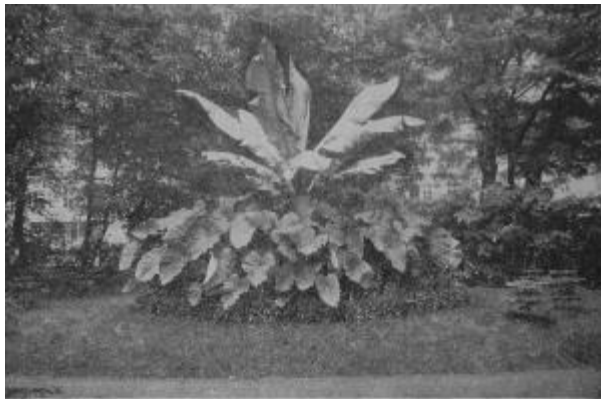
d

Při výběru rostlin kvetoucích se musí ornament více zjednodušit, neboť zde musí vyniknout větší plocha a soulad barev, nežli detail a jemnost linií, jako je tomu u listnatých skupin kobercových.

Tabule 14: Skupiny květinové

Květinový detail

a Skupina velkolistých dekorativních rostlin

V Praze na Žofíně byla v roce 1899 vytvořena skupina různých tropických listnatých rostlin v lehkém stínu okolních vysokých stromů.

Střed skupiny tvoří *Musa Ensete* a okolní výplň *Caladium nymphaefolium*. Obrubu ze tří řad tvoří uvnitř *Iresine*, střední řadu *Phalangium* a vnější *Alternanthera*.

b Seskupení výhradně z druhů *Echeveria*

Střed tvoří největší tvary *Echeveria metalica*, směrem k okraji následují menší *Echeveria scaphyla*, *E. glauca*, *E. rosacea*, *E. Scheideckeri* aj. Obrubu tvoří vrstva škváry.

c Dekorativní skupina tropických rostlin

Hlavní železná kostra je doplněna stojanem se stupňovitými policemi; žebra jsou obalena pletivem a břechťanem, stojan je pak vyplněn listnatými i kvetoucími rostlinami. Celek dotváří *Yucca* umístěná ve špičce konstrukce. Podklad figury tvoří částečně kobercové rostliny a z části *Begonia semperflorens*. V jednom rohu, v popředí, je nízká *Musa Ensete*.

Květinový detail

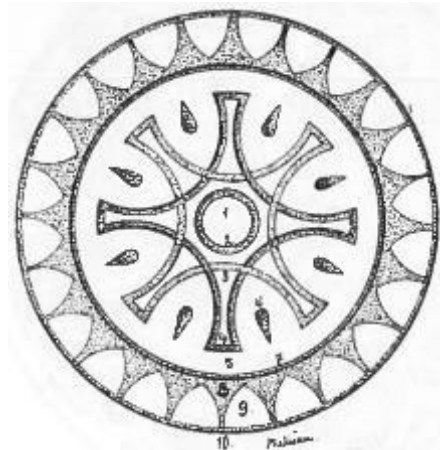
a Kruhová kobercová skupina

Střední hvězdice a výplně (4) jsou plasticky vyvýšeny.

- 1 *Phoenix reclinata* s okolním *Gymnothryx*
- 2 *Santolina tomentosa* – přistřihuje se do koule
- 3 *Alternanthera amoena*, obruba z *Alternanthera aurea nana compacta*
- 4 *Alternanthera aurea nana compacta*
- 5 *Antennaria tomentosa*
- 6 *Alternanthera ensifolia*
- 7 *Lobelia erinus* var. *marmorata*
- 8 *Sedum auerum*

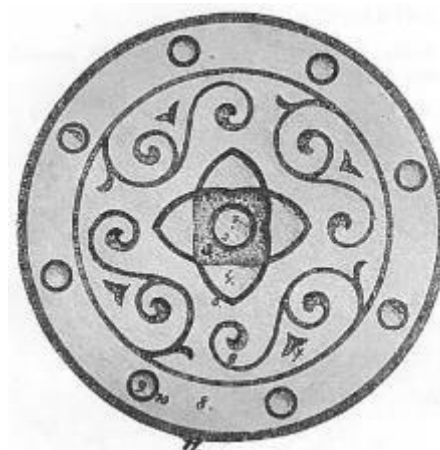
b Kruhová kobercová skupina

Střední ornament plasticky vyvýšen.

- 1 *Dracaena indivisa* s okolní *Iresine Lindenii*
- 2 *Mesembrianthemum cordifolium variegatum*
- 3 *Alternanthera ensifolia*
- 4 *Alternanthera aurea nana compacta*
- 5 *Antennaria tomentosa*
- 6 *Alternanthera ferox*
- 7 *Alternanthera amoena*
- 8 *Mesembrianthemum cordifolium variegatum*
- 9 *Herniaria glabra*
- 10 *Alternanthera amoena*

c Kruhová kobercová skupina

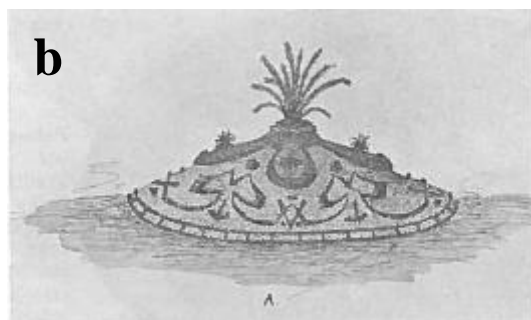
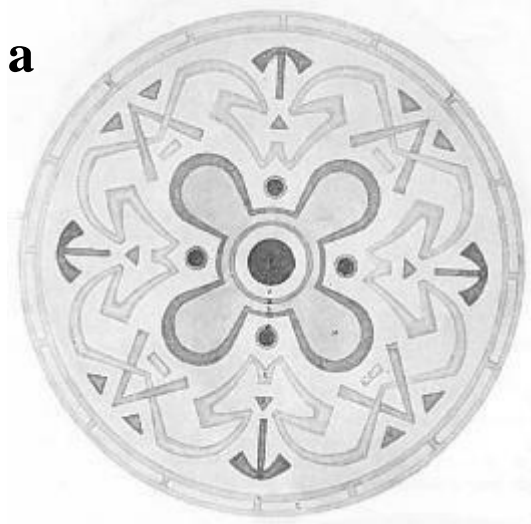

- 1 *Yucca* vysoká 60cm
- 2 *Cineraria maritima*
- 3 *Lobelia* 'Císař Vilém'
- 4 *Sedum aureum*
- 5 *Alternanthera ensifolia*
- 6 *Alternanthera amoena*
- 7 *Spergula*
- 8 *Lobelia* 'Císař Vilém'
- 9 *Echeveria glauca*
- 10 *Alternanthera aurea nana compacta*
- 11 vnitřní řada *Alternanthera amoena*, vnější *Alteranthera aurea*

Tabule 16: Skupiny kobercové (Kulišan, rok neuveden)

Květinový detail

Moderní kobercová skupina (a) s celkovým pohledem (b)

Celý ornament je plasticky vyvýšen; střední kříž je značně vyvýšen.

- 1 silný *Phoenix canariensis*
- 2 *Salvia Splendens* 'Zürich'
- 3 *Ageratum* 'Dítě z Drážďan'
- 4 *Alternanthera amoena*
- 5 *Mesembrianthemum cordifolium*
- 6, 9, 13 a 15 *Lobelia* 'Císař Vilém'
- 7 *Echeveria metallica*
- 8 a 12 *Alternanthera ferox*
- 10 *Herniaria glabra*
- 11 *Alternanthera aurea nana compacta*
- 16 malá *Dracaena indivisa*

C Kobercová skupina s průřezem

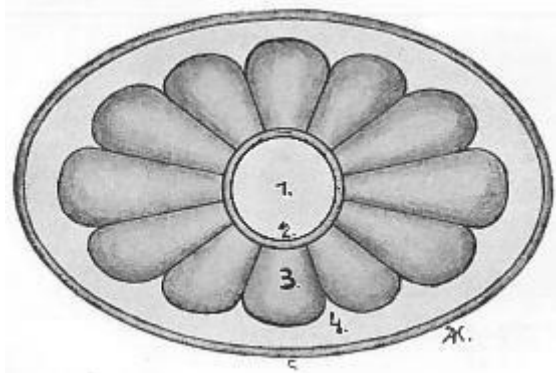

- 1 *Chamaerops excelsa* – střed
- 2 *Pelargonium* s okolním bílým *Ageratum*
- 3 *Iresine Wallisi*
- 4 a 9 *Mesembrianthemum*
- 5 *Alternanthera amoena*
- 6 *Santolina*
- 7 *Lobelia* 'Císař Vilém'
- 8 menší *Dracaena indivisa*
- 10 *Alternanthera ferox*
- 11 *Herniaria glabra*
- 12 *Alternanthera aurea*
- 13 *Antennaria tomentosa*
- 14 a 15 trojřadá obruba, uprostřed *Santolina tomentosa* převyšující o 3cm po stranách *Alteranthera ensifolia*

Tabule 17: Skupiny kobercové (Kulišan, rok neuveden)

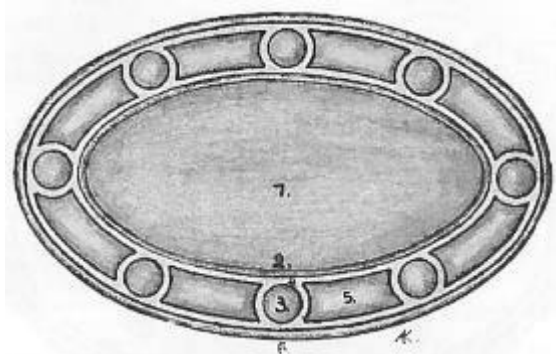
Květinový detail

a Kobercová skupina elipsovité

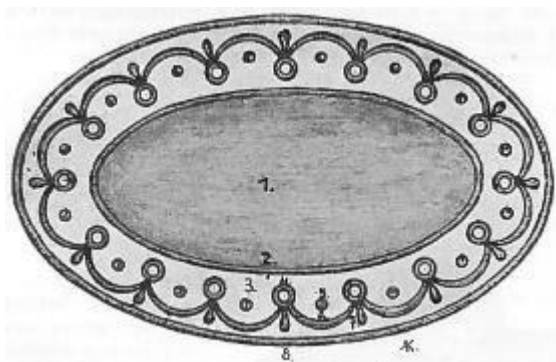
- 1 *Yucca* 70cm vysoká s okolní bělolistou *Pelargonium*
- 2 *Iresine Wallisi*
- 3 plasticky zvýšené paprsky z *Alternanthera amoena* s konturami z *Mesembrianthemum*
- 4 *Sedum Lidium*
- 5 dvouřadí obruba z *Alternanthera ferox*

b Kobercová skupina elipsovité

- 1 střed je o několik centimetrů vyvýšen nad obrubu a lze ho osázet hlíznatými begoniemi, pelargoniemi, lobelkou apod.
- 2 *Iresine Wallisi*
- 3 bílá *Lobelia 'Pearl'*
- 4 *Alternanthera amoena*
- 5 modrá *Lobelia 'Císař Vilém'*
- 6 *Alternanthera aurea*

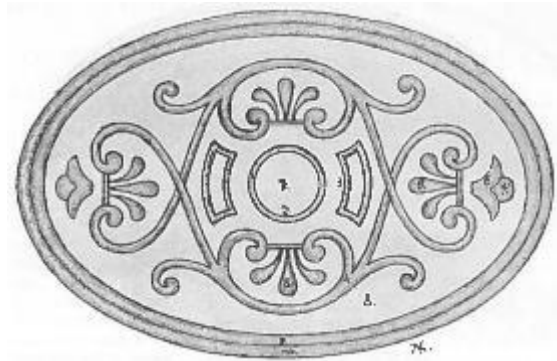
c Elipsovité květinové skupiny s kobercovou obrubou

- 1 *Begonia semperflorens atropurpurea* Vernon
- 2 *Alternanthera variegata aurea major* – obruba
- 3 *Sedum Lidium* – půda
- 4 střed koleček *Echeveria secunda* s obrubou *Alternanthera amoena*
- 5 *Echeveria agavoides* s obrubou *Alternanthera ensifolia*
- 6 a 7 *Alternanthera ensifolia*
- 8 dvouřadá obruba z *Alternanthera aurea nana compacta*

Květinový detail

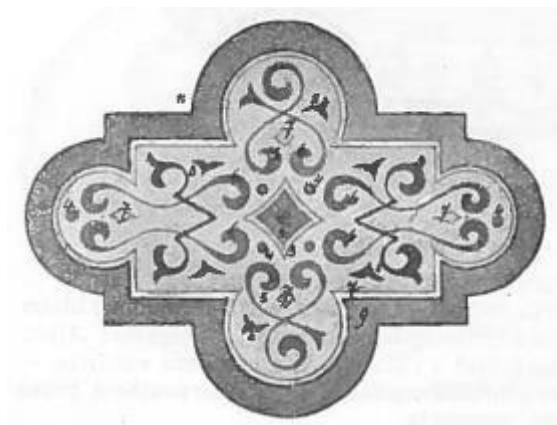
a Kobercová skupina elipsovité

Ornament je plasticky vyvýšen.

- 1 vysoká *Yucca*
- 2 *Iresine Lindenii*
- 3, 5, 6 a 10 *Alternanthera aurea nana compacta*
- 4 *Alternanthera ensifolia*
- 7 a 9 *Alternanthera amoena*
- 8 *Antennaria tomentosa*

b Kobercová skupina elipsovité

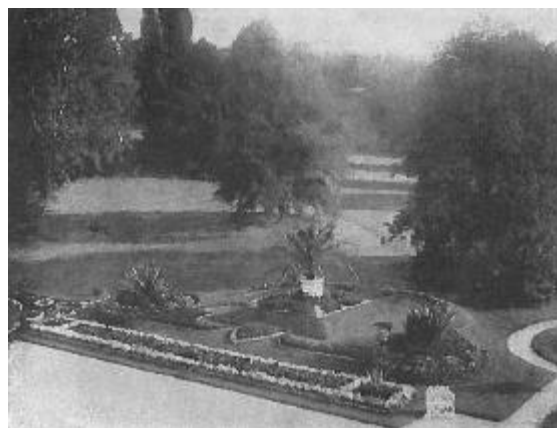

Ornament je plastický, střední kosočtverec je o 10cm vyvýšen.

- 1 *Dracaena indivisa*
- 2 *Santolina*
- 3 *Alternanthera versicolor*
- 4 *Echeveria metallica* s obrubou
- z *Alternanthera ensifolia*
- 5 a 6 *Alternanthera amoena*
- 7 *Hernaria glabra*
- 8 *Alternanthera aurea nana compacta*
- 9 dvouřadá obruba *Alternanthera ferox*
- 10 trávnicková obruba

Skupina se hodí před budovu nebo mezi parter.

c Kobercová partie půlkruhovitá

Polokruhovitá partie se nejčastěji zakládaly v trávniku před bodovými, často byly také součástí parterů a pomníků. V této partii je použito listnatých, kvetoucích a kobercových rostlin s vytříbeným vkusem a v harmonickém uspořádání. Nejen skupina, ale i krásný průhled na okolní solitérní stromy zvyšují krásu této partie.

Květinový detail

a Skupina jubilejních koberců v důstojnických sadech v Hradci Králové

b Sad „Pod Havlíčkem

V Kutné Hoře za pomoci okrašlovacího spolku byl v roce 1879 založen nový sad u sochy Havlíčka.

c Sluneční hodiny v sadech před Vlašským dvorem

Roku 1897 po dokončení Vlašského dvora v Kutné Hoře bylo přikročeno k úpravě okolního pozemku, kdy městský zahradník pan Arn. Černovský terén několikanásobně zprohýbal, čímž docílil nezvyklého, ale mimořádně podařeného efektu. Číslice slunečních hodin jsou vytvořeny v zeleném poli trávníku způsobem květinové mosaiky. Jednotlivé číslice jsou na podkladu s odlišnou barvou, aby se dobře odrážely a byly z cesty dobře viditelné.

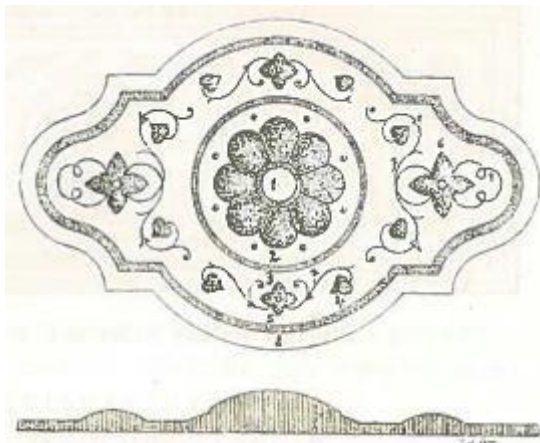
Květinový detail

Jednoduché (a) a složitější (b) základní tvary československé ornamentiky pro květinové skupiny

Květinový detail

a Kobercová skupina s národním ornamentem a průřezem

Ornament a růžice plasticky vyvýšeny.

1 *Dracaena indivisa* s okolními do koulí přistřižovanými *Santolina tomentosa*; paprsky růžice z *Alternanthera amoena*, obruba a linie paprsků z *Mesembrianthemum cordifolium variegatum*

2 půda *Sedum aureum*, obruba *Alternanthera versicolor*

3 *Lobelia 'Císař Vilém'* s obrobou z *Alternanthera aurea* a ve středu s *Echeveria glauca*

4 *Herniaria glabra*

5 a 7 *Alternanthera ensifolia*

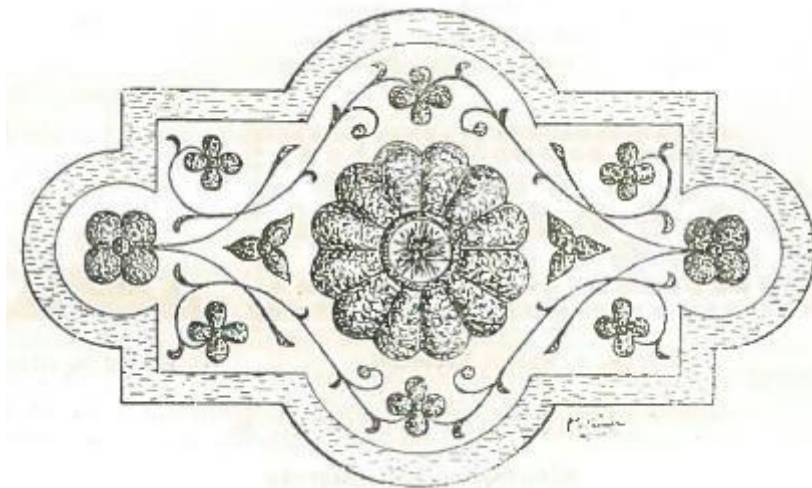
6 ad 3, ve středu však malé *Dracaena*

8 dvouřadá obruba z *Alternanthera ferox* a u středu s řadou *Mesembrianthemum*

Skupinu lemuje pruh trávníku.

Skupina (a) i (b) se hodí před budovu nebo mezi parter.

b Kobercová skupina s národním ornamentem

Střední hvězdice a květy jsou plasticky vyvýšeny.

1 silná *Yucca pendula* s okolním *Coleus Hero*

2 páska kolem středu i obruba paprsků hvězdice z *Mesembrianthemum cordifolium*

3 paprsky z *Alternanthera amoena*

4 stonky a listy ornamentu z *Herniaria*

5 trojcípé hvězdice a šest menších květů *Alternanthera paronychioides* se středem ze žluté *Spergula*

6 dva postranní velké květy z *Lobelia 'Císař Vilém'*, kontury *Alternanthera amoena* a středy žlutá *Spergula*

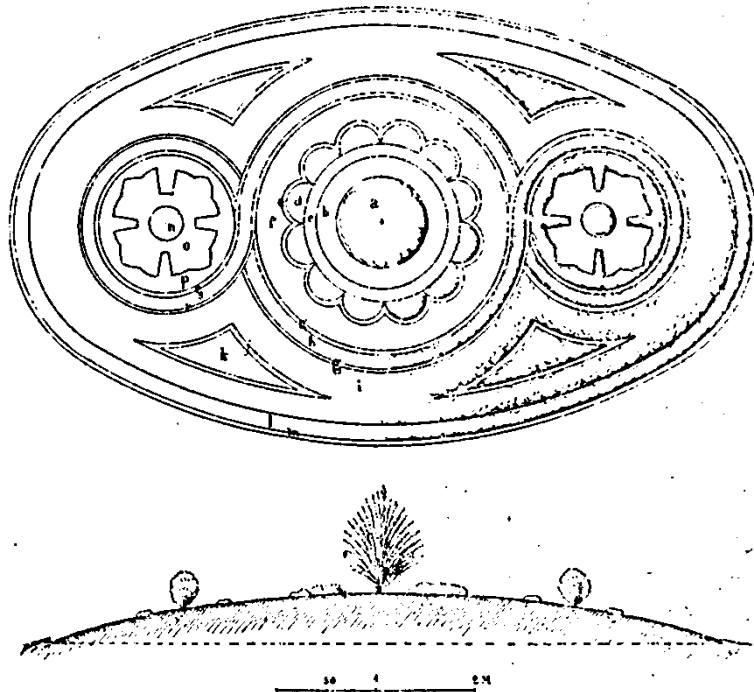
7 dvě řady obruby z *Alternanthera ensifolia*

8 půda koberce osázena *Antennaria tomentosa*

Obrubu skupiny tvoří 50cm široký pruh trávníku.

Květinový detail

a Ornamentální skupina květinová

Květinová skupina byla provedena v roce 1885 v sádkách na Karlově náměstí v Praze F. Thomayerem o délce 7m a šířce 4m.

a) *Cordyline lentiginosa nigra* (vysoká 80cm)

b) a d) *Coleus Verschaffeltii* (68ks)

c) a e) *Pelargonium Mme. Soleroy* (77ks)

f) *Sedum anglicum* (450ks)

g) *Sedum carneum* (467ks)

h) a l) *Alternanthera amoena* (936ks)

i) *Gnaphalium lanatum* (540ks)

j) *Alternanthera ferox* (125ks)

k) *Mentha gibraltarica* (109ks)

m) *Sempervivum californicum* (157ks)

u) *Euonymus pilchellus* (vysoké 40cm)

Takovýto vzorek se hodí hlavně pro skupiny značnějších rozměrů a přiřouští mnohé změny při vysazení.

b Elipsa s českým ornamentem

1 *Dracaena indivisa*

2 *Santolina chamaecyparoides*, ze středu se odtud pnou pletence ke kmenu dracaeny

3 *Coleus Verschaffeltii*

4 *Gnaphalium lanatum*

5 *Alternanthera (peron) paronychioides*

6 *Antennaria candidissima*

7 *Sedum carneum variegatum*

8 *Echeveria metallica glauca* střídavě s koulemi *Coleus*

9 *Santolina kulovitá*

10 *Santolina zelená*

11 *Alternanthera amoena*

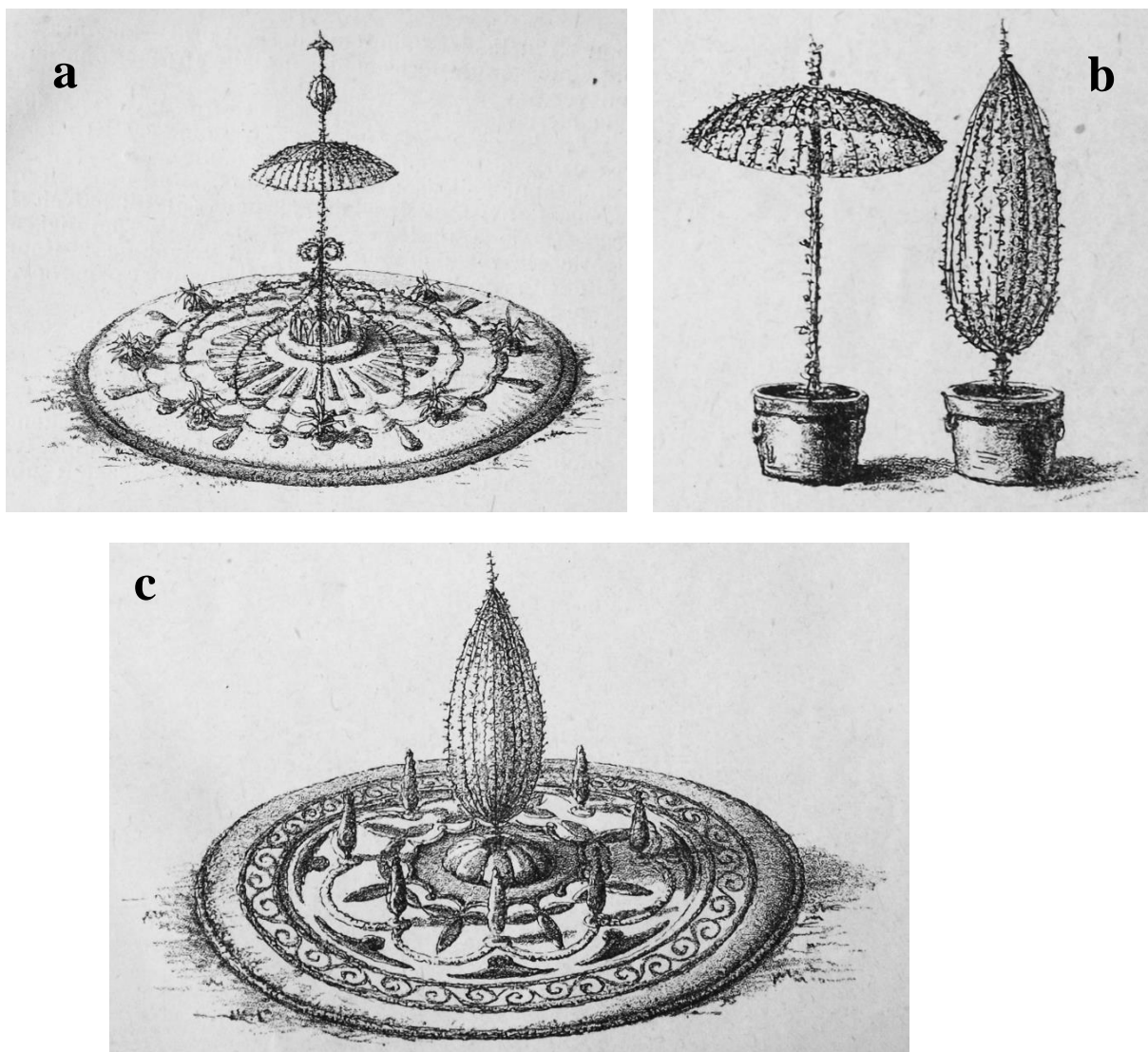
12 *Sedum carneum variegatum*

13 *Alternanthera amoena*

14 *Alternanthera aurea compacta*

Tabule 23: Květinové skupiny ornamentální

Květinový detail

a, b, c Mosaikové skupiny s použitím oplétavých rostlin

Ke zvýšení efektu skupiny bývalo používáno drátěné konstrukce a oplétavých rostlin; nejčastěji používaná byla *Maurandia*. Pro stálější kompozici mohl být použit *Euonymus radicans variegata*, docílilo se tak po více roků vhodné dekorace. Drobné jehlance ze *Santolina* se udržovaly v požadovaném tvaru pomocí zastřihování výhonů.

Květinový detail

a Ukázka plastické figurální mosaiky – medailon s tvarem brouka

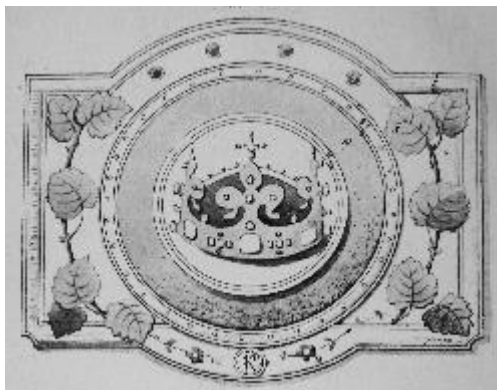

Jako první v celém Rakousko-Uhersku vytvořil v pražských sadech Fr. Thomayer skupinu se vzorem hmyzu.

K osázení se používají výhradně drobné nízké rostliny jako je *Santolina*, *Herniaria*, *Antennaria*, *Sagina*, *Sedum* a *Sempervivum*. Pro náležitý efekt obrazce se kolem skupiny tvoří jako rámeček obruba z několika řad. Pozvolný přechod do trávníku zajišťují jednotlivé zapuštěné rostliny, zde *Agave*, rozmístěné kolem skupiny.

Vzorec je plastický, vytvořený na prkenném rámu, takže ho lze libovolně otáčet.

b Ukázka umělecké květinové plastiky – česká koruna

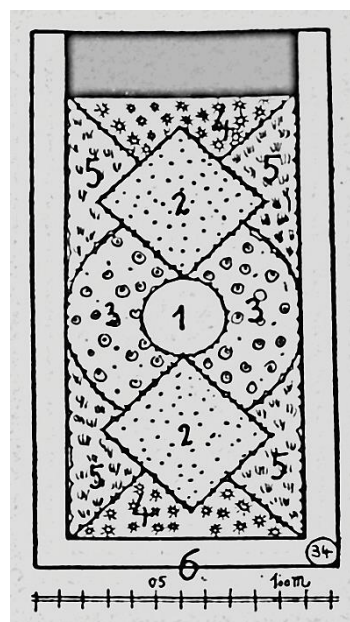
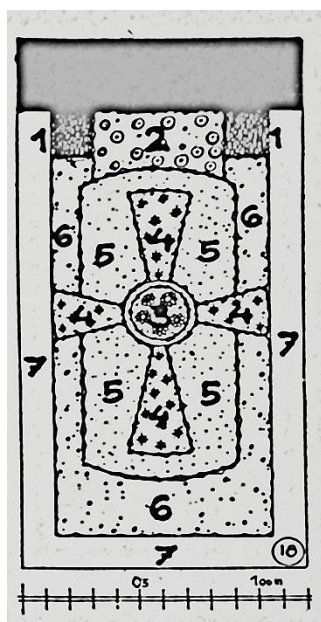
Tato plastika byla vytvořena na národopisné výstavě roku 1895. Korunu tvoří drátěná konstrukce vyplněna mechem, do něhož jsou umístěny výhradně nízké pestrolisté rostliny, hlavně *Sempervivum*. Umístěna je na kruhovém poli s obrubou z několika řad. Okolí tvoří z rostlin vytvořené lipové ratolesti a celek pak rámuje opět víceřadá obruba.

c Figurální skupina z pnoucích a dekorativních rostlin

Střed skupiny tvoří velký datlovník, pod nímž je několik menších palm. Zbytek prostoru je vyplněn rozmanitými listnatými rostlinami, jako je *Dracaena*, kapradí ve směsi s kvetoucími *Impatiens Sultani*, *Coleus* a *Montbretia*. Okolní obrubu tvoří *Alternanthera* a *Echeveria*.

Květinový detail

VÝSADBA TRVALÁ:

1. 2 *Taxus baccata erecta*
2. 1 *Chrysanthemum* zimovzdorná, nízká, žlutá
3. 1 *Euphorbia polychroma*
4. 16 *Thymus citriodorus fol. var. marginatis*
5. 28 *Ajuga reptans multicolor*
6. 36 *Spergula pilifera*

VÝSADBA JARNÍ:

- 1.-2. jako u skupiny předchozí
3. 10 tulipánů vyšších, žlutých
4. 46 crocusů oranžových
5. 18 macešek modrých
6. 36 *Spergula pilifera*

VÝSADBA LETNÍ:

- 1.-2. jako u skupiny předchozí
3. 1 *Dracaena indivisa*
4. 30 *Iresine Lindenii*
5. 18 *Santolina*
6. 36 *Alternanthera* červená
7. obrubní kámen

VÝSADBA TRVALÁ:

1. 1 *Yucca filamentosa*
2. 3 *Thymus citriodorus fol. Aureo marg.*
3. 24 *Sedum Middendorffii*
4. 32 *Spergula pilifera*
5. 32 *Ajuga reptans multicolor*

VÝSADBA JARNÍ:

1. 5 hyacint červený
2. 18 macešek hnědočervených
3. 18 pomněnek
4. 30 crocusů bílých
5. 20 macešek žlutých

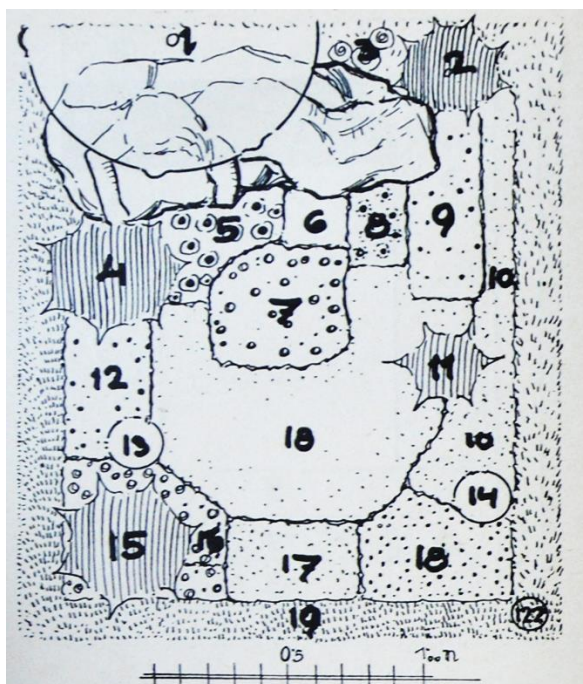
VÝSADBA LETNÍ:

1. 1 *Dracaena indivisa*
2. 18 *Iresine Lindenii*
3. 20 *Gnaphalium* zakrslé
4. 40 *Alternanthera* červená
5. 20 *Alternanthera* žlutá
6. obrubní kámen

Ukázka osázení klasického hrobového pole, u každého jsou uvedeny tři různé způsoby:

1. trvalé osázení perenami, 2. osázení pro jarní květenství (cibuloviny a dvouletky), 3. letničky (po odklizení na jaře odkvetlých rostlin).

Květinový detail

VÝSADBA TRVALÁ:

1. 1 <i>Betula pendula</i> 'Youngi'	10., 18. 25 <i>Primula</i> 'Wanda', mezi ně
2. 1 <i>Biota orientalis</i>	30 crocusů žlutých
3. 3 <i>Struthiopteris germanica</i>	11. 1 <i>Picea Clanbrasiliana</i>
4. 1 <i>Pinus montana</i> 'Mughus'	12. 6 <i>Veronica rupestris</i>
5. 3 <i>Epimedium alpinum</i>	13. 1 <i>Penstemon pubescens</i>
6. 1 <i>Bergenia cordifolia</i>	14. 1 <i>Yucca filamentosa</i>
7. 4 <i>Lychnis viscaria splendens</i>	15. 1 <i>Thuja oc. umbraculifera</i>
8. 2 <i>Alyssum montanum</i>	16. 10 <i>Artemisia lanata</i>
9. 5 <i>Brunella incisa coccinea</i>	17. 8 <i>Armeria mar. var. Laucheana</i>
	18. 9 <i>Spergula pilifera</i>

VÝSADBA JARNÍ:

1., 2., 3., 4., 11., 15. jako u skupiny předchozí	18. 20 macešek žlutých – velká plocha
5., 6., 7., 8., 9. 11 pomněnek	13., 14. 10 tulipánů červených
10., 12., 16., 17., 18. 57 sedmikrásek růžových	

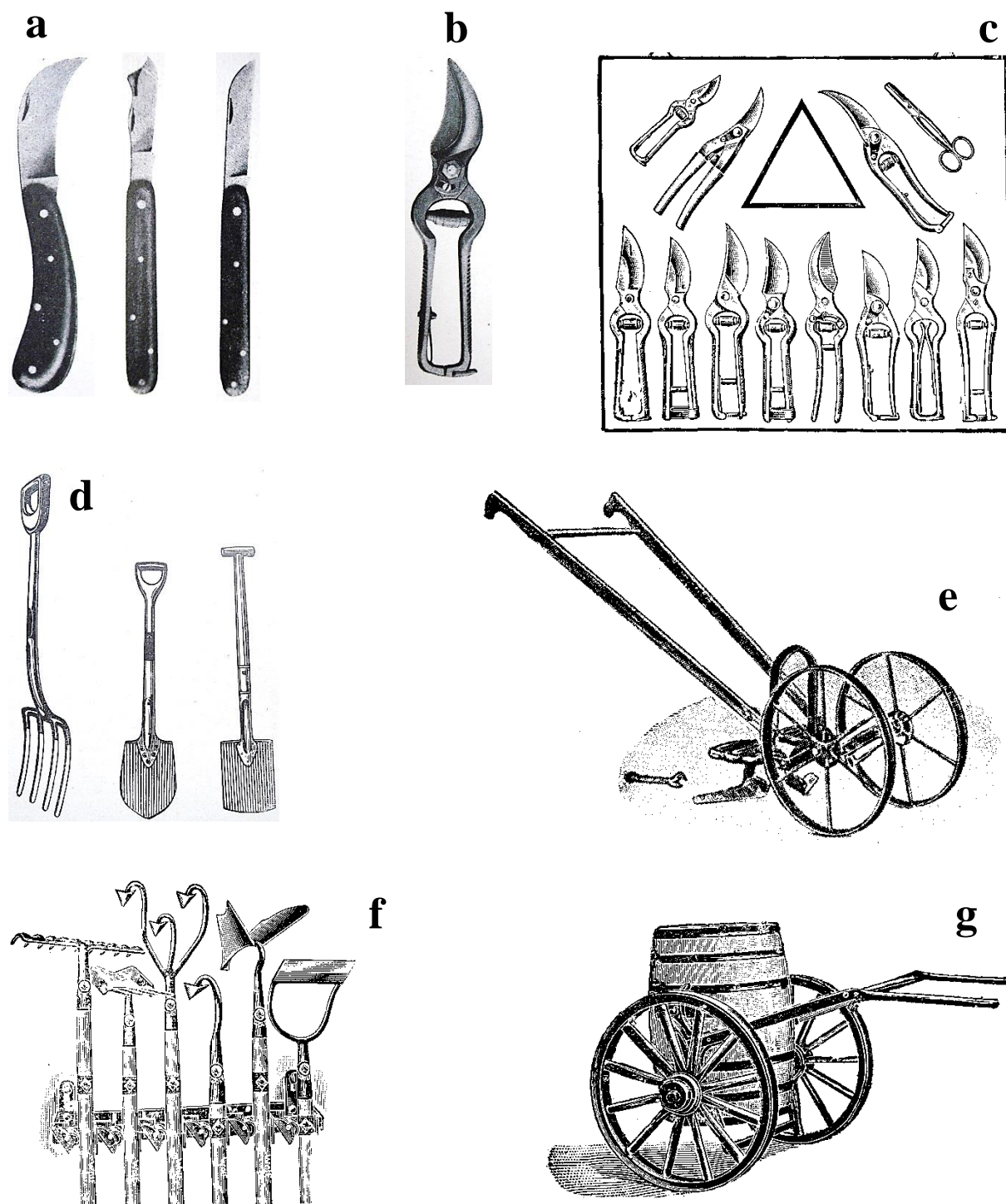
VÝSADBA LETNÍ:

1., 2., 3., 4., 11., 15. jako u skupin předchozích	13., 14. 2 begonie hlíznaté, červené, plné
5., 6., 7., 8., 9. 11 pelargonie 'Meteor'	18. 30 <i>Begonia semperflorens</i> 'Indianka'
10., 12., 16., 17., 18. 57 <i>Alternanthera</i> červená	19. obruba trávníková

Ukázka osázení dvojhrobu

Tabule 27: Květinová výzdoba hrobů (Vaněk, 1940)

Josef Kumpán

Různé typy tehdejšího ručního, ale špičkového náradí. (a) žabka, očkovací a roubovací nůž; (b) a (c) různé typy zahradních nůžek; (d) různé rýče; (e) plečka; (f) další náradí na zahradu; (g) ruční voznice na rozvážení vody a močůvky.

3.5. Josef Kumpán

Josef Kumpán, architekt zahradního umění, se narodil 23.12.1885⁵³ v Mladé Boleslavi a zemřel 9.5.1961 v Praze.

V dětství prošel obecnou školou v Mladé Boleslavi a v Litoměřicích pak absolvoval nižší reálku⁵⁴. Výuční list v oboru zahradnictví posléze získal ve známých Eisenbergských koniferových školkách v Jezeří u Mostu pod vedením zahradního inspektora Emanuela Ordunga. Další chuť po vzdělávání zavedla Kumpána do Vyšší ovocnicko-zahradnické školy v Lednici na Moravě, kam byl přijat v roce 1904 a kterou po čtyřech letech úspěšně absolvoval v roce 1907. Po vystudování této školy působil na mnoha místech v zahraničí, kde se nadále věnoval sadovnictví. Svou praxi započal u proslulé firmy Moser & Fils (Moser & syn) v projekční kanceláři Cabinet d'Architecture de Jardins s pobočkou v Paříži, kde nabýval nových zkušeností a kde studoval zahradnické stavby André Le Nôtra. Dosáhl zde také řady mezinárodních ocenění. Další praxi získával ve slavné projekční kanceláři Jacoba Ochse v Hamburku, kde se měl možnost setkat s významnými osobnostmi, jakými byli například Hermann König, Wilhelm Luserke, Gustav Osbahr, Harry Maasz, Heinrich Wiepking-Jürgensmann, Leberecht Migge aj.⁵⁵ Stal se také vedoucím architektem královské botanické zahrady v Berlíně.

Po návratu z fronty první světové války do vlasti založil vlastní projekční kancelář v Roudnici nad Labem, odkud ji později přesídlil do Prahy. Zde žil se svou chotí Annou, rozenou Kubáskovou. Byl členem Československé zemědělské akademie, Československého Národního spolku zahradníků, Svazu spolků pro okrašlování a ochranu domoviny v Čechách, Dendrologické společnosti, Deutsche Gartenkunstgesellschaft in Frankfurt a/Main A, Oesterr. Gartenbaugesellschaft, Wien.⁵⁶

Aktivně se podílel na publikační činnosti, spoluredigoval časopis *Krásy našeho domova*, napsal několik odborných článků do českých i německých časopisů, je autorem knih *Před založením zahrady* (1930), *Novodobé zahrady* (1920, 1934), *Domácí zahradnictví* (1928), *Sadová úprava vesnice – zahrady na venkově* (1939), *Zahradní besídky a jejich rostlinná výzdoba* (1938).

Během svého bohatého projekčního života vypracoval četné návrhy novodobých soukromých vilových zahrad, větších soukromých i veřejných parků, úpravy hřbitovů a hrobek, školních a ústavních zahrad, nemocničních a lázeňských sadů, botanických zahrad, restauračních sadů, sokolských cvičišť, sadovnických úprav výstavišť i sadů kolem pomníků padlých apod. Projektoval ale také množství zámeckých zahrad a parků, mezi něž lze bezesporu zařadit znovuzřízení Fürtenberské zahrady, zámeckého parku v Lenoře, úpravu zámeckého parku na Zbraslavi, projekt sadovnické úpravy v Lánech či návrh na úpravu sadu na Valech na Pražském Hradě, za který byl oceněn. Mezi zástupce úprav

⁵³ DOLENSKÝ (1934) uvádí jako datum narození 12.12.1885

⁵⁴ Reálka – sedmiletá střední škola zaměřená na přírodovědné obory a živé jazyky

⁵⁵ OTTOMANSKÁ, Stanislava a Šárka STEINOVÁ. *Život a dílo zahradního architekta Josefa Kumpána (1885-1961)*. Praha: Národní zemědělské muzeum, 2015. ISBN 978-80-86874-62-3

⁵⁶ DOLENSKÝ, Antonín. *Kulturní adresář ČSR: biografický slovník žijících kulturních pracovníků a pracovníc*. Praha: Josef Zeibrdlich, 1934, 586 s., 1 obr.přil.

veřejných sadů lze zařadit úpravu v Hradci Králové, Kolíně, Kralupech, Plzni, Prešově, Prostějově, Roudnici, Rakovníku, Žilině a ve Znojmě.⁵⁷

Mezi Kumpánovu klientelu patřili zámožní a vlivní ministři, předsedové, senátoři, prezidenti a členové velkozávodů, významní obchodníci, továrníci, umělci a doktoři. Pracoval ale také i pro celou řadu členů židovské menšiny.

Mimo jiné navrhoval úpravy zahrad presidenta republiky, památníku bitvy u Lipan, lidového sportovního sadu v Kolíně, aj. Znáám je rovněž jako úspěšný urbanista, který v roce 1928 získal nejen vítězství, ale s kolektivním návrhem se podělil i o druhé a třetí místo v soutěži o úpravu Mírového náměstí na Královských Vinohradech. Mimo jiné navrhoval zahradu továrníka Fuchs-Robětína v Bubenči, zahrádku Ing. Čápa v Krči, zahradu inženýra Čerycha v České Skalici, továrníka Polického v Jaroměři, kde také provedl zahradu pana Hoffmanna. Projektoval rovněž zahradu architekta Hádky-Hájky v Roudnici, velkostatkáře K. ve Vidhosticích, továrníka J. F. v Rožnově a řadu dalších. Jistě velmi známá je rovněž Růžová zahrada na Petříně (Hradčany), kterou řešil ve dvou etapách, nejdříve vlastní rosarium 1932-34, pak 1935-37 květnici.⁵⁸ Mnoho plánů v elektronické podobě lze nalézt na univerzitním systému MENDELU⁵⁹ a v databázi Národního zemědělského muzea při projektu digitalizace starých lesních map a zahradních plánů⁶⁰.

„Dům a zahrada patří nerozlučně k sobě. Soukromá zahrada je rozšířením a doplněním našeho příbytku – obytným prostorem ve volné přírodě. Je důležitou součástí nové bytové kultury a musí se přičlenit k charakteru domu, užšímu okolí i okolní krajině“⁶¹ Touto myšlenkou se řídil Josef Kumpán při tvorbě prostorově i tvarově složitých kompozic, promyšlených do nejmenšího detailu. „Výsledkem citlivého přístupu k danému místu, dokonalé znalosti rostlinného materiálu i snahy podtrhnout architektonický výraz domu jsou velkolepé kompozice rozlehlých zahrad rodinných vil, ale i malá intimní zákoutí u víkendových domků a chat.“⁶²

Ve své tvorbě se snaží přesvědčit širokou veřejnost, že navrhování zahrad je prací odborníků. Vysvětluje totiž důležitost soudobé dělby práce: „Ve všech oborech lidské činnosti propaguje se specializace a je to zvláště zahradnictví, kde činnost v jeho jednotlivých odvětvích vyžaduje odlišných vědomostí. Květinář pěstuje nejrozmanitější květiny ve skleníku i volné přírodě, školkař dodává křoviny, stromy a jehličiny pro osazování zahrad, ... sadovník přeměňuje holé pozemky dle dodaných plánů v kvetoucí krasosady. A kdo navrhuje zahrady? Je to zahradník s vyšším teoretickým a odborným

⁵⁷ OTTOMANSKÁ, Stanislava a Šárka STEINOVÁ. *Život a dílo zahradního architekta Josefa Kumpána (1885-1961)*. Praha: Národní zemědělské muzeum, 2015. ISBN 978-80-86874-62-3

⁵⁸ VLČEK, Pavel (ed.). *Encyklopedie architektů, stavitelů, zedníků a kameníků v Čechách*. Vyd. 1. Praha: Academia, 2004, 761 s. ISBN 80-200-0969-8

⁵⁹ <http://kramerius4.mendelu.cz>

⁶⁰ <http://www.starelesnimapy.cz/digitalizovane-mapy/zahradni-plany>

⁶¹ KUMPÁN, J. *Před založením zahrady: stěžejní podmínky, na něž nutno bráti zřetel před zakládáním soukromých zahrad*. Praha: vlastním nákladem, 1930

⁶² ČERYCH, Ladislav. *Vila Čerych 1924-2011*. Česká Skalice: Centrum rozvoje Česká Skalice, 2012, 155 s. ISBN 978-80-254-9495-0.

vzděláním – zahradní architekt“.⁶³ Díky tomuto výroku se Kumpánovi přisuzuje zavedení a popularizace pojmu „zahradní architekt“, přestože za prvního českého zahradního architekta bývá považován František Thomayer, ale ten spíše preferoval dobový pojem sadovnictví, popřípadě krasosadovnictví.

Při tvorbě se zaměřuje na organizaci zahrady, jež by měla být co nejjednodušší a aby zahrada vyžadovala co nejméně ošetřování. Snaží se tak vytvořit dílo, jež by do budoucna majitele stálo minimum výdajů a námahy. Přitom jak se v tehdejší době zahradní umění zmocňuje přírody a vnáší do ní pořádek a rytmus a spojuje v zahradě nejrůznější prvky: rostlinstvo, vodu, architektury v jednotný harmonický celek, Kumpán se snaží upozornit na to, že není nejdůležitějším dekorativnost, ale hlavní zřetel musí být brán na praktické využití všech zahradních ploch.

Vzhledem k cenové nedostupnosti a hlavně malé velikosti pozemků v poválečném období Kumpán používá ve svých dílech převážně rovné linie. Ne snad proto, že by to bylo moderní, nýbrž proto, že rovné linie umožňují zahradní plochy lépe využít. Pravidelný styl upřednostňuje spíše v malých zahradách, protože pro vytvoření iluze přírody je zapotřebí větší rozlohy pozemku. (viz Tabule 29-32)

3.5.1. Příklad Kumpánovy tvorby vilové zahrady

„Zahrady jsou koncipovány s jasnou osovou návazností na přístupové cesty i vchody do domu. Na konci hlavních pohledových os bývá umístěn zahradní altán nebo pergola, postranní končí malou besídkou nebo jenom dřevěnou lavicí.“⁶⁴ Jak Kumpán ve své knize *Novodobé zahrady* (1935) uvádí, nezáleží na tom umístit v zahradě co nejvíce rostlin, ale záleží na tom, umístit působivý materiál tak, aby se barva jeho listu, květu i celý jeho ráz nejvýhodněji uplatnil. Květiny a růže soustřeďuje do ucelených záhonů po obvodu trávníku dle doby kvetení, výšky, barvy květů a listů. Vždy se lépe vyjímají jednobarevné květinové záhony, než směs všemožného rostlinného materiálu roztroušena po zahradě. U rozlehlejších zahrad bývají v centru dekorativního parteru, květnice, okrasné bazény nebo rozária. Navazující volné plochy trávníku kontrastují s bohatostí výsadeb a květinových záhonů, aniž by byly tříštěny jednotlivými keři a skupinami. I malé zahrady jsou doplněny plastikami nebo alespoň kamennými vázami osazovanými sezónními květinami. Ve svých návrzích zahrad také dokládá skutečnost, že se vždy snaží kombinovat užitkovou a okrasnou zahradu, kdy jsou jednotlivé části od sebe odděleny stříhaným živým plotem a cestou. Ve výše zmíněné knize se pohoršuje nad používáním prázdných pískovaných ploch cest, jejichž úprava, udržování a čištění vyžaduje výdaje a námahu. Z tohoto důvodu preferuje vydláždění zahradních cest kamennými plotnami, kdy se spáry osejí travou, popřípadě se do nich po stranách cesty vysadí nízké kobercovité alpinky. Cesta má být prostředkem k užívání zahrady, jejím účelem je to, aby vedla přímo a bez překážek k nejkrásnějším partiím, vyhlídkám nebo zátiším. V malých zahradách používá jednotlivě v drnu umístěné kamenné

⁶³ KUMPÁN, J. *Novodobé zahrady*. Praha: Nákladem Vydavatelství národohospodářských publikací V. J. Procházka, rok neuveden, 96 s.

⁶⁴ ČERYCH, Ladislav. *Vila Čerych 1924-2011*. Česká Skalice: Centrum rozvoje Česká Skalice, 2012, 155 s. ISBN 978-80-254-9495-0.

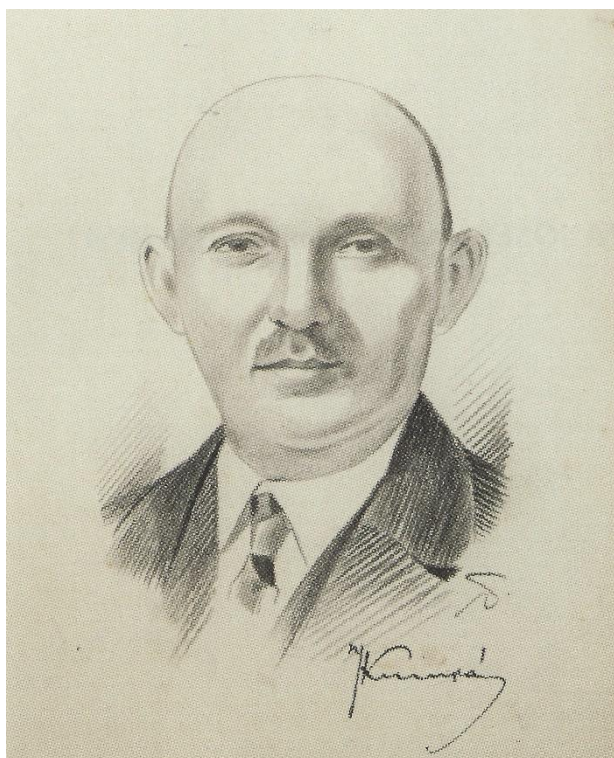
plotny, pravidelné nebo nepravidelné, usnadňující přístup k perenovým nebo růžovým rabatům. Dbá přitom pravidla: „V zahradě co nejméně cest!“⁶⁵ Nad cestami se často vinou dřevěné konstrukce s bílým nátěrem obrostlé popínavými rostlinami, hlavně růžemi. Zeleninové záhony jsou řešeny pravidelným způsobem zároveň s okrasným charakterem působnosti. Často používá převislé taxony stromů (např. *Betula*, *Salix*), *Picea pungens* a štíhlé kordony ovocných stromů. „Veškerý zahradní mobiliář (altány, besídky, pergoly, treláže, lavice) je v každé zahradě autentický, navržený Josefem Kumpánem. Členěním prostoru pomocí stromořadí, živých plotů a treláží s pnoucími rostlinami dosahuje autor pohledového oddělení reprezentačních ploch od pěstebních záhonů a míst technického zázemí.“⁶⁶

Pro milovníky rostlin, zahrádkáře i širokou veřejnost vypracoval Josef Kumpán detailní osazovací plán vilové zahrady tak, aby po celé vegetační období stále něco kvetlo (viz Tabule 33). Plán se nezabývá pouze bylinami kvetoucími od brzkého jara až do pozdního podzimu, ale také četným zastoupením nejen okrasných, ale i ovocných dřevin. Lze na něm též shlédnout většinu výše uvedených prvků, principů a zásad.

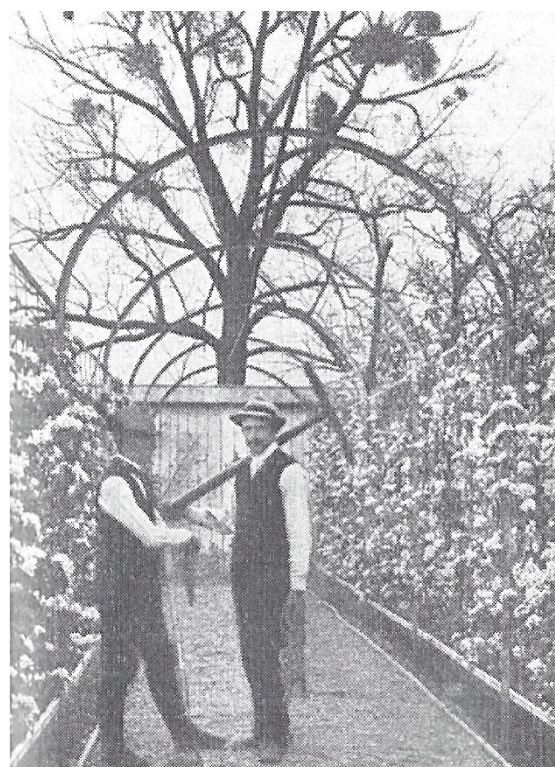
⁶⁵ KUMPÁN, J. *Novodobé zahrady*. Praha: Nákladem Vydavatelství národohospodářských publikací V. J. Procházka, rok neuveden, 96 s.

⁶⁶ ČERYCH, Ladislav. *Vila Čerych 1924-2011*. Česká Skalice: Centrum rozvoje Česká Skalice, 2012, 155 s. ISBN 978-80-254-9495-0.

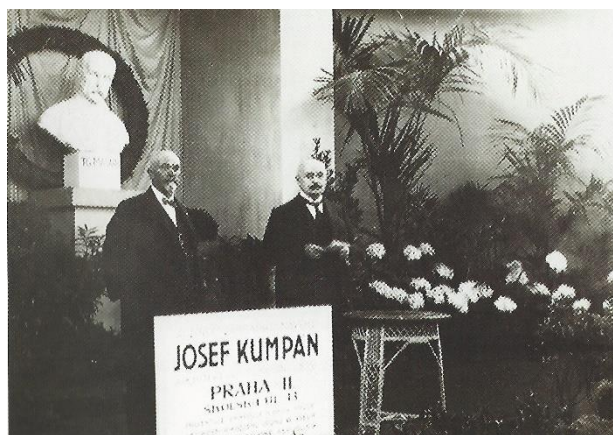
Josef Kumpán

a

b

c

(a) Podobizna Josefa Kumpána

(b) Václav Doležal a Josef Kumpán z let svých studií na Vyšší zahradnické škole v Lednici

(c) Josef Kumpán na tuzemské „Růžařské“ výstavě

Josef Kumpán

a

Při zakládání zahrady musí být snahou soustředit květiny v květnici nebo růže v malé růžovně (a). Přírodní ohraničení živým plůtkem a růžovými oblouky zvyšuje útulnost této zahradní části.

b

Detail (b) z výše vyobrazené růžovny, kde jsou po obou stranách jednobarevné záhony letniček, uprostřed polokmenné růže vzdálené od sebe na 120 cm; střed záhonů je tvořen křivolistem (*Begonia semperflorens*) a ohrubu tvoří nestařec (*Ageratum mexicanum*)

Josef Kumpán

a

Čím větší klidné plochy před bohatěji upravenou budovou, tím více se uplatní její architektonické tvary. Jednobarevné záhony nízkých růží podél cest dodávají celku důstojný dekorativní ráz.

b

c

Záhony kvetoucích peren se sladěnými barvami vyvolávají v zahradě vždy veselou a radostnou náladu, jako třeba i cesta k domu (b) lemovaná jednobarevnými záhony vděčných polyantek 'Orleans rose' s chomáčovitým květem růžové barvy. Záhon s pestrou směsí kvetoucích letních aster (c) každého kolemjdoucího srdečně zdraví.

Josef Kumpán

a

Jediný jednobarevný záhon růží (a) působí mnohem velkorysejším dojmem než směs nejrozličnějších druhů a barev.

Zahrada nabízí po celé vegetační období hojnost květů, jelikož je výběr rostlinstva pečlivě sestaven. Když jarní alpinky odkvetou, začíná bohatý flor popínavých růží (b).

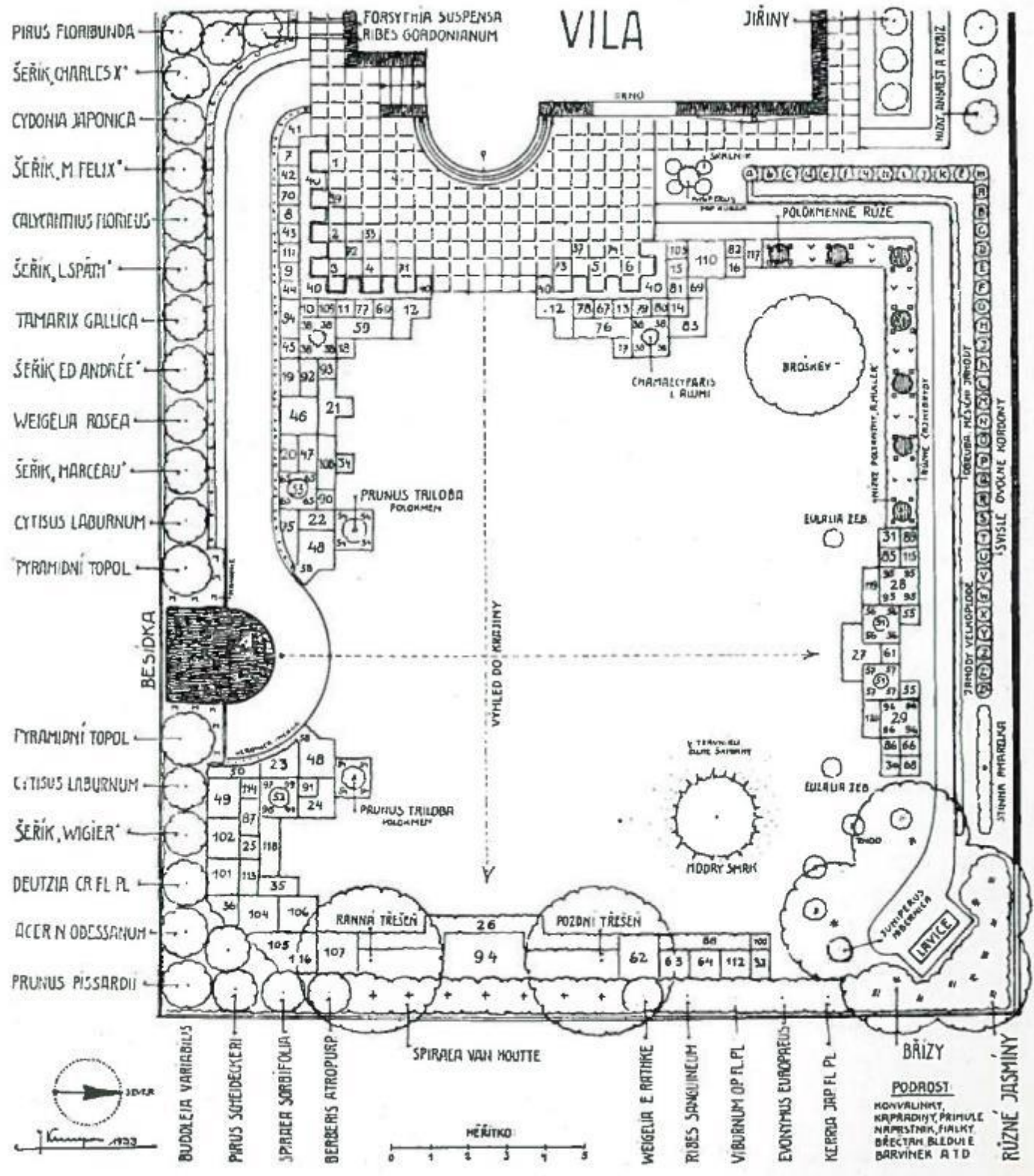
b

c

Velkolistý starček (*Senecio*) působí vždy malebně ve vlhké půdě před vyšším porostem, pokud ovšem je před ním klidný trávník (c).

Josef Kumpán

PERENY:

JARO:

- 1 *Phlox setacea*
- 2 *Aubretia Moerheimi*
- 3 *Iberis sempervirens*
- 4 *Campanula glomerata*
- 5 *Saxifraga Blütenteppich*
- 6 *Phlox divaricata*
- 7 *Thalictrum aquilegifolium*
- 8 *Pyrethrum hybridum*
- 9 *Papaver 'Queen Alexandre'*
- 10 *Iris Kaempferi*
- 11 *Paeonia chinensis 'Belle Lyonnaise'*
- 12 *Dianthus plumarius 'Rose de May'*
- 13 *Paeonia chinensis 'Eduard André'*
- 14 *Euphorbia polychroma*
- 15 *Papaver 'Goliath'*
- 16 *Incarvillea Delavaye*
- 17 *Helleborus hybridus*
- 18 *Saxifraga megasea*
- 19 *Aquilegia hybrida*
- 20 *Ranunculus flore pleno*
- 21 *Aster 'Goliath'*
- 22 *Paeonia chinensis 'Felix Crousse'*
- 23 *Campanula glomerata superba*
- 24 *Trollius hybridus*
- 25 *Dielythra spectabilis*
- 26 *Doronicum caucasicum*
- 27 *Viola 'Lord Nelson'*
- 28 *Paeonia chinensis 'Marie Stuart'*
- 29 *Paeonia chinensis umbellata*
- 30 *Paeonia chinensis off. Rubra*
- 31 *Paeonia chinensis 'Reine Victoria'*
- 32 *Physalis Franchetti*
- 33 *Saxifraga Rheyi*
- 34 *Linum perenne*
- 35 *Anchusa myosothodiflora*
- 36 *Lupinus polyphillus*
- 37 *Phlox amoena*
- 38 *Centaurea rosea*
- 39 *Aubretia Lavender*

LÉTO:

- 40 *Nepeta mussini*
- 41 *Funkia fol. Variegata*
- 42 *Erigeron uniflorus*
- 43 *Tradescantia virginiana alba*
- 44 *Lychnis chalconica*
- 45 *Polemonium Richardsoni*
- 46 *Leucanthemum 'Česká píseň'*
- 47 *Oenothera speciosa*

48 *Anchusa italica 'Dropmoore'*

- 49 *Achillea eupatorium*
- 50 *Tradescantia virginica*
- 51 *Delphinium 'Belladonna'*
- 52 *Delphinium 'King of Delphin'*
- 53 *Delphinium 'Capri'*
- 54 *Coreopsis grandiflora*
- 55 *Althaea rosea*
- 56 *Astilbe Arendsi*
- 57 *Astilbe ceres*
- 58 *Sedum spectabile 'Brillant'*
- 59 *Veronica amethystina*
- 60 *Gaillardia hybrida*
- 61 *Monarda didyma*
- 62 *Bocconia microcarpa*
- 63 *Cephalaria tatarica*
- 64 *Cimicifuga racemosa*
- 65 *Gypsophilla paniculata*
- 66 *Spiraea venusta 'Magnifica'*
- 67 *Tritoma 'Express'*
- 68 *Heliopsis formosa*
- 69 *Geranium macrophyllum*
- 70 *Dictamnus fraxinellus*
- 71 *Saxifraga decipiens*
- 72 *Helianthemum 'Fire Ball'*
- 73 *Dianthus arenarius*
- 74 *Erinus alpinus*
- 75 *Sedum Mittendorffianum*
- 76 *Veronica Hendersoni*
- 77 *Betonica grandiflora*
- 78 *Betonica superba*
- 79 *Lythrum 'Rose Queen'*
- 80 *Monarda splendens*
- 81 *Phlox 'Iris'*
- 82 *Phlox 'Widar'*
- 83 *Saponaria officinalis flore pleno*
- 84 *Phlox 'Le Mhadi'*
- 85 *Phlox 'Frau A. Buchner'*
- 86 *Phlox 'Etna'*
- 87 *Phlox 'Amerika'*
- 88 *Achillea 'Perrys white'*
- 89 *Asclepias rubra*
- 90 *Phlox 'Ströhlein'*
- 91 *Phlox 'Clara Benz'*
- 92 *Malva moschata*
- 93 *Hemerocallis citrina*
- 94 různé *Phlox*
- 95 *Campanula grandiflora*
- 96 *Achillea 'Kellwayi'*
- 97 *Heuchera sanguinea*
- 98 *Heuchera splendens*
- 99 *Stacta incana*

PODZIM:

- 100 *Chrysanthemum indicum 'Me. Lefort'*
- 101 *Boltonia asteroides*
- 102 *Aster 'Heiderose'*
- 103 *Chrysanthemum indicum 'Eldorado'*
- 104 *Chrysanthemum uliginosum*
- 105 *Aster 'King of the Belgians'*
- 106 *Solidago Shortii*
- 107 *Rudbeckia 'Goldball'*
- 108 *Chrysanthemum indicum 'Altgold'*
- 109 *Chrysanthemum indicum 'H. Lesquier'*
- 110 *Aster 'Lill Fardell'*
- 111 *Helenium pumilum magnificum*
- 112 *Helenium superbum rubrum*
- 113 *Senecio clivorum*
- 114 *Chrysanthemum indicum 'Belle Mauve'*
- 115 *Chrysanthemum indicum 'Anastasia'*
- 116 *Aster laevis 'Esther'*
- 117 *Rudbeckia Neumannii*
- 118 *Aconitum Fisheri*
- 119 *Anemone 'H. Jobert'*
- 120 *Anemone 'Kön. Charlotte'*

SVISLÉ KORDONY JABLK:

- A 'Skleněné žluté'
- B 'Croncelské'
- C 'Charlamovský'
- D 'Jonathan'
- E 'Kminová reneta'
- F 'Landsberská reneta'
- G 'Londýnský jadrnác'
- H 'Nonetit'
- J 'Ontario'
- K 'Peasgoodovo'
- L 'Pontoiské'
- M 'Signe Tillish'
- N 'Zlatá zimní parména'
- O 'Cár Alexandr'
- P 'Zuccalmaglioova reneta'
- Q 'Ananasová reneta'
- R 'Baumannova reneta'
- S 'Blenhemska reneta'
- T 'Evino'
- U 'Panenské české'
- V 'Řehtáč soudkovitý'
- W 'Wealthy'
- X 'Reneta Kulonova'
- Y 'Reneta Rederova'
- Z 'Boskoopské'

Tabule 33: Detailní osazovací plán vilové zahrady, aby po celé vegetační období kvetla

4. Materiál

4.1. Základní charakteristika vybraného území

Město Česká Skalice leží ve východních Čechách na území okresu Náchod, v Královéhradeckém kraji. Nachází se v nadmořské výšce 284 m nad mořem v Úpsko-metujské tabuli mezi městy Náchod, Červený Kostelec, Nové Město nad Metují a Jaroměř, v blízkosti hranic s Polskou republikou. Městem protéká řeka Úpa pramenící v Krkonoších a vlévající se v Jaroměři do Labe. V těsné blízkosti města leží vodní nádrž Rozkoš, často nazývána jako východočeské moře. V blízkosti České Skalice se nachází slavné Ratibořice a malebné Babiččino údolí, kde prožila své dětství největší česká spisovatelka Božena Němcová. (viz Tabule 34-35)

4.1.1. Administrativní dělení území

NUTS-0: Česká republika

NUTS-1: Česká republika

NUTS-2: Severovýchod

NUTS-3: kraj – Královéhradecký

NUTS-4: okres – Náchod

NUTS-5: správní obvod - Náchod

NUTS-6: obec s pověřeným obecním úřadem – Česká Skalice

NUTS-7: obec – Česká Skalice⁶⁷

4.2. Charakteristika přírodních podmínek

4.2.1. Geomorfologické členění

Hercynská oblast

Podoblast – Hercynidy (Hercynská pohoří)

Provincie – Česká vysočina

Soustava (VI) – Česká tabule

Podsoustava (VI C) – Východočeská tabule

Celek (VI C – 2) – Orlická tabule

Podcelek (VI C – 2A) – Úpsko-metujská tabule

Okrsek (VI C – 2A – 1) – Českoskalická plošina

Okrsek (VI C – 2A – 2) – Úpská niva

⁶⁷ <http://www.hajduch.net/cesko/administrativni-cleneni>

4.2.2. Geologická stavba

Mapované území spadá do České křídové tabule, jež vznikla v období svrchní křída, na konci druhohor, tedy přibližně před 80 miliony let před naším letopočtem. V České Skalici a jejím nejbližším okolí se nejčastěji vyskytují jemnozrnné usazeniny svrchní křída, slínovce a vápence, u vodních ploch a toků nezpevněné nivní sedimenty ve formě písku a štěrku. Kolem nich se rozprostírají plochy zpevněných sedimentů – písčitých slínovců a spongilitických (písčito-vápnitých), místy silicifikovaných (křemičitých) jílovců (opuky), a nezpevněných sedimentů – spraší a sprašových hlín. V malé míře se zde také vyskytují nezpevněné kamenité až hlinito-kamenité sedimenty a nízké terasy nezpevněných fluvialních sedimentů – písek, štěrk. (viz Tabule 36)

4.2.3. Pedologické charakteristiky

Výskyt půdních druhů v oblasti odpovídá v podstatě geologickému rozdělení území. V závislosti na toto geologické podloží, na reliéfu a výšce hladiny spodní vody vznikly různé půdní typy. Na mapovaném území se nachází převážně pelozem, v údolní nivě řeky fluvizem a v okolí převážně hnědozem s kambizemí. (viz Tabule 37)

4.2.4. Klimatické podmínky

Podle klasifikace (dle Quitt, E. *Klimatické oblasti Československa*, 1971) leží město Česká Skalice na rozhraní dvou mírně teplých klimatických oblastí MT9 a MT11 (viz Tabule 38).

Mírně teplá klimatická oblast MT9 se vyznačuje dlouhým, teplým a suchým až mírně suchým létem, krátkými přechodnými obdobími s mírným až mírně teplým jarem a mírně teplým podzimem a krátkou mírnou a suchou zimou s krátkým trváním sněhové pokrývky.

Pro mírně teplou klimatickou oblast MT11 je charakteristické dlouhé, teplé a mírně suché léto, krátká přechodná období s mírně teplým jarem i podzimem a velmi suchá, mírně teplá, krátká zima s krátkým trváním sněhové pokrývky.

4.2.5. Hydrologické a hydrogeologické podmínky

Město Česká Skalice patří podle hydrologického členění do povodí Labe, které je povodím řeky 1. řádu a je součástí úmoří Severního moře. Česká Skalice přitom náleží do dílčího povodí Horního a středního Labe a do povodí 3. řádu Úpa a Labe od Úpy po Metuji (číslo hydrologického pořadí 1-01-02). Přimo přes administrativní území města protéká řeka Úpa a říčka Olešnice. Jihovýchodní hranicí sousedí území města s vodní nádrží Rozkoš, která je vodním dílem na potoku Rozkoš v Úpsko-metujské tabuli. Hlavním účelem vodního díla Rozkoš je převádění vody z řeky Úpy a její akumulace v zásobním prostoru nádrže s využitím pro kompenzační zlepšování průtoků v Labi do profilu Opatovice nad Labem

⁶⁸ DEMEK, Jaromír a Peter MACKOVČIN (eds.). *Zeměpisný lexikon ČR*. Vydání 3. přepracované. Brno: Mendelova univerzita v Brně, 2014. ISBN 978-80-7509-113-0.

a pro dotaci průtoků Rozkošského potoka pod nádrží. Dalším účelem je částečná ochrana města a dalších obcí ležících v okolí řeky Úpy až po město Jaroměř zadržováním povodňových průtoků Úpy a Rozkošského potoka. Slouží také k rybářským aktivitám a je velmi oblíbeným rekreačním střediskem.

69

Celé administrativní území města Česká Skalice patří do hydrogeologického rajonu Podorlická křída v povodí Úpy a Metuje (ID útvaru podzemních vod 42400; číslo hydrogeologického rajonu 4221). Jedná se o plošně i vodohospodářsky významný rajon o rozloze 252,5 km², budující celou západní a jižní část územního celku Náchod, svou významnější jižní částí však zasahuje do sousedního územního celku Rychnov nad Kněžnou. Zvrásnění do základních vrás umožnilo vytvoření vydatné artéské nádrže v pokračování ústecké synklinály a v jaroměřické synklinále, které od sebe částečně odděluje antiklinála opočenská. Její ponoření ve směru deprese SZ od Opočna však podzemní vody těchto dvou struktur propojuje, stejně tak jako radiální (paprskovitá) tektonika, na kterou jsou zejména vázány průběhy údolí Úpy a Metuje. V lokálních výzdvizích došlo v obou rigidních (nepružných, stabilních) horninách spodního turonu k vytvoření husté sítě puklin, směrem vzhůru se otevírajících, čímž došlo k vytvoření okrsků s vysokým zvodněním, ve většině případů majících funkci přirozeného odvodnění podzemních vod.⁷⁰

4.2.6. Biogeografické jednotky v území

4.2.6.1. Biogeografické členění území

- Geobiom: Opadavých listnatých lesů
- Provincie: Středoevropských listnatých lesů
- Podprovincie: Hercynská
- Biogeografický region: Cidlinsko-Chrudimský (republikový kód 1.9)
- Podregion: Cidlinský (republikový kód 1.9a)

Cidlinsko-chrudimský bioregion je tvořen křídovou tabulí a je typickým přechodem 2. bukodubového vegetačního stupně a 3. dubobukového stupně. Dominuje zde teplejší varianta mezofilní (hájové) bioty, přičemž do ní mírně přesahují méně náročné teplomilné prvky hercynského charakteru a z východu pronikají karpatské prvky. V depresích se vyskytují hydrofilnější typy acidofilních doubrav a rašelinné březiny. Nejreprezentativními částmi bioregionu jsou bučiny na severních svazích, které tvoří přechod do okolních vrchovin a dále širší nivy tvořící přechod k Pardubickému bioregionu (1.8). V současné době zde jednoznačně převažuje orná půda, lesy mají v krajině minimální podíl a vyznačují se velkým zastoupením kulturních smrčín a doubrav.⁷¹

⁶⁹ GREMNICA, Tomáš. *Analýza města Česká Skalice*. Praha: Ústav pro ekopolitiku, 2013.

⁷⁰ GREMNICA, Tomáš. *Analýza města Česká Skalice*. Praha: Ústav pro ekopolitiku, 2013.

⁷¹ GREMNICA, Tomáš. *Analýza města Česká Skalice*. Praha: Ústav pro ekopolitiku, 2013.

4.2.6.2. Fytogeografické členění

- Oblast: Termofytikum (*Thermophyticum*)
- Obvod: České termofytikum (*Thermophyticum Massivi Bohemici*)
- Okres: Východní Polabí (kód fytogeografického okresu 15)
- Podokres: Jaroměřské a Hradecké Polabí (kód fytogeografického podokresu 15a, 15b)

Termofytikum je charakteristické výskytem převážně teplomilné květeny a zahrnuje výškový vegetační stupeň planární (nížinný) a kolinní (pahorkatinný). Silně zastoupenými biotopy ve Východním Polabí jsou podle Katalogu biotopů ČR intenzivně obhospodařovaná pole (X2) s kulturami obilnin, olejnin a okopanin pěstovaných na rozsáhlých lánech pravidelně ošetřovaných herbicidy a hnojených průmyslovými hnojivými, a trvalé zemědělské kultury (X4) tvořené intenzivně obhospodařovanými sady a zahradami. Častěji se vyskytujícími vegetačními útvary jsou hercynské dubohabřiny (L3.1), v místech s vysokou hladinou podzemní vody v okolí vodních toků údolní jasanovo-olšové luhy (L2.2), na plochách bezlesí jsou častější mezofilní ovsíkaté louky (T1.1).⁷²

Podle Mapy potenciální přirozené vegetace České republiky by měla přirozená rostlinná společenstva na většině rozlohy administrativního území města Česká Skalice tvořit asociace 7 černýšová dubohabřina (*Melampyro nemorosi-Carpinetum*) a asociace 1 stěmchová jasenina (*Pruno-Fraxinetum*), místy v komplexu s mokřadními olšinami (*Alnio glutinosae*).⁷³

4.2.7. Modelový objekt – Vila Čerych v České Skalici

Čerychova vila v České Skalici patří mezi velmi zdařilá prvorepubliková sídla, jež si nechávali budovat čeští průmyslníci. Společným znakem těchto sídel byl odraz nabytého bohatství majitelů a potřeba reprezentovat, vybraný vkus a vysoké nároky na kvalitu bydlení jak estetické, tak technické.⁷⁴

Autorem stavby byl významný český architekt Otakar Novotný, který vilu navrhl ve zcela novém duchu, rondokubismu⁷⁵. Budova prezentuje jedinečný styl Novotného, který je dán jednoduchým tvaroslovím a použitím cihlového zdiva přiznaného jako dekorativní prvek fasády celé vily. Ladislav Bartoň z Dobenína ji nechal vystavět jako svatební dar pro svou neteř Marii, která se v roce 1924 provdala za významného místního továrníka Jiřího Čerycha. Stavbu vily realizoval stavitel Otakar Nypel z Nového Města nad Metují.⁷⁶

Vila však nezůstává jedinečnou pouze ve smyslu stavebně architektonickém, ale také ve vztahu k návaznosti na okolní zahradu. Ta byla navržena v roce 1925 významným českým zahradním

⁷² GREMNICA, Tomáš. *Analýza města Česká Skalice*. Praha: Ústav pro ekopolitiku, 2013.

⁷³ GREMNICA, Tomáš. *Analýza města Česká Skalice*. Praha: Ústav pro ekopolitiku, 2013.

⁷⁴ ČERYCH, Ladislav. *Vila Čerych 1924-2011: Neobyčejný příběh Vily Čerych: Odcházení a návraty*. Česká Skalice: Centrum rozvoje Česká Skalice, 2012, 155 s. ISBN 978-80-254-9495-0.

⁷⁵ Rondokubismus – Specifický umělecký směr uplatňovaný zejména v architektuře a užitém umění. Rozvinul se po 1. světové válce v Československu, hlavními představiteli v oblasti architektury jsou Josef Gočár a Pavel Janák.

⁷⁶ OTTOMANSKÁ, Stanislava a Šárka STEINOVÁ. *Život a dílo zahradního architekta Josefa Kumpána (1885-1961)*. Praha: Národní zemědělské muzeum, 2015. ISBN 978-80-86874-62-3

architektem Josefem Kumpánem. Je ukázkou dokonale a detailně promyšlené zahradní tvorby ve stylu odpovídajícím architektonickému výrazu vily.

Budova dominuje celému rovinatému pozemku z jeho středu (i přes jeho nepravidelnost) a od ní se zahrada rozvíjí na všechny strany.

„Dům a zahrada jsou komponovány jako rovnocenní partneři, kteří se vzájemně respektují, ovlivňují i prostupují, aby vytvořili kompozičně vyrovnaný, harmonický celek. Bohatě členěná a do detailů promyšlená zahrada sestává z několika charakterově i funkčně odlišných částí, které na sebe přirozeně navazují.“⁷⁷ (viz Tabule 42)

Dominantní prostor celé zahrady tvoří pravidelný parter rozprostírající se před jihovýchodním průčelí vily, na níž přímo navazuje širokým schodištěm. Těžištěm tohoto prostranství je rozsáhlá vodní plocha okrasného bazénu s vodními stříky, lemována chodníčkem z betonových dlaždic třech různých velikostí. Pro vytvoření dynamického rázu je chodníček o jeden schodový stupeň zahlouben. Mezi jednotlivými dlaždicemi jsou vysazeny nejrůznější drobné alpinky, což je charakteristickým perkem Kumpánovi tvorby. Okolí bazénu a vydlážděné plochy bylo lemováno bohatými květinovými záhony (alpinek a růží) s akcenty keřů umístěných v linii ve středu záhonu. Okolí dále bylo doplněno stromořadím *Acer platanoides* 'Schwedleri' s podrostem květin a pnoucích růží vytvarovaných mezi kmeny do festonů tvořících girlandy. Toto stromořadí oddělovalo parter od okolní přírodně krajinářsky upravené části a plochy ovocného sadu. Dnes je stromořadí z *Quercus robur*. Pohledové zakončení podélné osy od vily přes parter s bazénem tvoří altán s pergolami obloukovitého tvaru se stromořadím kopírujícím jejich tvar. Prostor mezi altánkem a bazénem je doplněn o pískovcovou plastiku tří putti⁷⁸ nesoucích nad hlavami vázu, která se každoročně osazuje květinami. „Význam společenského prostoru zvyrazňoval mohutný vodotrysk uprostřed bazénu s postranními chrličí v podobě bronzových žab.“⁷⁹

Východní část zahrady tvoří přírodně krajinářská úprava tvořená porostem stromů na travnaté ploše s podrostem různých keřových skupin. V blízkosti budovy se v této části nachází také malá skalka. Celým tímto prostorem provází mírně zahloubená travnatá cesta, upozorňující na dřívější písčitou cestní síť.

Na protější straně, v jihozápadní části zahrady, se rozprostírá zeleninová zahrada a ovocný sad, částečně vizuálně propojený s hlavním parterem. Centrální prvek zeleninové zahrady byl tvořen bazénem a celou tuto část oddělovaly od ostatních ploch ovocné kordony⁸⁰. Zeleninová zahrada se nedochovala, zbyly tu pouze pozůstatky skleníku a pařenišť. „Díky promyšlenému členění

⁷⁷ ČERYCH, Ladislav. *Vila Čerych 1924-2011: Neobyčejný příběh Vily Čerych: Odcházení a návraty*. Česká Skalice: Centrum rozvoje Česká Skalice, 2012, 155 s. ISBN 978-80-254-9495-0.

⁷⁸ Putti – nahé dětské postavy užívané jako součást výzdoby, na rozdíl od andělíčků nemají křídla.

⁷⁹ ČERYCH, Ladislav. *Vila Čerych 1924-2011: Neobyčejný příběh Vily Čerych: Odcházení a návraty*. Česká Skalice: Centrum rozvoje Česká Skalice, 2012, 155 s. ISBN 978-80-254-9495-0.

⁸⁰ Kordon – tvarovaný ovocný stromek.

nepravidelného pozemku a důslednému optickému odclonění dílčích zahradních částí nebyly okrasné partie rušeny pěstebními plochami.⁸¹

Součástí zahrady je také rozárium před západním průčelí vily. Centrální prvek prostoru tvoří fontána se sochou dívky, kterou pravděpodobně vytvořil sochař Jaroslav Horejc. Fontána bývala obklopena obloukovitými trelážemi s pnoucími růžemi, jež se ale nedochovaly. Prostor celého rozária lemují nízké stříhané živé plůtky a stromořadí *Prunus cerasifera* 'Pissardii'. Zakončení této příčné osy tvoří drobná bíle natřená besídka s posezením. Naproti tomu ve východní části zahrady, na této příčné ose, býval hospodářský dvorek se slepicemi, pohledově uzavřený živým plotem.

V odlehlejší západní části zahrady, u hlavního vstupu a příjezdové komunikace, se rozprostírá nepravidelné zděné jezírko s květinovým záhonkem a okrasnými keři.

Severní a severozápadní části zahrady jsou upraveny v přírodně krajinářském stylu, kde výrazné prostorové dominanty tvořily dendrologicky zajímavé stromy, doplněny jehličnatými dřevinami a kvetoucími skupinami keřů. Jejich volné ztvárnění tak vhodně doplňuje pravidelné řešení rozária a uzavírá tak jednoduchý otevřený prostor travnatého parteru před hlavním vchodem. Původně byl tento travnatý parter, neboli „trávník pro hry“, lemován květinovými záhony a kvetoucími keři a zakončen posezením.

I přes velmi rozmanitou druhovou skladbu dřevin měla každá rostlina v zahradě své nezaměnitelné místo a celá kompozice tak působila střídmě a přirozeně. Z původních výsadeb se dochovalo množství vzrostlých stromů a větších keřových skupiny. „Rozsáhlé květinové záhony okolo bazénu a bohaté výsadby růží v rozáriu postupem doby zanikly a přeměnily se v travnaté plochy.“⁸²

„Komplex vily se zahradou je jedinečnou ukázkou dokonale začleněného domu do promyšlené zahradní kompozice s charakteristickými objekty zahradní architektury a mobiliáře. Velký bazén původně s bronzovými chrličí a vodotryskem, altán s pergolami, besídka, fontána, sochařská výzdoba, lavičky, to vše je nedílnou součástí rozsáhlého zahradního prostoru.“⁸³

Po druhé světové válce byla vila v roce 1948 zkonfiskována stejně jako řada mnoha dalších objektů na našem území. V padesátých letech byla využívána pro politickou školu Svazu československé mládeže a následně jako objekt zdravotního střediska Ústavu národního zdraví.⁸⁴ Toto středisko vilu násilně přizpůsobilo svému provozu a zásahy se nesmazatelně zapsaly i do vnější fasády. Zahrada se stávala neobhospodařovanou a stále více chátrající. V roce 1958 byl komplex zařazen do seznamu nemovitých kulturních památek. Po roce 1989 proběhla restituce a objekt se navrátil

⁸¹ ČERYCH, Ladislav. *Vila Čerych 1924-2011: Neobyčejný příběh Vily Čerych: Odcházení a návraty*. Česká Skalice: Centrum rozvoje Česká Skalice, 2012, 155 s. ISBN 978-80-254-9495-0.

⁸² ČERYCH, Ladislav. *Vila Čerych 1924-2011: Neobyčejný příběh Vily Čerych: Odcházení a návraty*. Česká Skalice: Centrum rozvoje Česká Skalice, 2012, 155 s. ISBN 978-80-254-9495-0.

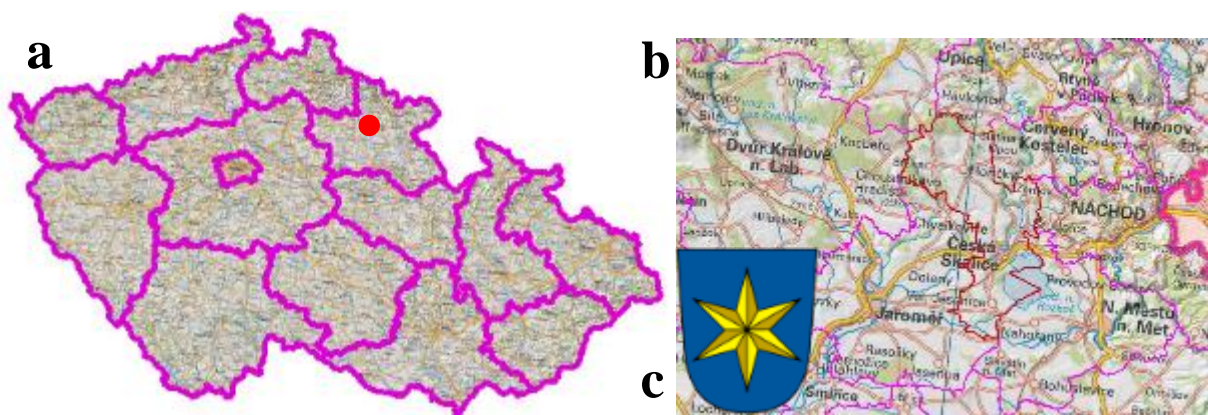
⁸³ ČERYCH, Ladislav. *Vila Čerych 1924-2011: Neobyčejný příběh Vily Čerych: Odcházení a návraty*. Česká Skalice: Centrum rozvoje Česká Skalice, 2012, 155 s. ISBN 978-80-254-9495-0.

⁸⁴ OTTOMANSKÁ, Stanislava a Šárka STEINOVÁ. *Život a dílo zahradního architekta Josefa Kumpána (1885-1961)*. Praha: Národní zemědělské muzeum, 2015. ISBN 978-80-86874-62-3

potomkům Marie Čerychové, Ladislavu a Jiřímu. Ti vilu se zahradou věnovali Nadaci rozvoje občanské společnosti a dnes je komplex využíván jako neziskové školící středisko, v němž probíhá postupná obnova.⁸⁵ (viz Tabule 43-47)

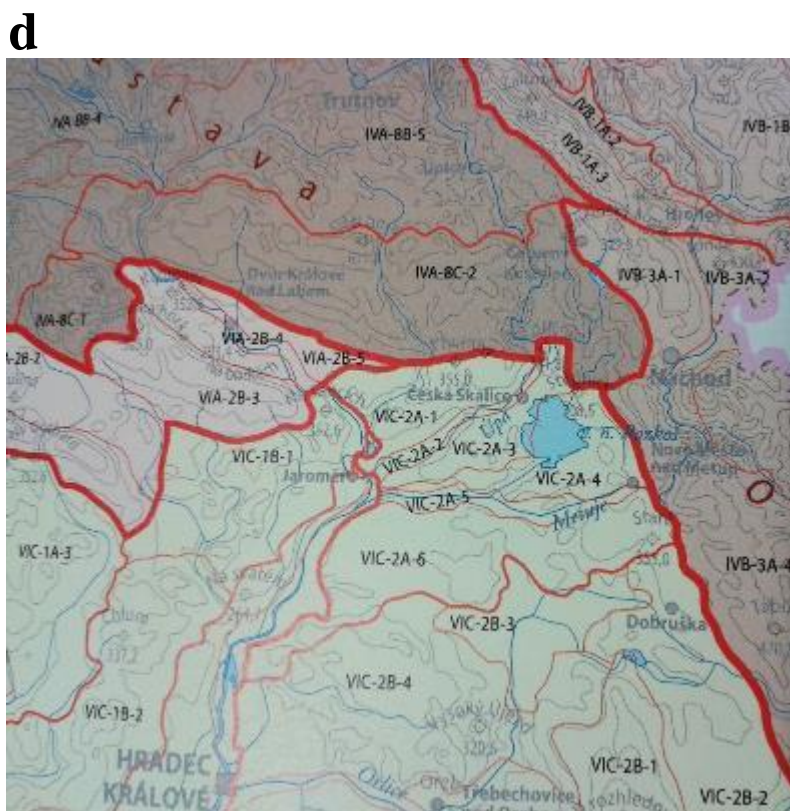
⁸⁵ OTTOMANSKÁ, Stanislava a Šárka STEINOVÁ. *Život a dílo zahradního architekta Josefa Kumpána (1885-1961)*. Praha: Národní zemědělské muzeum, 2015. ISBN 978-80-86874-62-3

Materiál

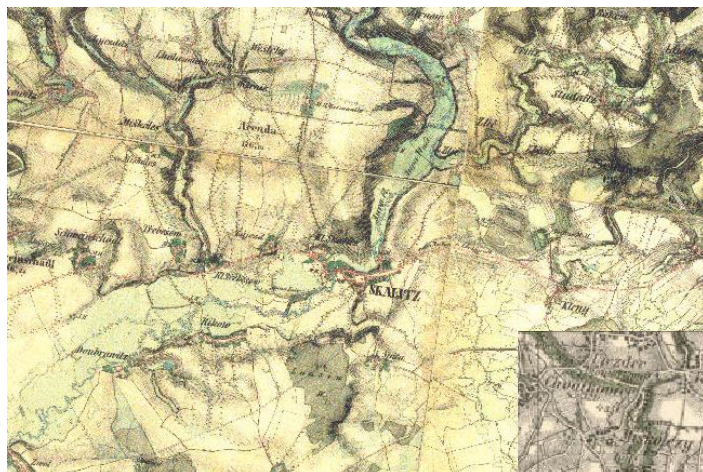
Lokalizace města Česká Skalice v Královéhradeckém kraji (a) a jeho katastrální území (b) se znakem města (c).

Geomorfologické jednotky území (d) na úrovni okrsků

Tabule 34: Základní charakteristika vybraného území

Materiál

a

(a) – druhé vojenské mapování

(b) – třetí vojenské mapování

b

c

d

(c-d) – Ortofoto mapa z 50. let 20. století s detailem Čerychovi vily

Materiál

LEGENDA:

KENOZOIKUM – KVARTÉR:

[ID: 6] **nivní sedimenty** – nezpevněné sedimenty, horniny: hlína, písek, štěrk

[ID: 7] **smíšený sediment** – nezpevněné, převážně jemnozrnné sedimenty, včetně výplavových kuželů

[ID: 13] **kamenitý až hlinito-kamenitý sediment** – nezpevněné kamenité až hlinito-kamenité sedimenty pestrého mineralogického složení a různé barvy

[ID: 16] **spraš a sprašová hlína** – nezpevněné sedimenty, horniny: spraš a sprašová hlína okrové barvy

[ID: 23] **sediment fluviální** – nízké terasy nezpevněných sedimentů pestrého mineralogického složení, horniny: písek a štěrk šedohnědé barvy

[ID: 26] **písek, štěrk** – nezpevněné sedimenty pestrého mineralogického složení šedohnědé až rezavé barvy; Riss (hlavní terasa), střední pleistocén

[ID: 27] **písek, štěrk** – nezpevněné sedimenty pestrého mineralogického složení šedohnědé až rezavé barvy; pleistocén nerozlišený (střední + spodní)

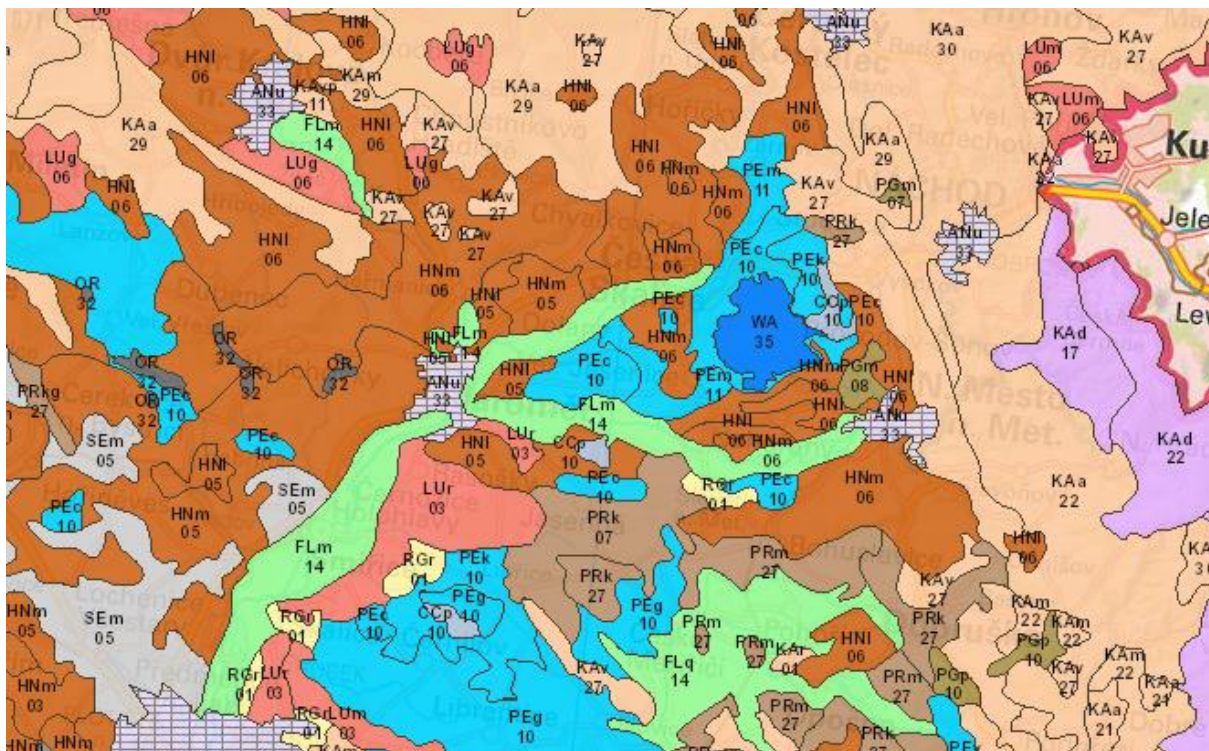
MEZOZOIKUM – KŘÍDA:

[ID: 297] **slínovce s polohami či konkrercemi vápenců, rytmy či cykly slínovce – vápenec (jílovito vápenité prachovce – lužický vývoj)** – zpevněné sedimenty vápnatého mineralogického složení, horniny: slínovec a vápenec

[ID: 307] **písčité slínovce až jílovce spongilitické, místy silicifikované (okupy)** – zpevněné, spongilitické či silicifikované sedimenty, horniny: slínovec písčité a jílovec spongilitický

Tabule 36: Geologická stavba České Skalice a nejbližšího okolí

Materiál

LEGENDA:

WA – vodní plocha

PEc, PEm, PEk – pelozem karbonátová, pelozem modální, pelozem kambická

FLm, FLq – fluvizem modální, fluvizem glejová

HNm, HNI – hnědozem modální, hnědozem luvická

KAa, KAd – kambizem mesobazická, kambizem dystrická

PRk, PRm – pararendzina kambická, pararendzina modální

ANu – antrozem urbická obsahující zbytky stavebních materiálů

LUr, LUm, LUg – luvizem arenická, luvizem modální, luvizem oglejená

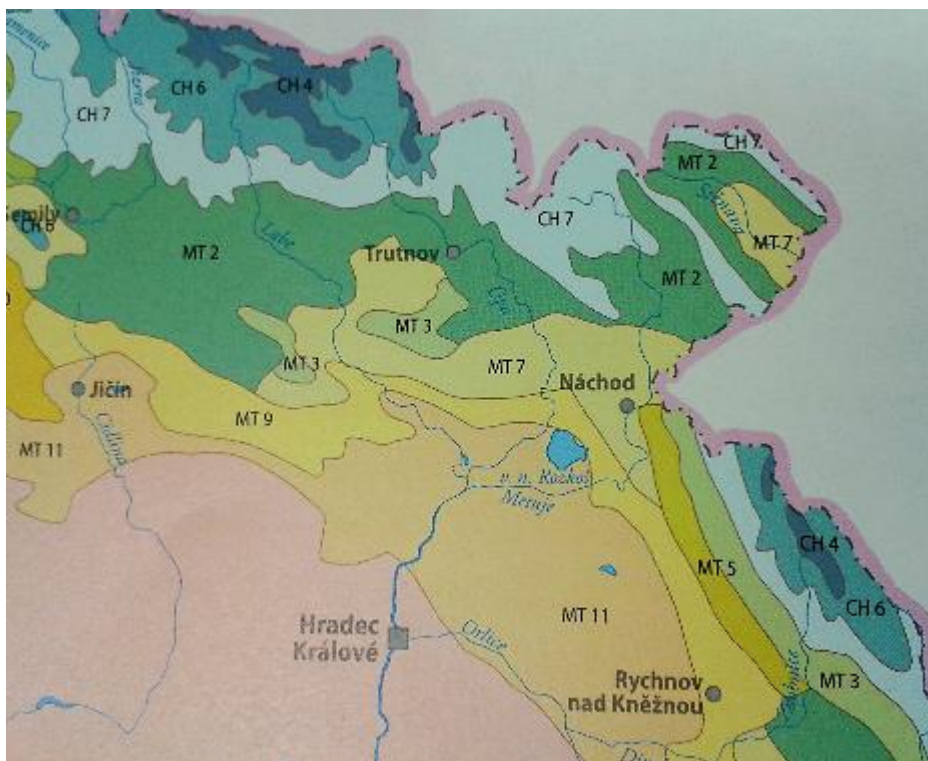
OR – organozem

RGr – regozem arenická

PGm, PGp – pseudoglej modální, pseudoglej pelický

Tabule 37: Pedologické charakteristiky České Skalice a nejbližšího okolí

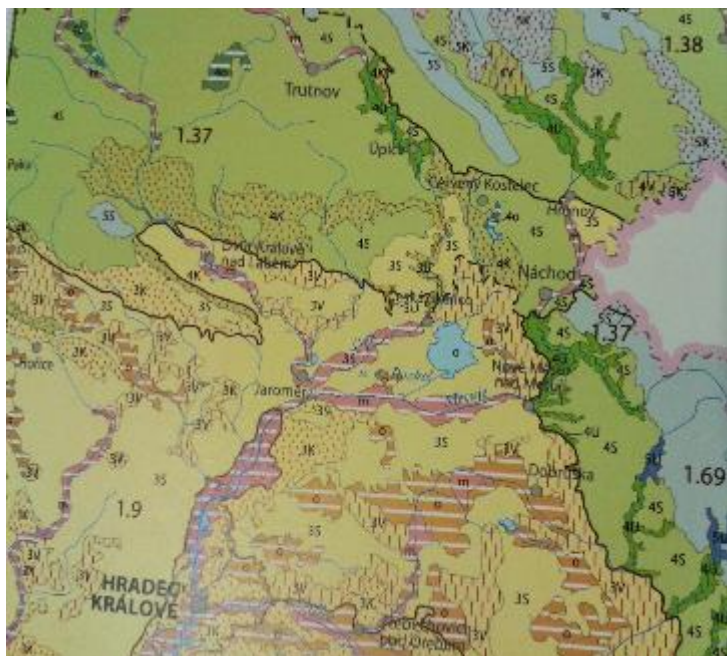
Materiál

Klimatická charakteristika mírně teplé oblasti	MT9	MT11
Počet letních dnů	40-50	40-50
Počet dnů s průměrnou teplotou $\geq 10^{\circ}\text{C}$	140-160	140-160
Počet mrazových dnů	110-130	110-130
Počet ledových dnů	30-40	30-40
Průměrná teplota v lednu	-3 - -4	-2 - -3
Průměrná teplota v červenci	17-18	17-18
Průměrná teplota v dubnu	6-7	7-8
Průměrná teplota v říjnu	7-8	7-8
Průměrný počet dnů se srážkami $\geq 1\text{mm}$	100-120	90-100
Srážkový úhrn ve vegetačním období	400-450	350-400
Srážkový úhrn v zimním období	250-300	200-250
Počet dnů se sněhovou pokrývkou	60-80	50-60
Počet dnů zamračených	120-150	120-150
Počet dnů jasných	40-50	40-50

Tabule 38: Klimatické podmínky v České Skalici

Materiál

a

Soubory biochor:

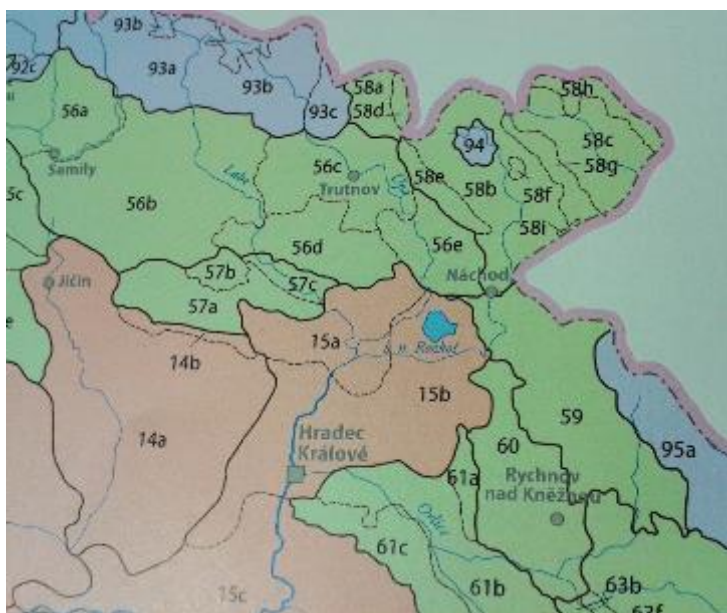
o – podmáčených sníženin 2. a 3. vegetačního stupně, biochory ovlivněny srážkovým stínem nebo teplotními inverzemi

3S – převážně středně živných stanovišť 3. vegetačního stupně

3V – převážně vápinitých stanovišť 3. vegetačního stupně

m – užších niv 3. a 4. vegetačního stupně, biochory ovlivněny srážkovým stínem nebo teplotními inverzemi

Biogeografické jednotky území (a) – 1.9 Cidlinsko-Črudimský bioregion
Fytogeografické jednotky na úrovni podokresu (b).

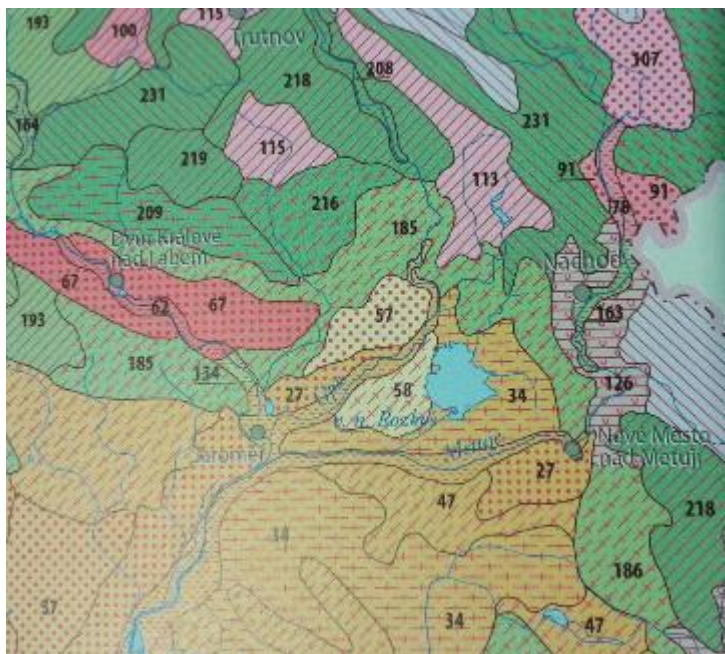
b

15a – Jaroměřské Polabí

15b – Hradecké Polabí

Tabule 39: Základní charakteristika vybraného území

Materiál

a

Mírně teplé krajiny nížin bukových lesů s dubem:

57 – erozně-akumulační pahorkatiny s hnědozeměmi a luvizeměmi na spraších

58 – erozně-denudační pahorkatiny s těžkými pelozeměmi a pseudogleji na křídových sedimentech

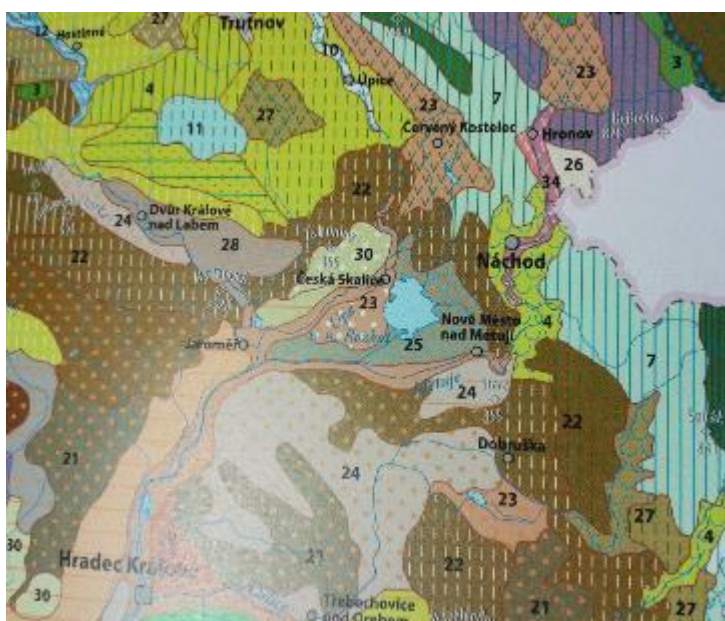
Teplé krajiny nížin dubových lesů s bukem:

15 – akumulační roviny údolních niv s fluvizeměmi modálními na fluvialních písčitéch hlínách

27 – zvlněné akumulační eolické roviny s hnědozeměmi modálními až černozeměmi modálními na spraších

34 – erozně-denudační plošiny s černozeměmi pelickými až hnědozeměmi a pelozeměmi na křídových sedimentech

Typy přírodní krajiny (a) a typy současné krajiny (b).

b

Současné využití krajiny – Převážně polní krajina:

22 – lučně-lesně-polní, reliéf – pahorkatiny, mírně teplá klimatická oblast

23 – lučně-lesně-polní se sídly, reliéf – zvlněné plošiny nížin, mírně teplá klimatická oblast

23 – lučně-lesně-polní se sídly, reliéf – roviny nížin, teplá klimatická oblast

25 – lesně-polní s vodními plochami a loukami, reliéf – zvlněné plošiny nížin, teplá klimatická oblast

30 – sadovnicko-polní, reliéf - zvlněné plošiny nížin, mírně teplá klimatická oblast

Tabule 40: Základní charakteristika vybraného území

Materiál

a
3Z2 – zemědělská krajina vrcholněstředověkého osídlení členitých pahorkatin a vrchovin Hercynika

3M2 – lesně-zemědělská krajina vrcholněstředověkého osídlení členitých pahorkatin a vrchovin Hercynika

3Z11 – zemědělská krajina vrcholněstředověkého osídlení širokých říčních niv

3R2 – rybníční krajina vrcholněstředověkého osídlení členitých pahorkatin a vrchovin Hercynika

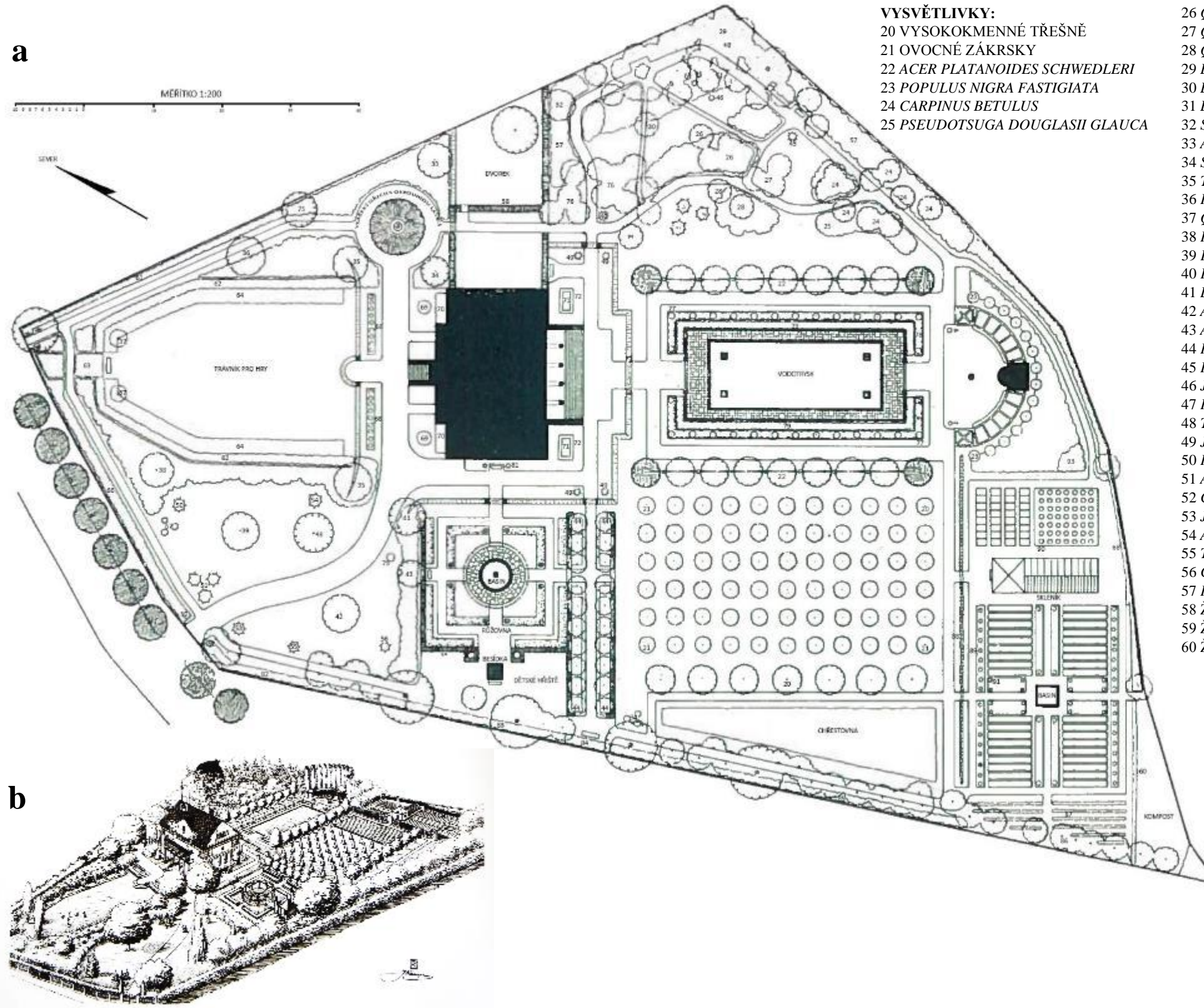
Typy krajinného rázu (a) a typy sídelních krajín a jejich plužin (b) v okolí České Skalice.

b
Krajiny vrcholněstředověkého osídlení Hercynského okruhu s výskytem návesní vsi, návesní silnicovky a silnicovky s plužinou traťovou nebo nepravou troťovou, lesní lánové vsi se záhumenicovou plužinou, a okrouhlice, čili lesní návesní vsi a krátké řadové vsi se záhumenicovou, převážně paprscitou plužinou.

Tabule 41: Základní charakteristika vybraného území

Josef Kumpán

VYSVĚTLIVKY:

- 20 VYSOKOKMENNÉ TŘEŠNĚ
- 21 OVOCNÉ ZÁKRSKY
- 22 ACER PLATANOIDES SCHWEDLERI
- 23 POPULUS NIGRA FASTIGIATA
- 24 CARPINUS BETULUS
- 25 PSEUDOTSUGA DOUGLASII GLAUCA

- 26 QUERCUS PEDUNCULATA
- 27 QUERCUS PALUSTRIS
- 28 QUERCUS PED. ROBUR
- 29 BETULA ALBA
- 30 BETULA ALBA FOL. ATROPURPUREA
- 31 BETULA ALBA FASTIGIATA
- 32 SALIX VITELLINA PENDULA
- 33 AESCULUS RUBICUNDA
- 34 SORBUS AUCUPARIA V. MORAVICA
- 35 TILIA ARGENTEA
- 36 POPULUS TREMULA
- 37 QUERCUS PED. FASTIGIATA
- 38 PLATANUS ORIENTALIS
- 39 FAGUS SYLV. PURPUREA MAJOR
- 40 FAGUS SYLVATICA PENDULA
- 41 LIRODENDRON TULIPIFERA
- 42 ACER PSEUDOPL. WORLEII
- 43 ACER NEGUNDO FOL. ARG. VAR.
- 44 PRUNUS PISSARDI
- 45 PINUS MONTANA
- 46 JUNIPERUS C. HIBERNICA
- 47 PICEA PUNGENS GLAUCA
- 48 TSUGA CANADENSIS
- 49 JUNIPERUS SABINA PROSTRATA
- 50 PINUS CEMBRA
- 51 ABIES CONCOLOR VIOLACEA
- 52 CHAMAECYPARIS LAVSONIANA
- 53 JUNIPERUS JAPONICA AUREA
- 54 ABIES NORDMANNIANA
- 55 THUYA GIGANTEA
- 56 CHAMAECYPARIS L. ALUMI
- 57 PICEA EXCELSA
- 58 ŽIVÝ PLOT THUYA
- 59 ŽIVÝ PLOT LIGUSTRUM OVALIFOL.
- 60 ŽIVÝ PLOT CARPINUS

- 61 PIRUS MALUS SCHEIDECKERI
- 62 SYRINGA V DRUŽÍCH
- 63 SPIRAEA THUNBERGI
- 64 PERENY
- 65 CERCIDIPHYLLUM JAPONICUM
- 66 BERBERIS VULG. FOL. ATROPURPUR.
- 67 PAEONIA ARBOREA
- 68 POLOKMENNÉ RŮŽE
- 69 MAGNOLIA SOULANGEANA
- 70 HYDRANGEA PANICULATA GRANDIFLORA
- 71 RHODODENDRONY
- 72 SPIRAEA BUMALDA A. WATERER
- 73 HIPPOPHAE RHAMNOIDES
- 74 SOPHORA JAPONICA
- 75 ACER DASYCARPUM
- 76 LARIX EUROPAEA
- 77 CEPHALOTAXUS FASTIGIATA
- 78 NÍZKÉ RŮŽE
- 79 ALPINKY
- 80 TAXUS BACCATA AUREA
- 81 THUYA OCC. GLOBOSA
- 82 CORNUS MAX
- 83 PHILADELPHUS CORONARIUS
- 84 CARAGANA ARBORESCENS
- 85 CORYLUS AVELANA
- 86 ŠVESTKY VYSOKOKMENNÉ
- 87 MALINY
- 88 SVISLÉ KORDONY OVOCNÉ
- 89 VYSOKOKMENNÉ RYBÍZY
- 90 JAHODY
- 91 REVEŇ
- 92 ANGREŠT A RYBÍZ KEŘE
- 93 MIŠPULE
- 94 KDOULE

Půdorys (a) a pohled (b) zahrady Ing. Čerycha v České Skalici. Rozčlenění zahrady je bohaté a vykazuje jak část okrasnou, tak i část užitkovou. Před založením zahrady byl pozemek plochým polem.

Tabule 42: Vila Čerych v České Skalici

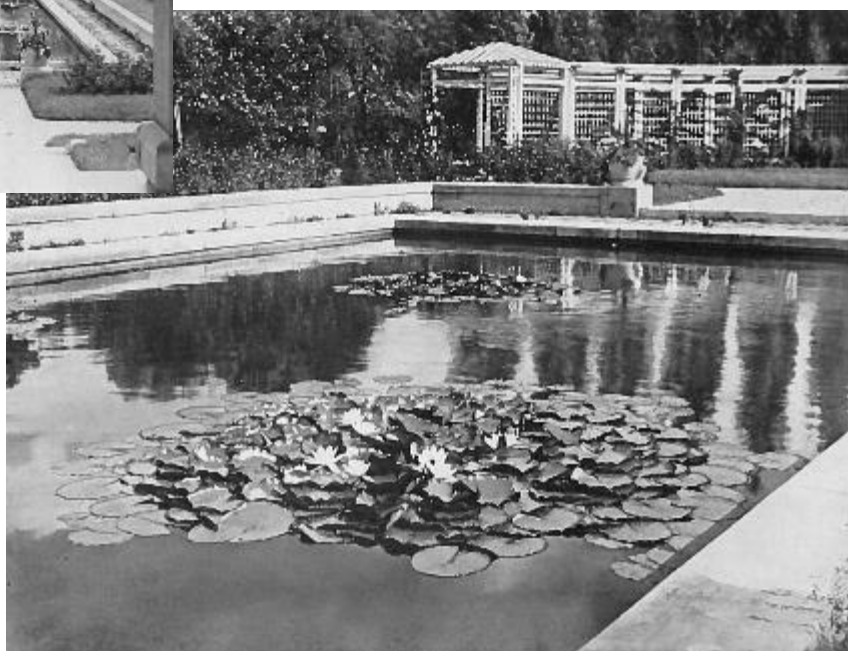
Josef Kumpán

a

b

c

Pohled (a) z verandy domu na bazén s vodotryskem, kamenné cesty (b) – na sucho položené plotny různé velikosti, mezery mezi nimi jsou vyplněny nízkými alpinkami a jak prázdňá by byla rozlehlá vodní hladina bez našich milých leknínů (c) Tyto snímky byly pořízeny sedm let po založení zahrady.

Josef Kumpán

a

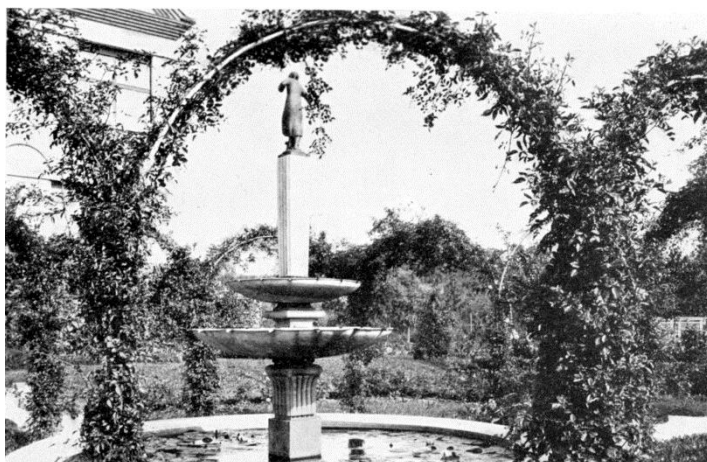
Zahrada, to jest nejvzácnější rámeček pro sochařské výtvořky. Zde se najde pro plastiky nejvhodnější pozadí, ale ne každá plastika hodí se pro každé místo. Rozdíl v materiálu, ze kterého je vyrobena, diktuje různá umístění. Tmavá bronzová socha nesnese tmavou zahradní zeleň a musí se umístit do klidného trávníku. Nejbližší okolí figurálních výzdob musí být klidné, bez pestrobarevného reje květin.

Jednotlivé zahradní úseky jeví se z různých stanovišť vždy jinak. Stojí-li pozorovatel na volné zahradní cestě a zhlíží-li nějaký zahradní předmět, není pro něho tak zajímavý, jako když jej pozoruje z okna domu, z nějakého zeleného zákoutí nebo z porostlé pergoly. Proto je potřeba vytvořit dle možnosti průhledy, orámované větvemi stromů nebo porostlou architekturou.

b

Josef Kumpán

a

(a) Rozárium sedm let po výsadbě

(b) Rozárium v roce 1997

b

(c) Rozárium v roce 2015

c

(d) Rozárium v současnosti

d

Josef Kumpán

a

b

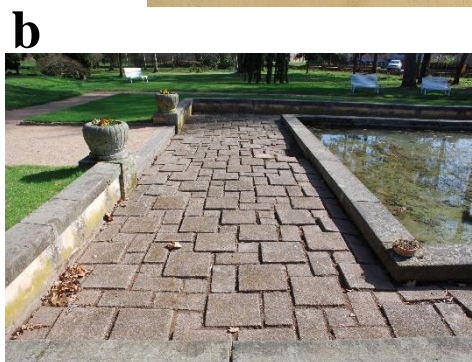
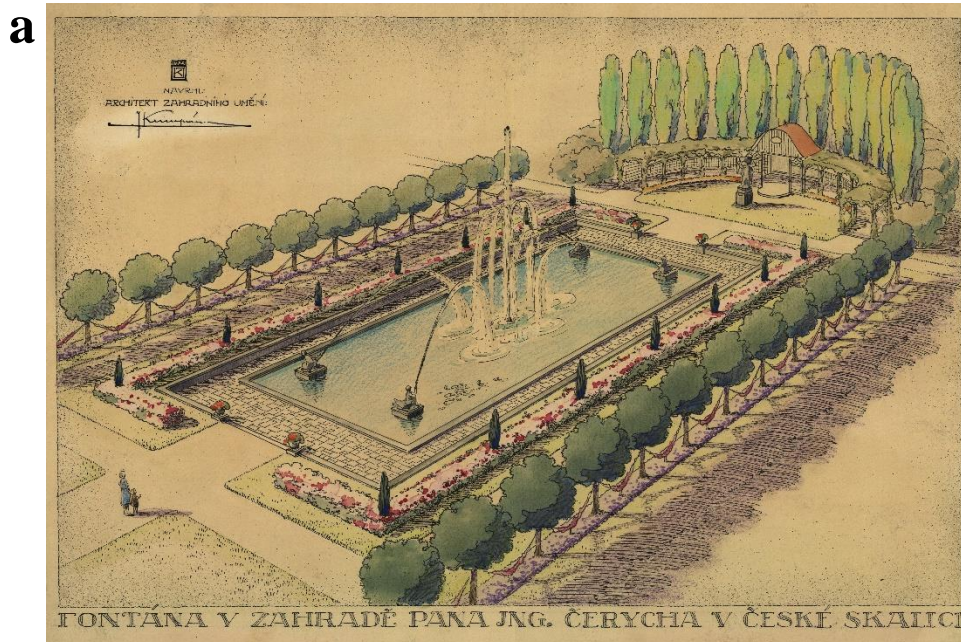
c

„Trávník pro hry“ v severní části zahrady. Na pozadí obrázku (a) z roku 1966 je vidět původní květinový záhon lemovaný šeríky.

V zahradě nemusí být všude cesty; květinami obklopená lavice (b) je umístěna na svěže zeleném trávníku a ohraničena dvěma *Quercus robur* 'Fastigiata'.

(c) Aktuální stav trávníku pro hry“.

Josef Kumpán

Pohled na okrasný bazén se stříky (a) dle původního návrhu; (b) – (e) vyčištění dlažby kolem okrasného bazénu s následnou obnovou alpinek v širokých spárách. Také výsadba leknínů (f) se dochovala a stále zvelebují hladinu tohoto bazénu.

5. Metody

Pro zpracování bakalářské práce bylo základem shromáždění dostupných materiálů. Potřebné zdroje informací byly získány v archivech Moravské zemské knihovny v Brně, ústavních knihovnách Mendelovi univerzity a z Nadace rozvoje občanské společnosti sídlící ve Vile Čerych. Shromážděné mapové podklady a ortofoto snímky jsou získány z ČUZK v digitální podobě, Atlasu krajiny ČR, Google Earth a internetových zdrojů⁸⁶.

Pro terénní šetření byly připraveny podkladové mapy území určující výškopis a polohopis, katastrální a základní mapy České republiky, mapy obsahující ortofoto snímky či původní koncept návrhu modelového objektu. Samotná terénní šetření probíhala v několika etapách, kdy se vymezilo modelové území, a byla zajištěna fotodokumentace. Všechna terénní šetření probíhala obdobným způsobem, kdy se muselo celé území projít, zakreslit do připravených map, zdokumentovat a zinventarizovat vegetační a technické prvky. Při dalším šetření se prováděly analýzy provozních vztahů, způsobu využití území a funkce ploch, analýza inventarizace vegetačních a technických prvků.

Pro provádění inventarizace vegetačních prvků byla použita metodika ŠIMEK (2011-12). Celá inventarizace vegetačních prvků je rozdělena do dvou etap. První část zahrnuje samotné hodnocení dřevin a jejich atributů při terénním šetření. V druhé části dochází k vyhodnocení výsledků získaných inventarizací dřevin v terénu.

Při práci byl použit software Adobe Photoshop, AutoCad 2015, Microsoft Word, Microsoft Excel a PowerPoint.

⁸⁶ <http://www.geology.cz/extranet/mapy/mapy-online/mapove-aplikace>
<http://www.geologicke-mapy.cz>
<http://geoportal.gov.cz/web/guest/map>
<http://cuzk.cz/Uvod.aspx>

6. Výsledky

Získané informace o území jsou prezentovány ve formě analýz s obrazovým doprovodem a z nich plynoucích východisek důležitých pro tvorbu návrhu.

6.1. Analýza území a širších vztahů

Modelové území se rozprostírá v jihozápadní části České Skalice nedaleko centra města. V blízkosti je situováno hned několik mateřských a základních škol, odkud žáci docházejí do Vily Čerých na různé výukové programy či na vycházky. Severozápadním směrem od modelového území protéká řeka Úpa a nachází se zde významné historické budovy, jako například barokní kostel Nanebevzetí Panny Marie a „malá“ fara, středověká Maloskalická tvrz pocházející přibližně z poloviny 14. století, muzeum Boženy Němcové a muzeum textilu. Jihovýchodním směrem se rozprostírá vodní nádrž Rozkoš. Městem prochází několik cyklotras plynoucích mezi nádrží Rozkoš a nedalekým Babiččiným údolím a Ratibořicemi. (viz mapa č. 1)

6.2. Analýza provozních vztahů v širším území

Analýza provozních vztahů je provedena pro zjištění přítomnosti všech typů dopravy a všech jejích součástí ovlivňujících modelové území.

Modelové území je dobře dostupné z důvodu autobusového nádraží situovaného v centru města na náměstí. Ani vlakové nádraží není daleko, nachází se asi 15 minut chůze východním směrem. V těsné blízkosti modelového objektu procházejí silnice II. a III. třídy, které jsou poměrně frekventované. Hlavní pěší provoz je soustředěn do centra města, na obě nádraží, k obchodům a průmyslovým budovám. (viz mapa č. 2)

Podrobnější analýza dopravy a intenzity provozu modelového objektu je prezentována na výkrese č. 1.

6.3. Analýza a interpretace územního plánu

Jak vyplývá z grafické podoby územního plánu, největší podíl zastoupení mají plochy s funkcí obytnou, ať už se jedná o rodinné domy či bytové. V okolí modelového objektu je naplánována další výstavba obytných domů a budov veřejné občanské vybavenosti. Jedinou plochou veřejné zeleně zde je právě modelový objekt, jež je přístupný pouze v pracovní dny a to ještě v omezené době. (viz mapa č. 3)

6.4. Analýza způsobu využití a intenzity provozu v modelovém objektu

Jak již vyplývá z předchozích analýz, v těsné blízkosti modelového objektu se nacházejí především zahrady u rodinných domů a mateřských škol. Situován je zde také průmyslový areál,

který znemožňuje vizuální propojení objektu s okolním městem. Na pozemcích vily je povolena automobilová doprava pouze pro zaměstnance a zásobování (při konání různých akcí, jako jsou svatby, přednášky, konference apod.). Veškerá doprava se zde omezuje na pěší provoz, jenž je z důvodu návštěvnosti dětí z mateřských škol poměrně intenzivní. (viz výkres č. 1)

6.5. Analýza inventarizace vegetačních a technických prvků

Inventarizace vegetačních prvků je zpracována pro zjištění stavu rostlinné složky. Při samotné analýze bylo zjištěno, že v prostoru převažují vzrostlé listnaté stromy, často pamatující ještě původní výsadby. Nejpočetnější zastoupení ze vzrostlých stromů má *Betula pendula*, *Quercus robur* či *Picea abies* a *Picea pungens*. V zahradě se nachází velké množství dřevin původní výsadby, jež jsou zastoupeny nejrozličnějšími, dnes i některými vzácnými, kultivary. (viz výkres č. 2, graf 1 a 2, tabulka 1 a 2)

Z vyhodnocení dendrologického potenciálu vyplývá, že v objektu převažují, z více než 75%, jedinci plně perspektivní, z čehož téměř 60% zaujímají dřeviny s vysokým dendrologickým potenciálem bez rozhodujícího vlivu na aktuální kompozici a 16% zaujímají jedinci s vysokým dendrologickým potenciálem, kteří mají přímý vliv na aktuální kompozici. Necelá čtvrtina jedinců potom náleží do skupiny dřevin s krátkodobým předpokladem existence. Zde přibližně 21% zaujímají dřeviny s nízkým dendrologickým potenciálem, mající přímý vliv na rozpad aktuální kompozice. Do zbylých 3% náleží jedinci s nízkým dendrologickým potenciálem, kteří mají nedostatky v pěstební péči.

V současné době probíhá obnova zahrady dle historických pramenů, dochází zde proto k odstraňování nepůvodních dřevin, likvidaci náletů či odstranění nebezpečných stromů a větví.

Při zpracování inventarizace technických prvků bylo zjištěno, že se v celém areálu nevyskytuje jediný odpadkový koš, pouze dva popelníky umístěné u vstupu do vily. Lavičky jsou mimo vegetační období uloženy v pergole a přes sezónu bývají rozmístěny především kolem bazénu. Také v této zahradě bylo pamatováno na ptactvo, proto je zde na travnatém parteru (dříve trávník pro hry) umístěno krmítko a vedle besídky pítka. Příjezdová cesta je ze zpevněného živičného povrchu. Ostatní pěšiny jsou z mlatu či betonových dlaždic.

6.6. Koncept řešení prostoru

Zahrada u Vily Čerych je rekreačním prostorem, umožňujícím různé druhy aktivit. Byly zde navrženy květinové záhony v historickém kontextu se zaměřením na tvorbu Josefa Kumpána. Autorka se přitom soustředí na dva prostory nacházející se na hlavní podélné ose pozemku, kde se snaží obnovit květinová rabata dle dochovaných Kumpánových plánů a skic, s ohledem na dostupnost použitých rostlin. (viz výkres č. 2)

Prvním prostorem je bývalý „trávník pro hry“, jenž byl lemován květinovými záhony a ohraničen nízkými keři. Tyto záhony jsou osově souměrné podle příčné osy vily. Na hlavní podélné ose proti půlkruhovému schodišti je umístěna lavička, jež záhon rozděluje na dvě ramena. Na záhonech

jsou kombinovány různé typy rostlin od alpinek přes středně vysoké trvalky, letničky, dvouletky, až po hlíznaté rostliny a vysoké, soliterně rozmístěné pereny. V přední části záhonu se nacházejí nízké byliny typu *Phlox divaricata*, *Lychnis viscaria* 'Splendens', *Dianthus barbatus*, *Dianthus plumarius*, *Primula denticulata*, *Arabis alpina* 'Flore Pleno' a *Aster alpinus*. Střední část záhonu tvoří *Coreopsis grandiflora*, *Helenium autumnale* 'Pumilum Magnificum', *Phlox paniculata*, *Iris germanica*, *Lychnis chalcedonica*, *Aquilegia vulgaris*, *Gaillardia aristata* a *Achillea ptarmica*. Zadní část je tvořena pomocí *Delphinium hybridum*, *Aster amellus*, *Dahlia variabilis*, *Paeonia chinensis*, *Althaea rosea* a *Tanacetum coccineum*. Pozadí rabat dotváří nízké kvetoucí keře *Syringa* × *chinensis*.

Druhým zajímavým prostorem je plocha kolem bazénu s lekníny. Zde byly vytvořeny záhonky alpinek se zastoupením *Armeria maritima*, *Iberis sempervirens*, *Arabis alpina* 'Flore Pleno', *Aster alpinus*, *Phlox divaricata*, *Lychnis viscaria* 'Splendens', *Dianthus plumarius*, *Arenaria caespitosa*, *Cerastium tomentosum*, *Campanula carpatica*, *Sedum album*, *Sedum acre*, *Adonis vernalis*, *Alyssum saxatile*, *Euphorbia polychroma*, *Aubrieta deltoidea*, *Gentiana acoulis*, *Iris pumila* a *Veronica prostrata*. Pozadí těmto alpínkám dotváří záhony nízkých růží se soliterními *Cephalotaxus harringtonia* 'Fastigiata' umístěnými ve střední linii záhonu.

Za květinový detail lze považovat i rostliny v nádobách, proto nejsou opomenuty nádoby kolem bazénu, na sousoší tří putti ani na sloupcích u hlavního vjezdu do zahrady. Zde je navržena každoroční výsadba sezónních rostlin typu *Ageratum houstonianum* 'Tetra Blue Mink', *Heliotropium arborescens*, *Sanvitalia procumbens*, *Glechoma hederacea* var. *variegata*, *Iresine herbstii* 'Acuminata', *Osteospermum ecklonis*, *Plectranthus coleoides*, *Helichrysum petiolare*, *Dianthus chinensis* 'Baby Doll' a *Petunia* × *hybrida grandiflora nana*.

7. Diskuse

První (teoretická) část práce je pojata jako literární rešerše, kde se autorka seznamuje s danou problematikou. Shrnuje zde principy tvorby květinových záhonů prostřednictvím významných zahradních architektů, jejichž poznatky budou následně využity ve vlastním návrhu.

Praktická část potom zpracovává vlastní návrh v modelovém území Česká Skalice. Celková koncepce návrhu se zabývá květinovým detailem v historickém kontextu přelomu 19. a 20. století.

Při shromažďování dostupných informací autorka zjistila, že od roku 1989 probíhají v celém areálu postupné obnovy. Nejprve se začala opravovat vila a postupně se přešlo i na přilehlou zahradu, jež se nacházela ve zdevastovaném stavu. Bratři Čerychové v roce 2001 darovali vilu i se zahradou Nadaci rozvoje občanské společnosti (NROS). Tato nadace a občanské sdružení Centrum rozvoje České Skalice nadále vilu spravuje a zajišťuje její využití ke kulturně vzdělávacím účelům. Na její bedra připadla tíha odpovědnosti za předchozí léta nezájmu a zanedbané péče o kulturní dědictví tohoto výjimečného komplexu. Avšak díky jejich iniciativě se postupně daří získávat finanční prostředky na záchranu a obnovu zahrady, především zahradního mobiliáře, unikátního Kumpánova díla. Postupně byl opraven altán s pergolami, zahradní besídka, nově byly vyrobeny dřevěné zahradní lavice a vyměněny lampy. V rámci projektu Slavnost stromů se od roku 2003 každoročně do zahrady vysazují některé z chybějících dřevin. Díky využití zahrady pro natáčení filmu *Odcházení*, se v roce 2010 mohly obnovit mlatové cesty na hlavním parteru okolo okrasného bazénu. Také nános z dlažby kolem tohoto bazénu byl odstraněn, mezery mezi dlaždicemi vyčištěny a postupně se v nich obnovují původní výsadby alpinek. Bylo také zjištěno, že i přes původní Kumpánův návrh „kamenných ploten“ okolo tohoto bazénu, bylo již při realizaci použito pouze betonových dlaždic třech velikostí (zřejmě již tehdy majitelé také šetřili). V roce 2014 bylo obnoveno rozárium v trochu zjednodušené podobě. Zahradě dosud chybí barevné akcenty květinových záhonů, jež byly vzhledem k náročné údržbě obnoveny pouze v minimálním rozsahu v podobě již zmíněného rozária. Jelikož vila funguje jako nezisková organizace, není proto reálné obnovovat květinové záhony v původní podobě a rozsahu. Těchto záhonů bývalo mnohem více, než dokládá Kumpánův návrh. Paní Marie Čerychová byla totiž velkou milovnicí květin, a tak jich spoustu vysadila nad rámec základního projektu.

Přes to všechno se autorka snaží obnovit alespoň ty nejdůležitější části, které napomáhají prostoru navrátit jeho vážnost a úctu.

8. Závěr

Snahou autorky bakalářské práce bylo podat ucelený přehled o vývoji květinového detailu v dílech zahradního umění poloviny 19. a počátku 20. století. Práce klade důraz na jednotlivé kompoziční principy zakládání různých bylinných vegetačních prvků se zaměřením na tvorbu významného českého zahradního architekta, Josefa Kumpána. On i další tvůrci tohoto období byli ovlivněni studiem v zahraničí a získané zkušenosti poté aplikovali ve své tvorbě i na našem území. Nutno tedy konstatovat, že české země nezůstávaly pozadu, ale šly souběžně s dobovými mezinárodními trendy.

Ve srovnání se současnými výsadbami byly tehdejší záhony mnohem náročnější na zpracování a to ve všech ohledech. Zakládány bývali hlavně velmi finančně nákladné kobercové záhony, na jejichž návrhy a založení byla zapotřebí zručnost a invence jejich tvůrců. Dnes se tyto nákladné záhony dochovaly jen na velmi málo místech, především v historických zahradách a parcích u zámků.

Zjištěné poznatky a informace byly aplikovány do modelového objektu v České Skalici a na jejich základě byla sestavena obnova původních květinových záhonů.

Tato bakalářská práce může být cenným zdrojem informací o tehdejšímu využití květinového detailu v jakékoli formě. Autorka si je vědoma že dané téma je velice specifické a široké, vyžadující tudíž dlouhodobé studium, aby byl čtenáři předložen kompletní ucelený pohled na dané téma.

9. Souhrn, Resume, klíčová slova

Souhrn

Bakalářská práce se věnuje květinovému detailu v tvorbě významných zahradních tvůrců poloviny 19. a počátku 20. století. Pozornost je věnována stylům zahradně architektonické tvorby tohoto období a jeho tvůrcům. Práce je zaměřena na květinový detail, neboli na různé způsoby použití bylin nejenom v soukromých zahradách, ale i parcích, lázeňských městech či hřbitovech. Dále se tato práce soustředí na život a tvorbu konkrétní osobnosti zahradního umění, Josefa Kumpána, který významným způsobem ovlivnil tehdejší zahradní a krajinářskou tvorbu na našem území. Získané informace jsou následně aplikovány na modelovém objektu zahrady v České Skalici. Na základě zjištěných výsledků z terénního průzkumu, historických fotografií a map, původních plánů zahrady a skic je sestavena rekonstrukce původních květinových záhonů. Získané informace doprovází bohatá obrazová dokumentace.

Klíčová slova

Květinový detail, přelom 19. a 20. století, Josef Kumpán, Vila Čerych

Resume

Bachelor thesis is dedicated to the floral detail in the creation of significant garden creators late 19th and early 20th centuries. Attention is paid to the styles of garden architect making this period and its creators. Thesis is focused on floral detail, or to different ways to use herbs not only in private gardens as well as parks, spa towns and cemeteries. Furthermore, this thesis focuses on the life and work of the specific personality of garden art, Joseph Kumpán, who significantly influenced the former garden and landscape creation in our country. The information obtained is then applied to the object model gardens in the Česká Skalice. Based on the results of the field survey, historic photographs and maps of the original garden plans and sketches have been prepared reconstruction of the original flowerbeds. The information obtained is accompanied by rich visual documentation.

Keywords

Floral detail, turn of the 19th and 20th centuries, Joseph Kumpán, Vila Čerych

10. Seznam použité literatury a pramenů

CHALUPNÍKOVÁ, Barbora. *Vývoj zahradní architektury 1. poloviny 20. století se zaměřením na zahradního architekta Josefa Vaňka*. Pardubice, 2011. 109 s. Bakalářská práce. Univerzita Pardubice, fakulta filozofická. Dostupná z: <https://dk.upce.cz/handle/10195/40950>

CULEK, Martin (ed.). *Biogeografické členění České republiky*. Praha: Enigma, 1996. ISBN 80-85368-80-3.

ČERYCH, Ladislav. *Vila Čerych 1924-2011: Neobyčejný příběh Vily Čerych: Odcházení a návraty*. Česká Skalice: Centrum rozvoje Česká Skalice, 2012, 155 s. ISBN 978-80-254-9495-0.

DEMEK, Jaromír a Peter MACKOVČIN (eds.). *Zeměpisný lexikon ČR*. Vydání 3. přepracované. Brno: Mendelova univerzita v Brně, 2014. ISBN 978-80-7509-113-0.

DOKOUPIL, Zdeněk. *Historické zahrady v Čechách a na Moravě*. Praha: Nakladatelství československých výtvarných umělců, 1957, 67 s., [118] s. obr. příloh. Česká architektura, sv. 1.

DOKOUPIL, Zdeněk. *Zahrada a park v historickém vývoji: Určeno pro posluchače fakulty arch. a pozemního stavitelství v Brně a zahradnické fakulty v Lednici*. 1. vyd. Praha: SNTL, 1957, 119 s.

DOLENSKÝ, Antonín. *Kulturní adresář ČSR: biografický slovník žijících kulturních pracovníků a pracovníc*. Praha: Josef Zeibrdlich, 1934, 586 s., 1 obr. příl.

DUMEK, Josef. *Zahrady pro okrasu a pěstování květin*. 6. vyd. Praha: Josef Dumek, 1890, 36 s.

DVOŘÁČEK, Petr. *Naše nejkrásnější historické zahrady*. 1. vyd. Olomouc: Rubico, 2008, 215 s. ISBN 978-80-7346-091-4.

FIERLINGER, Otakar. *Zahrada a obydlí: základní zásady zahradní komposice*. V Praze: Jan Laichter, 1938, 55 s., [32] l. fot. příl. Umění a řemesla, 14.

FRÝBORTOVÁ, Oldřiška. *Květinový detail v objektech s kulturně historickými hodnotami*. Lednice, 2013. 104 s. Diplomová práce. Mendelova univerzita v Brně, Zahradnická fakulta v Lednici

FULÍN, Martin. *Květiny zahradní v zimě venku vytrvalé: (pereny či ostálky) : návod ku pěstění a použití jich v zahrádkách, zahradách i sadech : rukověť pro každého milovníka zahradnictví a přátele květin*. V Praze: Zemědělské knihkupectví A. Neubert, 1925, 292 s.

GREMNICA, Tomáš. *Analýza města Česká Skalice*. Praha: Ústav pro ekopolitiku, 2013.

HRNČIAROVÁ Tatiana, MACKOVČIN, Petr, ZVARA, Ivan et al. *Atlas krajiny České republiky: Landscape atlas of the Czech Republic*. Praha: Ministerstvo životního prostředí ČR, Průhonice: Výzkumný ústav Silva Taroucy pro krajinu a okrasné zahradnictví, v. v. I., 2009, 332 p. ISBN 978-80-85116-59-5.

HUSA, Václav. *Dějiny Československa*. 1. vyd. Praha: Orbis, 1961, 496 s., [16] l. barev. obr. příl. Naše vlast (Orbis).

KAMENICKÝ, Karel. Ornament. In KAVINA, Karel, et al. *Zahradnická a ovocnicko-vinařský slovník naučný: Díl III. N-Ž*. Praha: Československá akademie zemědělská, 1942, s. 91.

KAVKA, Bohumil. Květiny. In STEHLÍK, Václav, et al. *Naučný slovník zemědělský: 3 K-L*. Praha: Státní zemědělské nakladatelství, 1971, s. 832

KAVKA, Bohumil. Obruba. In STEHLÍK, Václav, et al. *Naučný slovník zemědělský: 5 N-O*. Praha: Státní zemědělské nakladatelství, 1972, s. 365

KAVKA, Bohumil. Rabato. In STEHLÍK, Václav, et al. *Naučný slovník zemědělský: 8 Q-Ž*. Praha: Státní zemědělské nakladatelství, 1981, s. 11-12.

KLEČKA, Kumpán. In KAVINA, Karel. Et al. *Zahradnický a ovocnicko-vinařský slovník naučný: Díl II. E-M*. Praha: Československá akademie zemědělská, 1938, s. 401

KLOUČEK, Josef. Parter. In KAVINA, Karel, et al. *Zahradnický a ovocnicko-vinařský slovník naučný: Díl III. N-Ž*. Praha: Československá akademie zemědělská, 1942, s. 137

KŘESADLOVÁ, Lenka a Stanislav VILÍM. *Dvouletky a letničky*. Vyd. 1. Brno: Computer Press, 2004, 95 s. Abeceda české zahrady (CP Books). ISBN 80-251-0242-4.

KULIŠAN, Alois Josef. *Květinové skupiny: Návod k zakládání, osazování a ošetřování květinových skupin jak kobercových a kvetoucích, tak i listnatých. S čtenými návrhy a snímky provedených prací, jakož i popisem všech rostlin, hodících se k jejich osazování*. V Praze, Zemědělské knihkupectví A. Neubert, rok neuveden, 56 s.

KUMPÁN, Josef. *Novodobá zahrada: hlavní zásady při zakládání nebo přeměňování zahrad domácích*. Praha: Československé zahradnické listy, 1920, 46 s.

KUMPÁN, Josef. *Novodobé zahrady*. Praha: Nákladem Vydavatelství národohospodářských publikací V. J. Procházka, rok neuveden, 96 s.

KUMPÁN, Josef. *Před založením zahrady: stěžejní podmínky, na něž nutno bráti zřetel před zakládáním soukromých zahrad*. Praha: vlastním nákladem, 1930

KUMPÁN, Josef. *Sadová úprava vesnice: zahrady na venkově: nepostradatelná příručka pro obecní úřady, okrašlovací spolky a majitele zahrad na venkově: obsahuje mimo jiné seznamy a popisy rostlin, jež se hodí k vysazování na návěs a do venkovských zahrad*. Praha: J. Kumpán, 1939, 52 s.

KUŤKOVÁ, T. ŠIMEK, P. *Kritické zhodnocení nabídky trvalek na našem trhu: Záhon květin*. In Luhačovice 2000. Luhačovice: Společnost pro zahradní a krajinářskou tvorbu, 2000, s. 55

KYNČL, Jan, Josef KUMPÁN a Jaroslav HNĚVKOVSKÝ. *Domácí zahradnictví*. 2. doplněné vydání. Praha: Orbis, 1928, 244 s.

MACOUN, Stanislav. Květnice. In KAVINA, Karel. Et al. *Zahradnický a ovocnicko-vinařský slovník naučný: Díl II. E-M*. Praha: Československá akademie zemědělská, 1938, s. 413-414

MACOUN, Stanislav. Rabato. In KAVINA, Karel. Et al. *Zahradnický a ovocnicko-vinařský slovník naučný: Díl III. N-Ž*. Praha: Československá akademie zemědělská, 1942, s. 304

MAREČEK, Jiří. Arabeska. In MAREČEK, František. *Zahradnický slovník naučný: 1 A-C*. Praha: Ústav zemědělských a potravinářských informací, 1994, s. 120. ISBN: 80-85120-51-8.

MAREČEK, Jiří. Květinový záhon. In MAREČEK, František. *Zahradnický slovník naučný: 3 CH-M*. Praha: Ústav zemědělských a potravinářských informací, 1997, s. 250. ISBN: 80-85120-62-3.

MAREČEK, Jiří. Rabato. In MAREČEK, František. *Zahradnický slovník naučný: 5 R-Ž*. 1. vyd. Praha: Ústav zemědělských a potravinářských informací, 2001, 674 s. ISBN 80-7271-075-3.

MAREČEK, Jiří. *Zahrada a její uspořádání*. 1. vyd. Praha: Státní zemědělské nakladatelství, 1975, 287, [6] s., [8] s. barev. fot. příl. Rostlinná výroba (Státní zemědělské nakladatelství).

MATOUŠ, Ján. Květiny kobercové. In STEHLÍK, Václav, et al. *Naučný slovník zemědělský: 3 K-L*. Praha: Státní zemědělské nakladatelství, 1971, s. 834.

NOVÁK, Zdeněk. Kobercové záhony. In MAREČEK, František. *Zahradnický slovník naučný: 3 CH-M*. Praha: Ústav zemědělských a potravinářských informací, 1997, s. 181. ISBN 80-85120-62-3.

NOVÁK, Zdeněk. Parter. In MAREČEK, František. *Zahradnický slovník naučný: 4 N-Q*. Praha: Ústav zemědělských a potravinářských informací, 1999, s. 221. ISBN 80-86153-60-6.

OTTOMANSKÁ, Stanislava a Šárka STEINOVÁ. *Život a dílo zahradního architekta Josefa Kumpána (1885-1961)*. Praha: Národní zemědělské muzeum, 2015. ISBN 978-80-86874-62-3.

- PACÁKOVÁ-HOŠŤÁLKOVÁ, Božena. *Zahrady a parky v Čechách, na Moravě a ve Slezsku*. 1. vyd. Praha: Libri, 1999, 521 s., [32] s. obr. příl. ISBN 80-85983-55-9.
- STEINOVÁ, Šárka. *František Thomayer - život a dílo zahradního architekta*. Praha: Národní zemědělské muzeum, 2008. ISBN 978-80-86874-09-8.
- SVOBODA, Kumpán. In MAREČEK, František. *Zahradnický slovník naučný: 3 CH-M*. Praha: Ústav zemědělských a potravinářských informací, 1997, s 237. ISBN 80-85120-62-3.
- TĚŠITEL, Jan J. *Naše rodinné zahrady*. Část I. V Praze: Zemědělské knihkupectví A. Neubert, 1931. 384 s.
- TĚŠITEL, Jan Josef. *Pěstování květin v zahradách a zahrádkách*. 2. přepracované a značně rozmnožené vyd. V Praze: Zemědělské knihkupectví A. Neubert, 1930, 196 s. Rolníková knihovna.
- THOMAYER, František. *Flora: časopis vědecko-zahradnický: orgán zahradnického spolku Floza v Praze*, ročník I. a II. Praha: Vilímek, 1883-1884
- THOMAYER, František. *Flora: časopis vědecko-zahradnický: orgán zahradnického spolku Floza v Praze*, ročník III. a IV. Praha: Vilímek, 1885-1886
- URLICH, Petr (ed). *Slavné vily Královéhradeckého kraje*. 1. vyd. v českém jazyce. Praha: Foibos, 2009, 180 s. Slavné vily. ISBN 978-80-87073-07-0.
- VANĚK, Josef. *Květinová výzdoba hrobů*. V Chrudimi: Nakladatelství zahradnické literatury (Josef Vaněk), 1940, 158 s.
- VANĚK, Josef. *Nejkrásnější ozdobou zahrady jsou pereny: květiny zahradní vytrvalé, jich pěstění a upotřebení*. Chrudim: Zahradnická bursa, 1925, 362, [4] s.
- VANĚK, Josef. Obruba. In KAVINA, Karel, et al. *Zahradnický a ovocnicko-vinařský slovník naučný: Díl III. N-Ž*. Praha: Československá akademie zemědělská, 1942, s. 53
- VANĚK, Josef. *Zahrada: ilustrovaný měsíčník, věnovaný zahradám vilovým a domácím všeho druhu, zvláště pak zahradám*. Ročníku XXII. sešit 18. Chrudim: Nákladem vydavatelstva „Zahrada“ Josef Vaněk. Grafické závody V. & A. Janata, Nový Bydžov, 1928, 288 s.
- VANĚK, Josef. *Zahradnické květinářství: pěstování nejdůležitějších tržních a hrnkových rostlin: praktický návod pro zahradníky, zahradnický dorost a pro školy*. Chrudim: Nakladatelství zahradnické literatury (Jos. Vaněk), 1949, 826 s., xxxii l. barev. obr. příl.

VLČEK, Pavel (ed.). *Encyklopedie architektů, stavitelů, zedníků a kameníků v Čechách*. Vyd. 1. Praha: Academia, 2004, 761 s. ISBN 80-200-0969-8.

Internetové zdroje

<http://www.geology.cz/extranet/mapy/mapy-online/mapove-aplikace>

<http://www.geologicke-mapy.cz>

<http://www.ceskaskalice.cz>

https://cs.wikipedia.org/wiki/Česká_Skalice

<http://kokorinsko.ochranaprirody.cz/charakteristika-oblasti/klimaticke-pomery/>

<http://www.florart.cz/news.htm#fulin>

<http://geoportal.gov.cz/web/guest/map>

http://geoportal.gov.cz/web/guest/map?wms=http://mapy.geology.cz/arcgis/services/Inspire/Pudni_typ_y/MapServer/WMServer

<http://www.mestonachod.cz/mestsky-urad/vystavba/projednavane-uzemni-plany/>

<http://cuzk.cz/Uvod.aspx>

11. Seznam použitých ilustrativních tabulí

TABULE 1 – Styly zahradně architektonické tvorby konce 19. a počátku 20. století

- (a) – Secesní zahrada – PACÁKOVÁ-HOŠŤÁLKOVÁ (1999), s. 39
- (b) – Kubistická zahrada – PACÁKOVÁ-HOŠŤÁLKOVÁ (1999), s. 40
- (c) – Vilová čtvrť Baba v Praze – PACÁKOVÁ-HOŠŤÁLKOVÁ (1999), s. 41
- (d) – Funkcionalistická zahrada – PACÁKOVÁ-HOŠŤÁLKOVÁ (1999), s. 42

TABULE 2 – Rabato při domě nebo jiné zdi, plotě apod. – VANĚK (1925), s. 311, obr. 264

TABULE 3 – Rabato při domě nebo jiné zdi, plotě apod. – VANĚK (1925)

- 1. Normální osázení – výběr peren pro květenství přes celé léto – VANĚK (1925), s. 311-312

TABULE 4 – Rabato s okolo vedoucími cestami – VANĚK (1925), s. 321, obr. 266

TABULE 5 – Rabato s okolo vedoucími cestami – VANĚK (1925)

- 1. Normální osázení pro květenství přes celé léto – VANĚK (1925), s. 321-322

TABULE 6 – Rabato - FULÍN (1907, 1908)

- (a) – Plastická ozdoba pro rovnočarý trávník – FULÍN (1907), s. 230-231, obr. 142; (1908), s. 6-7, obr. 4)
- (b) – Rabátko či lemůvka z rostlinné mosaiky s nákresem dle národního ornamentu – FULÍN (1907), s. 231, obr. 143; (1908), s. 7, obr. 5

TABULE 7 – Rabato – KULIŠAN (rok neuveden)

- (a) – Květinové rabato s růžemi a boční pohled – KULIŠAN (rok neuveden), s. 30, obr. 36
- (b) – Kobercové rabato s národním ornamentem – KULIŠAN (rok neuveden), s. 30, obr. 35

TABULE 8 – Rabato

- (a) – Květinová rabata s architektonickou výzdobou – KULIŠAN (rok neuveden), s. 17, obr. 13
- (b) – Květinový záhon s ratolestí a růžicí – FULÍN (1898), s. 28

TABULE 9 – Rabato – FULÍN (1900)

- (a) – Mosaiková bordura – FULÍN (1900), s. 164-165; (1907), s. 231-232, obr. 144; (1908), s. 7-8, obr. 6
- (b) – Mosaiková bordura – FULÍN (1900), s. 164-165

TABULE 10 – Skupiny květinové – KULIŠAN (rok neuveden)

- (a) – Průřez skupiny umístěné na okraji trávníku – KULIŠAN (rok neuveden), s. 8, obr. 3

- (b) – Rozdělení skupiny pomocí kruhů a přímek pro správné nanesení plánu – KULIŠAN (rok neuveden), s. 18, obr. 14
- (c) – Jednoduchá skupina s kobercovou obrubou – KULIŠAN (rok neuveden), s. 20, obr. 15

TABULE 11 – Skupiny květinové

- (a) – Kruhová skupina se sovkou ve středu, s průřezem skupinou – THOMAYER. In FULÍN (1886), s. 66-67; FULÍN (1907), s. 234, obr. 151; (1908), s. 10, obr. 13
- (b) – Vypouklá kruhová skupina jako koberec – FULÍN (1901), s. 5; (1907), s. 241, obr. 162; (1908), s. 17, obr. 24
- (c) – Kruhová skupina se šestipaprskovou hvězdou – THOMAYER. In FULÍN (1901), s. 39 a 41

TABULE 12 – Skupiny květinové – FULÍN (1910)

- (a) – Osamocená vysoká plastická skupina s kruhovou bordurou – FULÍN (1910), s. 37, obr. 15
- (b) – Figurální empírová mosaika – FULÍN (1910), s. 88, obr. 30
- (c) – Kruhová skupina s vloženou mosaikou – FULÍN (1910), s. 164, obr. 58

TABULE 13 – Skupiny květinové – FULÍN (1907 a 1908)

- (a) – Elipsa s mřížovým nákresem – FULÍN (1907), s. 232, obr. 146; (1908), s. 8, obr. 8
- (b) – Elipsa z květin s mosaikovou obrubou – FULÍN (1907), s. 232, obr. 147; (1908), s. 8, obr. 9
- (c) – Skupina z květin ve volném seřazení s pravidelnou obrubou – FULÍN (1907), s. 233, obr. 148; (1908), s. 9, obr. 10

TABULE 14 – Skupiny květinové

- (a) – Seskupení nejrůznějších rostlin v jeden celek – THOMAYER. In FULÍN (1894), s. 31-32; FULÍN (1907), s. 240-241, obr. 161; FULÍN (1908), s. 16-17, obr. 23
- (b) – Skupina hvězdovitá – KULIŠAN (rok neuveden), s. 10, obr. 6
- (c, d) – Čtvercové skupiny – KULIŠAN (rok neuveden), s. 11, obr. 7; s. 12, obr. 8

TABULE 15 – Skupiny listnaté

- (a) – Skupina velkolistých dekorativních rostlin – R. In FULÍN (1900), s. 116-117; FULÍN (1907), s. 245, obr. 168; (1908), s. 21, obr. 30
- (b) – Seskupení výhradně z druhů *Echeveria* – FULÍN (1894); (1907), s. 245, obr. 169; (1908), s. 21, obr. 31
- (c) – Dekorativní skupina tropických rostlin – FULÍN (1907), s. 244, obr. 167; (1908), s. 20, obr. 29

TABULE 16 – Skupiny kobercové – KULIŠAN (rok neuveden)

- (a-c) – Kruhová kobercová skupina – KULIŠAN (rok neuveden), s. 22, obr. 19, 20; s. 23, obr. 21

TABULE 17 – Skupiny kobercové – KULIŠAN (rok neuveden)

- (a-b) – Moderní kobercová skupina s celkovým pohledem – KULIŠAN (rok neuveden), s. 25, obr. 25, 26
- (c) – Kobercová skupina s průřezem – KULIŠAN (rok neuveden), s. 26, obr. 27

TABULE 18 – Skupiny květinové – KULIŠAN (rok neuveden)

- (a-b) – Kobercová skupina elipsovité – KULIŠAN (rok neuveden), s. 27, obr. 29; s. 26, obr. 28
- (c) – Elipsovité květinová skupina s kobercovou obrubou – KULIŠAN (rok neuveden), s. 27, obr. 30

TABULE 19 – Skupiny květinové – KULIŠAN (rok neuveden)

- (a-b) – Kobercová skupina elipsovité – KULIŠAN (rok neuveden), s. 28, obr. 31, 32
- (c) – Kobercová partie půlkruhovitá – KULIŠAN (rok neuveden), s. 9, obr. 5

TABULE 20 – Skupiny květinové

- (a) – Skupina jubilejních koberců v důstojnických sadech v Hradci Králové – FULÍN (1899), s. 57
- (b) – Sad „Pod Havlíčkem“ – Č. et F. In FULÍN (1903), s. 88-90
- (c) – Sluneční hodiny v sadech před Vlašským dvorem – Č. et F. In FULÍN (1903), s. 88-90; FULÍN (1907), s. 242, obr. 164; (1908), s. 18, obr. 26

TABULE 21 – Květinové skupiny ornamentální

- (a) – Jednoduché základní tvary československé ornamentiky pro květinové skupiny – THOMAYER. In FULÍN (1896), s. 158; FULÍN (1907), s. 228, obr. 138
- (b) – Složitější základní tvary československé ornamentiky pro květinové skupiny – THOMAYER. In FULÍN (1896), s. 159; FULÍN (1907), s. 229, obr. 139; (1908), s. 5, obr. 1

TABULE 22 – Květinové skupiny ornamentální – KULIŠAN (rok neuveden)

- (a) – Kobercová skupina s národním ornamentem a průřezem – KULIŠAN (rok neuveden), s. 29, obr. 33
- (b) – Kobercová skupina s národním ornamentem – KULIŠAN (rok neuveden), s. 29, obr. 34

TABULE 23 – Květinové skupiny ornamentální

- (a) – Ornamentální skupina květinová – THOMAYER. In FULÍN (1886), s. 5-7
- (b) – Elipsa s českým ornamentem – THOMAYER. In FULÍN (1896), s. 199; FULÍN (1907), s. 237, obr. 156; (1908), s. 13, obr. 18

TABULE 24 – Skupiny květinové

- (a-c) – Mosaikové skupiny s použitím oplétavých rostlin – FULÍN (1907), s. 239, obr. 158-160; (1908), s. 15, obr. 20-22

TABULE 25 – Skupiny květinové

- (a) – Ukázka plastické figurální mosaiky – medailon s tvarem brouka – FULÍN (1907), s. 243, obr. 165; (1908), s. 19, obr. 27
- (b) – Ukázka umělecké květinové plastiky – česká koruna – THOMAYER. In FULÍN (1896), s. 160; FULÍN (1907), s. 244, obr. 166; (1908), s. 20, obr. 28
- (c) – Figurální skupina z pnoucích a dekorativních rostlin – FULÍN (1907), s. 246, obr. 170; (1908), s. 22, obr. 32

TABULE 26 – Květinová výzdoba hrobů – VANĚK (1940), s. 21 a 29

TABULE 27 – Květinová výzdoba hrobů – VANĚK (1940), s. 102-103

TABULE 28 – Nároky, zakládání a údržba květinových prvků

- (a) – Zahradní nože – TĚŠITEL (1931), s. 410, obr. 222, s. 579, obr. 345 a 346
- (b) – Zahradnické nůžky – TĚŠITEL (1931), s. 410, obr. 223
- (c) – Zahradnické nůžky – KUMPÁN (rok neveden), s. 95
- (d) – Rýče – TĚŠITEL (1931), s. 266, obr. 168-170
- (e) – Plečka – TĚŠITEL (1931), s. 264, obr. 166
- (f) – Zahradní nářadí – KUMPÁN (rok neveden), s. 95
- (g) – Ruční voznice – TĚŠITEL (1931), s. 265, obr. 167

TABULE 29 – Josef Kumpán – OTTOMANSKÁ, STEINOVÁ (2015)

- (a-c) – dle OTTOMANSKÁ, STEINOVÁ (2015), s. 2, 21 a 51

TABULE 30 – Použití květin – KUMPÁN (rok neveden)

- (a, b) – dle KUMPÁN (rok neveden), s. 9

TABULE 31 – Použití květin – KUMPÁN (rok neveden)

- (a-c) – dle KUMPÁN (rok neveden), s. 17, 34 a 7

TABULE 32 – Použití květin – KUMPÁN (rok neveden)

- (a-c) – dle KUMPÁN (rok neveden), s. 36, 29 a 70

TABULE 33 – Detailní osazovací plán vilové zahrady, aby po celé vegetační období kvetla – KUMPÁN (rok neveden)

TABULE 34 – Základní charakteristika vybraného území

- (a) – Lokalizace města Česká Skalice v Královéhradeckém kraji – <http://geoportal.gov.cz/web/guest/map>
- (b) – Katastrální území města – <http://geoportal.gov.cz/web/guest/map>

- (c) – Znak České Skalice – <http://www.ceskaskalice.cz>
- (d) – Geomorfologické jednotky území na úrovni okrsků – HRNČIAROVÁ, Tatiana, MACKOVČIN, Petr, ZVARA, Ivan et al. (2009)

TABULE 35 – Základní charakteristika vybraného území

- (a) – Druhé vojenské mapování – <http://geoportal.gov.cz/web/guest/map>
- (b) – Třetí vojenské mapování – <http://geoportal.gov.cz/web/guest/map>
- (c) – Ortofoto mapa z 50. let 20. století s detailem Čerychovi vily - <http://geoportal.gov.cz/web/guest/map>

TABULE 36 – Geologická stavba České Skalice a nejbližšího okolí – <http://www.geologicke-mapy.cz>

TABULE 37 – Pedologické charakteristiky České Skalice a nejbližšího okolí – http://geoportal.gov.cz/web/guest/map?wms=http://mapy.geology.cz/arcgis/services/Inspire/Pudni_typy/MapServer/WMServer

TABULE 38 – Klimatické podmínky v České Skalice – HRNČIAROVÁ Tatiana, MACKOVČIN, Petr, ZVARA, Ivan et al. (2009)

TABULE 39 – Základní charakteristika vybraného území

- (a) – Biogeografické jednotky území – HRNČIAROVÁ Tatiana, MACKOVČIN, Petr, ZVARA, Ivan et al. (2009)
- (b) – Fytogeografické jednotky na úrovni podokresu – HRNČIAROVÁ Tatiana, MACKOVČIN, Petr, ZVARA, Ivan et al. (2009)

TABULE 40 – Základní charakteristika vybraného území

- (a) – Typy přírodní krajiny – HRNČIAROVÁ Tatiana, MACKOVČIN, Petr, ZVARA, Ivan et al. (2009)
- (b) – Typy současné krajiny – HRNČIAROVÁ Tatiana, MACKOVČIN, Petr, ZVARA, Ivan et al. (2009)

TABULE 41 – Základní charakteristika vybraného území

- (a) – Typy krajinného rázu v okolí České Skalice – HRNČIAROVÁ Tatiana, MACKOVČIN, Petr, ZVARA, Ivan et al. (2009)
- (b) – Typy sídelních krajin a jejich plužin v okolí České Skalice – HRNČIAROVÁ Tatiana, MACKOVČIN, Petr, ZVARA, Ivan et al. (2009)

TABULE 42 – Vila Čerych v České Skalici

- (a) – Půdorys zahrady Ing. Čerycha v České Skalici – KUMPÁN (rok neuveden), s. 62

(b) – Pohled na zahradu Ing. Čerycha v České Skalici – ČERYCH (2012), s. 48

TABULE 43 – Vila Čerych v České Skalici – KUMPÁN (rok neuveden)

(a) – Pohled z verandy domu na bazén s vodotryskem – KUMPÁN (rok neuveden), s. 63

(b) – Kamenné cesty – KUMPÁN (rok neuveden), s. 62

(c) – Rozlehlá vodní hladina s lekníny – KUMPÁN (rok neuveden), s. 64

TABULE 44 – Vila Čerych v České Skalici – KUMPÁN (rok neuveden)

(a) – Tři puttí nesoucí nad hlavami vázu – KUMPÁN (rok neuveden), s. 64

(b) – Pohled na vilu ze zahradního zákoutí – KUMPÁN (rok neuveden), s. 64

TABULE 45 - Vila Čerych v České Skalici

(a) – Rozárium sedm let po výsadbě – KUMPÁN (rok neuveden), s. 21

(b) – Rozárium v roce 1997 - VÍZKOVÁ

(c) – Rozárium v roce 2015 - VÍZKOVÁ

(d) – Rozárium v současnosti – ANDRLOVÁ (2016)

TABULE 46 - Vila Čerych v České Skalici

(a) – Trávník pro hry z roku 1966 – VÍZKOVÁ

(b) – Zakončení hlavní podélné osy trávníku pro hry – VÍZKOVÁ; původní zdroj - KUMPÁN (1938), s. 23

(c) – Aktuální stav trávníku pro hry – ANDRLOVÁ (2016)

TABULE 47 - Vila Čerych v České Skalici

(a) – Pohled na okrasný bazén dle původního návrhu z roku 1929 - OTTOMANSKÁ, STEINOVÁ (2015), s. 126; původní zdroj – Archiv NZM

(b-c) – Vyčištění dlažby kolem bazénu – VÍZKOVÁ

(d-e) – Obnovaalpinek v širokých spárách – VÍZKOVÁ

(f) – Dochované výsadby leknínů - VÍZKOVÁ

11.1. Seznam příloh

Graf 1: Taxonomická skladba dřevin

Graf 2: Taxonomická skladba dřevin – pokračování

Tabulka 1: Vyhodnocení dendrologického potenciálu objektu – zastoupení jedinců v jednotlivých stupních sadovnické hodnoty a věkového stadia

Tabulka 2: Celkové vyhodnocení dendrologického potenciálu objektu

Mapa 1: Analýza území a širších vztahů

Mapa 2: Analýza provozních vztahů v širším území

Mapa 3: Analýza a interpretace územního plánu

Výkres č. 1: Analýza využití území

Výkres č. 2: Analýza vegetačních a technických prvků

Výkres č. 3: Situace návrhu

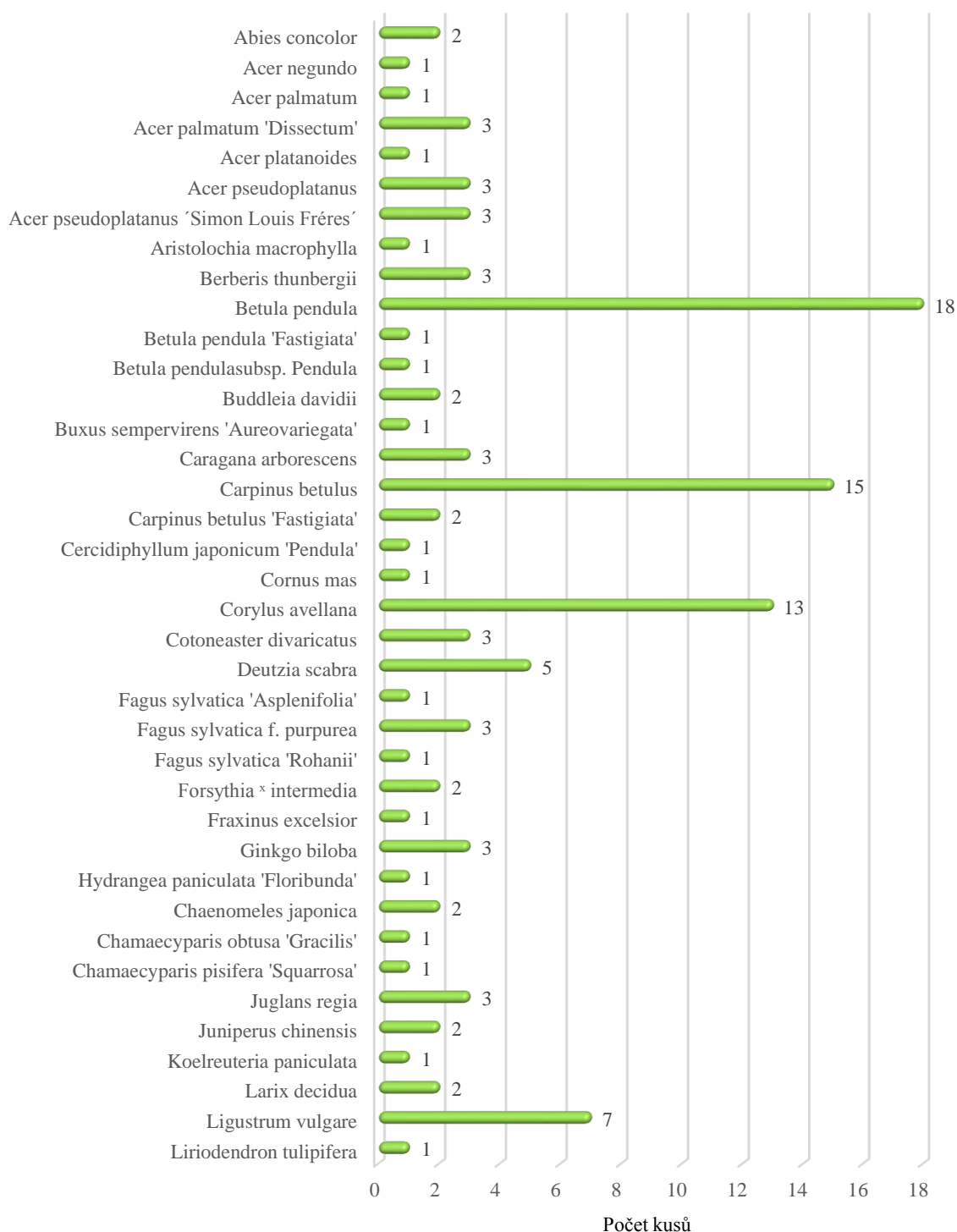
Vizualizace 1: Trávník pro hry

Vizualizace 2: Okrasný bazén

Vizualizace 3: Rostliny v nádobách

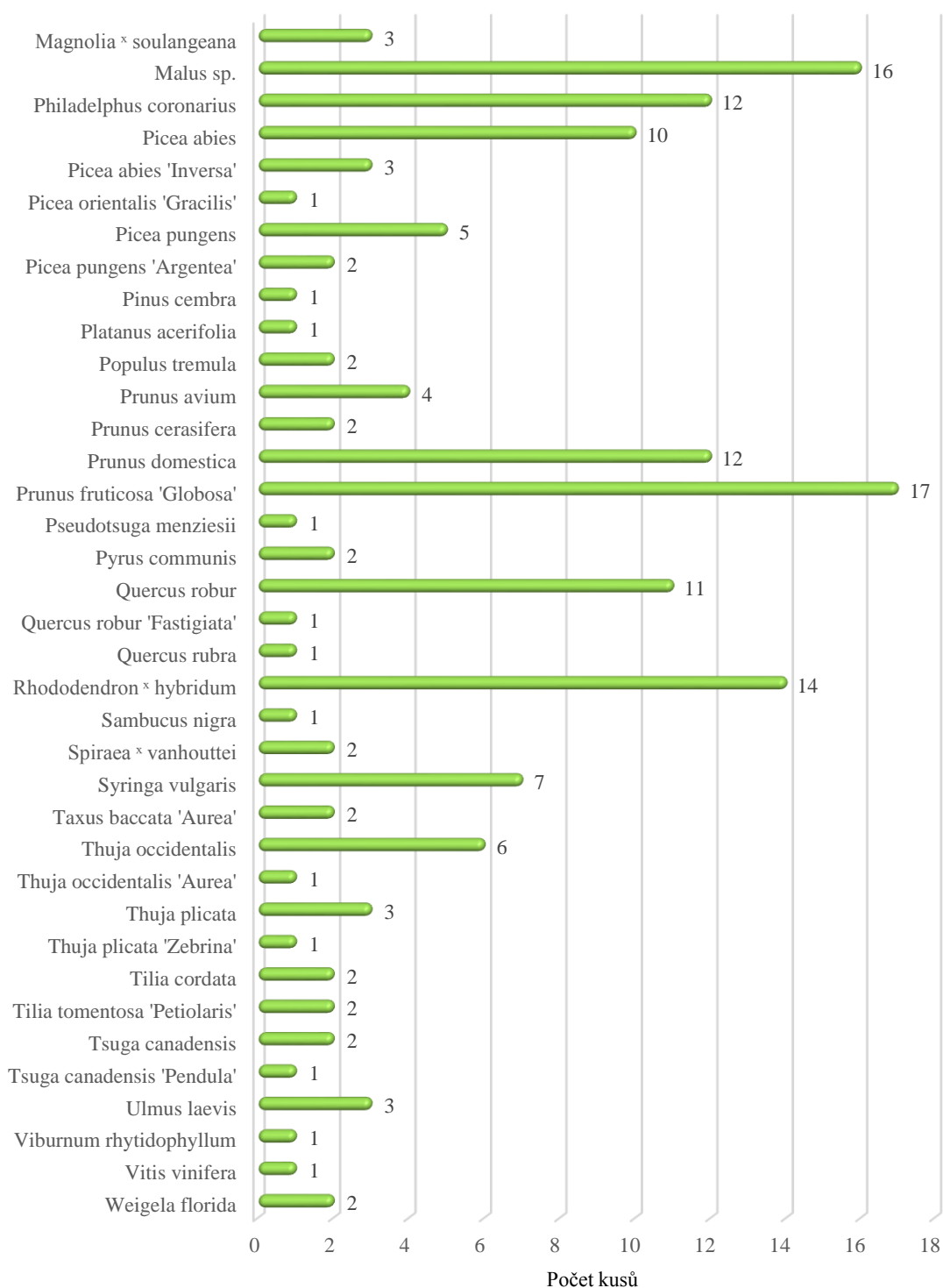
Přílohy

Taxonomická skladba dřevin

Graf 1: Taxonomická skladba dřevin

Taxonomická skladba dřevin

Graf 2: Taxonomická skladba dřevin - pokračování

Posouzení dendrologického potenciálu						
Věkové stadium	Sadovnická hodnota					Celkem
	1	2	3	4	5	
1						
2			25			25
3		31	59	6		96
4			31	41		72
5						
Celkem		31	115	47		193

Tabulka 1: Vyhodnocení dendrologického potenciálu objektu – zastoupení jedinců v jednotlivých stupních sadovnické hodnoty a věkového stadia

Posouzení dendrologického potenciálu						
Věkové stadium	Sadovnická hodnota					Celkem
	1	2	3	4	5	
1	59,59%			3,11%		62,70%
2						
3						
4	16,06%			21,24%		37,30%
5						
Celkem	75,65%			24,35%		100%

Tabulka 2: Celkové vyhodnocení dendrologického potenciálu objektu